

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

**GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ
GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ:
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Mithat Baver Zencir

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2007

**GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ
GEREKİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ: HACETTEPE
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Mithat Bayer Zencir

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2007

KABUL VE ONAY

Mithat Bayer Zencir tarafından hazırlanan "Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Bilgi Gereksinimleri ve Bilgi Kullanım Özellikleri: Hacettepe Üniversitesi Örneği" başlıklı bu çalışma, 13. 06. 2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Nazan Özenç Uçak (Başkan)

Doç. Dr. İnci Önal (Danışman)

Doç. Dr. Fatoş Subaşıoğlu

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. İrfan Çakın
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13.06.2007

Mithat Baver ZENCİR

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında benden yardım ve desteklerini esirgemeyen ve bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük pay sahibi olan birçok insana teşekkür borçluyum. Öncelikle bilgi ve deneyimleriyle beni yönlendiren danışmanım Sayın Doç. Dr. İnci Önal'a, her türlü sorunumla vaktini ayırarak ilgilenip benden desteğini esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Nazan Uçak'a ve tüm Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim elemanlarına teşekkür ederim.

Çalışmam esnasında gerekli izin ve kolaylıkları göstermesinin dışında tüm içtenliğiyle sorunlarımı dinleyip yardımcı olmaya çalışan Beytepe Kütüphanesi Danışma Bölümü Şefi Pınar Al'a, sevecenliği ve samimiyetiyle desteğini her zaman yanımda hissettiğim Beytepe Kütüphanesi Danışma Bölümünden Sezin Tiryaki'ye ve tüm Beytepe Kütüphanesi personeline teşekkür ederim.

Anketlerin dağıtımını sırasında büyük yardımlarını gördüğüm Sayın Prof. Dr. Hasip Bektaş'a ve Sibel Turan'a, vakitlerini ayırarak bu anketleri dolduran tüm Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim elemanlarına teşekkür ederim.

Lisans döneminden bu yana hep en zor ve en stresli zamanlarımda yardıma koşan, gerek maddi gerekse manevi desteklerini gördüğüm arkadaşlarıma ve yakın dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Teşekkürler; Can Besimoğlu, Cihan Doğan, Haydar Yalçın, Ziya Kutluoğlu, Murat Tümer, Pınar Gökdoğan, Hakan Bulut, Sinem Çevik, Özgür Özalp ve Nilüfer Kanık.

ÖZET

ZENCİR, Mithat Bayer. Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Bilgi Gereksinimleri ve Bilgi Kullanım Özellikleri: Hacettepe Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

Kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin ve bilgi kullanım özelliklerinin belirlenmesi bilgi merkezlerinin ve kütüphanelerin kurulması, düzenlenmesi ve hizmetlerinin etkinleştirilmesi açısından önemlidir. Bu yüzden sanat alanına yönelik sunulan bilgi hizmetleri için bu alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin ve bilgi kullanımlarının ortaya çıkartılması büyük önem taşımaktadır.

Güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin ve bilgi kullanım özelliklerinin neler olduğu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Araştırmanın hipotezi ise; *“Güzel sanatlar alanının belirleyici ve karakteristik özellikleri bu alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerini, kaynak, kanal, teknoloji ve bilgi merkezi kullanımlarını etkilemektedir”* şeklindedir.

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne mensup öğretim elemanları araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma evren üzerinde gerçekleştirilmiştir ve bu fakültede görev yapmakta olan 80 öğretim elemanı araştırma evrenini oluşturmaktadır. Araştırmadaki yanıtlama oranı %78.7 (63) olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmış, veri toplama tekniği olarak ise literatür incelemesi, görüşme, gözlem ve anket tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda sanat alanının belirleyici ve karakteristik özelliklerinin, bu alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri, kaynak, kanal, teknoloji ve bilgi merkezi kullanımları üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler

Bilgi gereksinimi, Bilgi Kullanımı, Güzel Sanatlar Akademisyenleri, Güzel Sanatlar Akademisyenlerinin Bilgi Arama Davranışları.

ABSTRACT

ZENCİR, Mithat Bayer. The Characteristics of the Information Needs and Information Use of the Users in the Field of Fine Arts at Hacettepe University: A Case Study , Master's Thesis, Ankara, 2007.

Defining information needs and the characteristics of the information use is essential for establishing, arranging libraries and information centers and activating the services. Hence, revealing the information needs and information use of the users in the field of art is critically important.

The characteristics of information needs and use for the users in the field of fine arts are the main questions for this research. The hypothesis of the research is: *“Determining features of the fine arts affect the information needs and sources, channels, technologies and information centers use of the users in this area.”*

This research includes the academicians studying at Hacettepe University, Faculty of Fine Arts. 80 academicians belonging to this faculty constitutes the scope of this study. The result of response is 78.7 (63). In this research, the method of description is used and analyzing literature, interview, observation and questionnaire are used for the techniques of obtaining data .

In the result of the research, it is stated that the characteristic and determining features of the art affects on the information needs and sources, channels, technologies and information centers use of the users in this area.

Key Words:

Information needs, Information Uses, Fine Arts Academicians, Information Seeking Behaviours of Fine Arts Academicians.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar.....	viii
I. BÖLÜM: GİRİŞ	
I.1. KONUNUN ÖNEMİ.....	1
I.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZ.....	4
I.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	5
I.4. YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	8
I.5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ.....	10
I.6. KAYNAKLAR.....	11
II. BÖLÜM: SANAT VE SANATIN SINIFLANDIRILMASI	
II.1.SANAT.....	12
II.2.SANATÇI.....	15
II.3. SANATIN SINIFLANDIRILMASI.....	17
II.3.1. GÜZEL (GÖRSEL) SANATLAR.....	19
II.3.1.1. RESİM.....	20
II.3.1.2. HEYKEL.....	20
II.3.1.3. SERAMİK.....	21
II.3.1.4. İÇ MİMARLIK.....	21
II.3.1.5. GRAFİK.....	21
III. BÖLÜM: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ	

III.1. SANAT-BİLGİ İLİŞKİSİ.....	26
III.2. SANATÇILARIN BİLGİ KULLANIMLARI.....	28
III.2.1.BİLGİ KAYNAKLARI KULLANIMLARI.....	30
III.2.1.1. KİTAPLAR.....	30
III.2.1.2. SÜRELİ YAYINLAR.....	31
III.2.1.3. SANATÇILARIN KİTAPLARI.....	32
III.2.1.4. SERGİ KATALOGLARI.....	33
III.2.1.5. EPHEMERA.....	34
III.2.1.6. DANIŞMA KAYNAKLARI.....	35
III.2.1.7. GÖRSEL MATERYALLER.....	39
III.2.1.8. GÖRSEL-İŞİTSEL MATERYALLER.....	42
III.2.2. BİLGİ KANALLARI KULLANIMLARI.....	42
III.2.3. KÜTÜPHANE KULLANIMLARI VE KÜTÜPHANE HİZMETLERİNDEN YARARLANMA.....	46
III.2.4. ELEKTRONİK ORTAM KULLANIMLARI.....	50
III.2.4.1. VERİ TABANLARI.....	51
III.2.4.2. CD-ROM.....	52
III.2.4.3. İNTERNET.....	53
III.2.5. YABANCI DİLDE KAYNAK KULLANIMLARI.....	54
 IV. BÖLÜM: H.Ü. BEYTEPE KÜTÜPHANESİ SANAT KOLEKSİYONU VE GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ GEREKESİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	
IV.1.H.Ü. BEYTEPE KÜTÜPHANESİ SANAT KOLEKSİYONU.....	56
IV.2. GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR.....	57

IV.2.1. BİLGİYE GEREKSİNİM DUYMA NEDENLERİ....	59
IV.2.2. BİLGİ ARARKEN İZLENEN YÖNTEMLER.....	61
IV.2.3. EN KULLANIŞLI KAYNAKLAR.....	63
IV.2.4. EN KULLANIŞSIZ KAYNAKLAR.....	65
IV.2.5. YAYIN TARAMASINDA İZLENEN YOLLAR.....	67
IV.2.6. KÜTÜPHANE KULLANIM AMAÇLARI.....	69
IV.2.7. YOĞUN KULLANILAN KÜTÜPHANELER.....	71
IV.2.8. KÜTÜPHANE KULLANIMINDA KARŞILAŞILAN ENGELLER.....	72
IV.2.9. BİLGİYE ERİŞİMDE KARŞILAŞILAN ENGELLER.....	74
IV.2.10. SANAT İLİŞKİLİ OLMAYAN KAYNAK KULLANIM SIKLIĞI.....	76
IV.2.11. SANAT DIŞI KONU ALANLARI.....	76
IV.2.12. KAYNAKLARDA DİL TERCİHİ.....	78
IV.2.13. BİLGİ ARAMADA DİL ENGELİ.....	79
IV.2.14. KONFERANS, SEMİNER VE TOPLANTILARA KATILIM SIKLIĞI.....	79
IV.2.15. KONFERANS, SEMİNER VE TOPLANTILARA KATILIM NEDENLERİ.....	80
IV.2.16. SERGİLERE KATILIM SIKLIĞI.....	81
IV.2.17. SERGİLERE KATILIM NEDENLERİ.....	82
IV.2.18. GÜNCEL GELİŞMELERİ TAKİP ETMEDE KULLANILAN YÖNTEMLER.....	84

IV.2.19. GÖRSEL MATERYALLERE ERİŞİMDE KULLANILAN KAYNAKLAR.....	86
IV.2.20. VERİ TABANLARI KULLANIM SIKLIĞI.....	88
IV.2.21. VERİ TABANLARINI KULLANMAYI ÖĞRENMEDE İZLENEN YÖNTEMLER.....	88
IV.2.22. İNTERNETİ KULLANIM SIKILIĞI.....	89
IV.2.23. İNTERNETİ KULLANIM AMAÇLARI.....	90
IV.2.24. BEYTEPE KÜTÜPHANESİ SANAT KOLEKSİYONUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	92
IV.2.25. SANAT ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIMLARI ÜZERİNE GÖRÜŞLER.....	93
 V.BÖLÜM: DEĞERLENDİRME VE YORUM	
V.1. BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIMLARI.....	95
V.1.1. BİLGİ KAYNAKLARI KULLANIMLARI.....	97
V.1.2. BİLGİ KANALLARI KULLANIMLARI	98
V.1.3. ELEKTRONİK ORTAM KULLANIMLARI.....	100
V.1.4. KÜTÜPHANE KULLANIMLARI VE KÜTÜPHANE HİZMETLERİNDEN YARARLANMA.....	101
V.1.5. YABANCI DİLDE KAYNAK KULLANIMLARI.....	104
V.2. BEYTEPE KÜTÜPHANESİ SANAT KOLEKSİYONUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	104
 VI. BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	
VI.1. SONUÇ.....	106
VI.2. ÖNERİLER	113
KAYNAKÇA.....	118
EK.....	127
ÖZGEÇMİŞ.....	132

TABLOLAR

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1:Güzel Sanatlar Fakültesi Akademisyenlerinin Anasanat Dallarına ve Statüye Göre Dağılımları.....	7
Tablo 2:Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Anasanat Dallarına ve Statüye Göre Dağılımları.....	58
Tablo 3:Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımları.....	58
Tablo 4:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Bilgiye Gereksinim Duyma Nedenleri.....	60
Tablo 5:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Bilgi Ararken İzledikleri Yöntemler.....	62
Tablo 6:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcılar İçin En Kullanışlı Kaynaklar.....	64
Tablo 7:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcılar İçin En Kullanışsız Kaynaklar.....	66
Tablo 8:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Yayın Taramasında İzledikleri Yollar.....	68
Tablo 9:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Kütüphane Kullanım Amaçları.....	70
Tablo 10:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Yoğun Kullandıkları Kütüphaneler.....	72
Tablo 11:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Kütüphane Kullanımında Karşılaştıkları Engeller.....	73
Tablo 12:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Bilgiye Erişimde Karşılaştıkları Engeller.....	75
Tablo 13:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların İlgilendikleri Konu Alanları.....	77
Tablo 14:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Kaynaklarda Dil Tercihleri.....	78

Tablo 15:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Konferans, Seminer ve Toplantılara Katılım Sıklığı.....	79
Tablo 16:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Konferans, Seminer ve Toplantılara Katılım Nedenleri.....	81
Tablo 17:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Sergilere Katılım Sıklığı.....	82
Tablo 18:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Sergilere Katılım Nedenleri.....	83
Tablo 19:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Güncel Gelişmeleri Takip Etmede Kullandıkları Yöntemler.....	85
Tablo 20:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Görsel Materyallere Erişimde Kullandıkları Kaynaklar.....	87
Tablo 21:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Veri Tabanları Kullanım Sıklıkları.....	88
Tablo 22:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların Veri Tabanlarını Kullanmayı Öğrenme Yolları.....	89
Tablo 23:Güzel Sanatlar Alanındaki Kullanıcıların İnterneti Kullanım Amaçları.....	91

I. BÖLÜM:

GİRİŞ

I.1. KONUNUN ÖNEMİ

Kullanıcılar bilgi merkezlerinin oluşturulmasında ana neden olmalarının yanı sıra, hizmetlerin de odak noktasındaki en önemli unsurdur. Bu bakımdan sunulan bilgi hizmetlerinin tasarlanması ve geliştirilmesi kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin ve kullanım özelliklerinin, kısacası bilgi ile olan ilişkilerinin anlaşılması ile mümkündür.

Kullanıcı çalışmaları, kullanıcıların bilgi ile olan ilişkisinin tanımlanmasında büyük bir rol oynar. Bu ilişkinin tanımlanması bilgi merkezlerinin kurulması, düzenlenmesi, koleksiyon seçimi, hizmet politikasının belirlenmesi ve bilgi politikasının oluşturulması gibi birçok önemli konuda kütüphanecilere ve bilgi profesyonellerine rehberlik etmekte ve bunların paralelinde etkin bilgi hizmetlerinin sunulması açısından da büyük bir önem taşımaktadır (Uçak, 2004, s.122; Çapar, 1989, s. 161). Özellikle günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler kullanıcı özelliklerinin ve beklentilerinin değişmesine yol açmış ve bununla birlikte kullanıcıların bilgi ile olan ilişkisinin belirlenmesi daha da önem kazanmıştır (Uçak, 2004, s.122).

Kütüphanecilik ve bilgi bilimleri literatürüne baktığımızda, önceleri kütüphaneyi merkez olarak kütüphane hizmetlerinin ve sistemlerinin değerlendirildiği kullanıcı çalışmalarının yapıldığı anlaşılmaktadır. Özellikle 1980'li yıllardan sonra kullanıcı araştırmalarında kullanıcının beklenti ve davranışlarını esas alan kullanıcı merkezli çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Uçak, 1997a).

Ortaya çıkan bu yaklaşım değişikliğinin yanı sıra, üzerinde çalışılan kullanıcı gruplarının da zaman içinde çeşitlendiği ve değiştiği izlenmektedir. Özellikle bilim adamları kullanıcı çalışmaları içerisinde

üzerine araştırma yapılan en önemli kullanıcı gruplarından. Literatüre baktığımızda bu çalışmaların öncelikle fen ve mühendislik alanındaki kullanıcıları, daha sonra sosyal bilimler alanındaki kullanıcıları kapsadığı görülmektedir (Bates, 1996). İnsan bilimleri alanındaki kullanıcılar ise tarihsel gelişim açısından üzerine araştırma yapılan en son kullanıcı grubudur ve diğer alanlara kıyasla üzerine en az çalışma yapılan grubu oluşturmaktadırlar (Uçak, 1997a).

Sanat, insan bilimlerine paralel olarak, bilgi bilimleri ve kütüphanecilik alanı tarafından oldukça ihmal edilmiş bir alan olarak dikkati çekmektedir. Öte yandan bu alana yönelik yapılan az sayıda çalışmada sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin çoğunlukla kütüphane ve sistem merkezli ele alındığı, bunun yanı sıra bilgi gereksinimlerinin ve kullanım özelliklerinin genel olarak incelendiği görülmektedir (Cowan, 2004, s.14). Bu durumun sanat alanına yönelik olarak sunulan bilgi hizmetlerini olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmazdır.

Cobbedick (1996), sanat alanındaki kullanıcıların, kütüphanecilik literatüründe sıklıkla incelenen birçok kullanıcı grubundan sayıca fazla olduğunu ortaya koyar. Müze profesyonellerinden mimarlara, tasarımcılardan sanat eğitmenlerine kadar oldukça geniş bir kullanıcı grubu sanat koleksiyonlarından ve bu alana yönelik bilgi hizmetlerinden yararlanmaktadır (Önal, 2000, ss. 137–138; Furner, t.y, slayt 11). Kullanıcı yelpazesinin genişliğine rağmen, sanat alanında yapılan kullanıcı çalışmalarının diğer alanlara göre az olması düşündürücüdür. Öte yandan günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler, tüm alanları olduğu gibi, sanat alanını da yakından etkilemekte ve bu alandaki kullanıcı sayısı ve bilgi miktarı çeşitlenerek artmaktadır. Sanat alanındaki bu genişleme ve zenginleşme bu alandaki bilgi gereksiniminin karşılanmasını daha da önemli kılmaktadır.

Cowan (2004, s.14), sanat koleksiyonlarının bir diğer kullanıcıları olan ve sanatçılarla benzerlik gösteren sanat tarihçilerinin, literatürde sanatçılara göre daha fazla incelendiğini belirtir. Ona göre bu durumun nedeni sanat tarihçilerinin, sanatçılara göre kütüphanecilik ve akademik kütüphaneler açısından daha kolay erişilebilir olmasıdır. Bu durum bir bakıma sanatçılar üzerine yapılan çalışmaların neden az olduğunu da ortaya koymaktadır. Yani sanatçılar, diğer kullanıcılara göre, kütüphaneciler açısından daha zor erişilebilen kişilerdir diyebiliriz.

Littrell (2001) ve Cowan (2004), literatürde oldukça az ele alınan bu kullanıcı grubunun, bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özellikleri açısından diğer kullanıcı gruplarından ayrıldıklarını belirtirler. Bu durumun temel nedeni ise çalışma çevrelerinin, metodlarının ve buna bağlı olarak taleplerinin de farklı olmasıdır. Bu farklılık, sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin anlaşılmasını zorlaştırmakta ve bu kullanıcıları ayrıntılı bir şekilde inceleyen kullanıcı çalışmalarını önemli hale getirmektedir.

Bilgi ile ilişkileri bakımından diğer kullanıcı gruplarından ayrılan ve yine diğer kullanıcı gruplarına göre daha zor erişilebilir olan sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin kütüphanecilik alanı tarafından ihmal edilmesi, bu alana yönelik bilgi hizmetlerinin planlanmasında, sunulmasında ve kullanıcılar tarafından etkin bir biçimde kullanılmasında sorunlara neden olabilmektedir. Ayrıca sayı olarak birçok alandaki kullanıcı gruplarından fazla olduğu düşünülürse, sanatçılara ve sanat akademisyenlerine dönük kullanıcı çalışmalarındaki artışın büyük bir önem taşıdığı söylenebilir.

Ülkemizdeki bilgi bilimleri ve kütüphanecilik literatürüne baktığımızda daha çok sanat alanına yönelik hizmet veren bilgi merkezlerinin ve internette sunulan bilgi hizmetlerinin ele alındığı görülmektedir (Önal, 2000; Korkut, 2004; Soyer, 1982; Atasoy, 1996). Sanat alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerini ve bilgi kullanım özelliklerine dönük kullanıcı

çalışmalarının ise yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durum Türk kütüphaneciliği ve bilgi bilimleri literatürü açısından büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bununla beraber bu alana yönelik kullanıcı çalışmalarındaki eksiklik, ülkemizde sanat alanına yönelik sunulan bilgi hizmetlerini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Ülkemizde bilim adamlarının bilgi arama davranışlarını inceleyen en önemli çalışmalardan biri Uçak (1997) tarafından yapılan “Bilim Adamlarının Bilgi Arama Davranışları ve Bunları Etkileyen Nedenler” isimli doktora tezidir. Bu çalışma insan bilimcileri de kapsamından dolayı çalışmamız açısından önem taşımaktadır.

I.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZ

Bu araştırmanın temel amacı, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenlerinin bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özelliklerini ortaya çıkartmaktır. Bu amaca yönelik olarak, kullanıcı merkezli bir yaklaşımla, bu alandaki kullanıcıların bilgi ile olan ilişkilerinin saptanmasına ve tanımlanmasına çalışılacaktır.

Araştırmamıza konu olan H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenlerinin bilgi ile olan ilişkilerini saptamak ve buna göre söz konusu kullanıcı grubuna hizmet veren kütüphaneler ile bilgi merkezlerinin kurulmasına ya da düzenlemesine katkıda bulunmak için çalışmamızda:

1. Güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerini ve bilgi kullanım özelliklerini saptamak üzere bu alanda yapılan çalışmaları tanıtabilmek,
2. Bu alanda yapılmış diğer kullanıcı çalışmalarında ortaya konmuş bulgularla, araştırmamız sonucunda elde edilen bulguları karşılaştırmak benzer ve farklı yönleri ortaya koyabilmek,

3. Güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi ile olan ilişkilerine dair bir profil oluşturarak bilgi merkezlerinin dikkatini bu kullanıcıların beklentilerine çekebilmek ve başta Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonu olmak üzere, bu alanda hizmet veren bilgi merkezlerine yönelik öneriler sunabilmek amaçlanmaktadır.

Güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özellikleri nelerdir? sorusu araştırmamızın temel problemidir. Güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özelliklerini ortaya çıkarabilmek için araştırma hipotezimiz ise; *“Güzel sanatlar alanının belirleyici ve karakteristik özellikleri bu alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerini, kaynak, kanal, teknoloji ve bilgi merkezi kullanımlarını etkilemektedir”* şeklindedir.

I.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırmamız Hacettepe Üniversitesinde yürütülecektir. Araştırmamızın alanını Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenlerinin bilgi gereksinimlerinin ve bilgi kullanım özelliklerinin ortaya çıkarılması oluşturmaktadır. Araştırmamız tüm evren üzerinde gerçekleştirilecektir. Bu yüzden H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesine mensup tüm öğretim üyesi ve yardımcıları araştırma evrenimizi oluşturmaktadır.

Güzel sanatlar alanına dahil edilebilecek diğer bir grup olan sanat tarihçileri araştırmamız dışında bırakılmıştır. Çünkü sanat ve sanatçı kuramına uygun olarak, araştırma evrenine dahil edilecek akademisyenlerde sanatsal uygulama ve sanatsal yaratımda bulunma unsurları göz önünde bulundurulmuş, bu unsurları içeren bölümlere mensup kişilere yönelik olarak araştırmamız gerçekleştirilmiştir.

H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesinde Grafik, Seramik, İç mimarlık ve Çevre tasarımı, Resim ve Heykel olmak üzere toplam 5 anasanat dalı

bulunmaktadır. 7 Kasım 2006 tarihinde Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığından alınan listeye göre, bu 5 bölüme mensup akademisyenlerin toplam sayısının 79 olduğu saptanmıştır. Ayrıca yine fakülteye bağlı Seçmeli Dersler Koordinatörlüğünde görev yapmakta olan, resim bölümünden bir okutman olduğu saptanmış ve araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Böylelikle, evren üzerinde gerçekleştirdiğimiz araştırmamızda toplam akademisyen sayısı 80 olarak belirlenmiştir.

Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenlerinden en kalabalık gurubu %25 (20) oranı ile Seramik Bölümü oluşturmaktadır. Bu bölümü, %23.7 (19) oranı ile Grafik Bölümü izlemektedir. Daha sonra sırası ile, %20 (16) oranıyla İç mimarlık ve çevre tasarımı, %18.7 (15) oranıyla Resim Bölümü ve %12.5 (10) oranıyla Heykel Bölümü gelmektedir.

Akademisyenlerin statüye göre dağılımlarına baktığımızda en kalabalık grubu %35 (28) oranıyla araştırma görevlilerinin oluşturduğu görülmektedir. Bu grubu %31.2 (25) oranıyla öğretim görevlileri izlemektedir. Daha sonra sırası ile, %11.2 (9) oranıyla doçentler, %10 (8) oranıyla yardımcı doçentler, %8.7 (7) oranıyla profesörler, %2.5 oranıyla uzmanlar ve %1.2 (1) oranıyla okutmanlar gelmektedir. Araştırmamızda yer alan uzman ve okutman statüsündeki akademisyenler öğretim görevlisi kapsamında ele alınmıştır. Akademisyenlerin ana sanat dallarına ve statüye göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

**TABLO 1: GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ AKADEMİSYENLERİNİN
ANASANAT DALLARINA VE STATÜYE GÖRE DAĞILIMLARI**

	PROF.	DOÇ.	YRD. DOÇ.	ÖĞR. GÖR.	ARŞ. GÖR.	OKUTMAN	UZMAN	TOPLAM
HEYKEL	-	4	1	2	2	-	1	10
RESİM	4	-	3	1	6	1	-	15
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI	1	2	1	7	5	-	-	16
GRAFİK	2	1	1	7	8	-	-	19
SERAMİK	-	2	2	8	7	-	1	20
TOPLAM	7	9	8	25	28	1	2	80

H.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesine yönelik hizmet veren en önemli koleksiyon Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonudur. Bu koleksiyon Beytepe Kütüphanesi içerisinde tez ve reserve kaynakları ile birlikte bulundurulmaktadır. 16 Mayıs 2007 tarihinde Beytepe Kütüphanesi otomasyon sisteminde yapılan taramaya göre, bu koleksiyonda bulunan kitap türü kaynak sayısı 3843 olarak saptanmıştır. Bu kaynaklar öğrencilere ödünç verilmemektedir. Bu kaynaklardan “kapalı” olarak nitelendirilen ve sadece kütüphane içerisinde kullanılabilen 1066 kaynak hiçbir kullanıcıya ödünç verilmemektedir. Serials Solutions veri tabanından yapılan taramaya, görsel sanatlar konulu elektronik ve basılı dergi sayısı ise 139 olarak saptanmıştır. Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonu dışında, bu kullanıcı grubuna yönelik hizmet veren Resim Bölümüne bağlı bir kütüphane ve slayt arşivi de bulunmaktadır (Genel, t.y).

I.4. YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmada betimleme yöntemi kullanılacaktır. Betimleme yöntemi;

“...olayların, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bunlar nedir? sorusuna cevap bulmaya yöneliktir. Bununla mevcut durumlar, koşullar, özellikler aynen ortaya konmaya çalışılır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedefler” (Kaptan 2000, s.59).

Araştırmamızda öncelikli veri toplama tekniği ankettir. Bunun dışında gözlem ve görüşme tekniklerinden de yararlanılmıştır. Akademisyenlere dağıtılan anketler toplam 28 sorudan oluşmaktadır. Bu sorulardan ilk 4’ü akademisyenlerin cinsiyet, yaş grubu, statü ve anasanat dalına ilişkin bilgilerinin alındığı bölümdür. Diğer sorular; 13 adet sıralama, 8 adet

çoktan seçmeli, 1 adet birden çok seçeneğin işaretlenebileceği soru ve 2 adet açık uçlu soru olmuştur.

Anketlerin dağıtılmasından önce, 21 Temmuz 2006 ve 28 Temmuz 2006 tarihleri arasında Güzel Sanatlar Fakültesine mensup 5 akademisyene pilot uygulama yapılmış ve alınan geri bildirimler sonucu ankete son şekli verilmiştir.

Anketin uygulanabilmesi için yapılan işlemler şu şekilde sıralanabilir:

1. Güzel Sanatlar Fakültesi dekanlığına gidilerek Prof. Dr. Hasip Bektaş ile görüşülmüş, araştırmanın amacı anlatılmış ve gerekli izinler alınmıştır.
2. Fakülte içersinde yer alan anasanat dallarına gidilerek, bölüm başkanları ile görülmüş ve anket formları akademisyenlere dağıtılmıştır.
3. Anketlerin dağıtılmasının ardından belirtilen tarihte bölümlere gidilmiş ve yanıtlanan anketler alınmıştır. Anketleri yanıtlanmayan ya da eksik yanıtlayan akademisyenlerle görüşülmüş ve eksik yanıtlayan akademisyenlere ilişkin düzeltmeler yapılmıştır. Anketleri yanıtlamak istemeyen akademisyenlerden bir kısmı araştırmanın önemine ilişkin yapılan açıklamalarla yanıtlamayı kabul etmiş, bir kısmı ise çeşitli sebeplerle yanıtlamak istememiştir.

Bu işlemler sonucunda araştırmamıza katılmayan 17 akademisyen olduğu saptanmıştır. Bu rakamla birlikte toplam 63 akademisyen araştırmamıza katılmış ve katılım oranı % 78.7 şeklinde oluşmuştur.

I.5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Araştırma 6 bölümünden oluşmaktadır. Bölümler ve içerikleri Şu Şekildedir:

1. Bölüm: Konunun öneminin, araştırmanın amacı ve hipotezinin, araştırmanın kapsamının, yöntem ve veri toplama tekniklerinin ve kullanılan kaynakların açıklandığı giriş bölümüdür.
2. Bölüm: Sanat alanına, sanatçıya ve sanatın sınıflandırılmasına ilişkin tanımlayıcı ve açıklayıcı bilgilerin verildiği bölümdür.
3. Bölüm: Sanatçılara ve sanat akademisyenlerine yapılmış araŐtırmalara ilişkin literatür incelemesinin yapıldığı bölümdür. Bu bölümde alana ilişkin yapılan saptamalar incelenmiŐ, görüşlere ve yorumlara yer verilmiştir.
4. Bölüm: Araştırmamıza katılan H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenlerine uygulanan anketler sonucunda elde edilen verilerin sunulduğu bölümdür.
5. Bölüm: Elde edilen bulgular ışığında güzel sanatlar alanına ilişkin yorumların, değerlendirmelerin ve karşılaŐtırmaların yapıldığı bölümdür.
6. Bölüm: Araştırmamızda varılan sonuçların ve sunulan önerilerin yer aldığı bölümdür.

I.6. KAYNAKLAR

Araştırma için gerekli teorik bilgileri toplamak amacı ile literatür taraması yapılmıştır. Bu tarama sırasında “bilgi gereksinimi”, “bilgi kullanımı”, “bilgi arama”, “kullanıcı çalışmaları”, “sanatçılar”, “güzel sanatlar akademisyenleri”, “sanat kütüphaneleri”, “information needs”, information use”, “information seeking”, “information studies”, “artists”, “fine arts academicians”, “art libraries” anahtar kelimeleri kullanılmıştır.

Literatür taraması sırasında aşağıda yer alan kaynaklar kullanılmıştır:

- Academic Search Premier (1975-)
- ArticleFirst-OCLC (1990-)
- Bilgi Dünyası (2000-)
- Emerald (1967-)
- LISA (Library and Information Science Abstract) (1969-)
- ProQuest Dissertations and Thesis (1980-)
- ScienceDirect (1997-)
- Scopus (1966-)
- Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni Dizin (1952–1992)
- Türk Kütüphaneciliği (2000-)
- Türk Kütüphaneciliği Dizin (1993–2000)
- Wilson Select Plus-OCLC (1994-)
- Wilson Select Plus-OCLC (1994-)
- Yüksek Öğretim Kurulu Tez Veri Tabanı (1987-)

Tezin yazımında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün “Tez ve Rapor Yazım Kılavuzu” kullanılmıştır.

II. BÖLÜM:

SANAT VE SANATIN SINIFLANDIRILMASI

II.1.SANAT

Sanat, insandaki güzeli sevmek ve ondan ruhsal bir zevk almak duygusundan doğmuştur (Arseven, 1952, s.1756). Ortaya çıkışından bu yana bir insan etkinliği olan ve insanlıkla yaşıt olan sanatın ne olduğu konusu çağlara, toplumlara ve sanat alanına göre farklılıklar göstermektedir (Keser, 2005, s.291; Bozkurt, 1995, s.15).

Eski çağlardan günümüze kadar sanat sözcüğünün aldığı anlamlar, insanoğlunun ortaya çıkardığı ürünlerin, doğanın ürünlerine oranla belirlenmesini sağlayan teknik ustalık ile duyular aracılığıyla algıladığımız nesnelere, bir beğeni yargısına göre seçip sıralamaya yönelik özel duygu arasındaki farklılaşmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır (Bozkurt, 1995, s.15).

Çağlara, toplumlara ve sanat alanına göre farklılık gösteren sanat kavramı ilk zamanlar çok geniş olarak insanın tüm yaratıcı eylemlerini tanımlamak için kullanıldı ve insanın üreme, hayatta kalma eylemlerini de içeriyordu. Daha geniş bir bakış açısıyla sanat, din ve bilim gibi insanın bütün diğer uğraşlarından doğan yaratıcı gücü için kullanıldı (Keser, 2005, s.291). Bu ilk zamanlarda sanat kavramı, zanaat kavramı ile özdeş olarak kullanılmakta ve ortaya konulan nesne için bir “*yarar amacını*” ifade etmekteydi. Daha sonra güzel sanatlar kavramının ortaya çıkması, yarar amacını sanatın içerisinden çıkarmış, yalnızca hoşlanmak amacıyla nesnelere üretilmesi fikrini ortaya çıkarmıştır (Bozkurt, 1995, s.18).

Sanatın algılanış biçimindeki bu sürekli farklılaşma kaçınılmaz olarak pek çok tanımın ortaya çıkmasına sebep olmuş, tartışmaları sonlandıracak ortak bir tanım ortaya çıkmamıştır. Literatürde yer alan bazı tanımlar şöyle sıralanabilir:

- *“İnsanın doğanın yerine, el becerisiyle yaptığı şeyler”* (Keser, 2005, s.291).
- *“Gözlem, uygulama ve çalışma yoluyla üstün nitelikli bir öğrenme yeteneği”* (Keser, 2005, s.291).
- *“Bazı düşüncelerin, amaçların, duyguların, durumların ya da olayların, deneyimlerden yararlanarak, beceri ve düş gücü kullanılarak ifade edilmesine ya da başkalarına iletilmesine yönelik yaratıcı bir insan etkinliği”* (Bozkurt, 1995, s.15).
- *“İnsanla doğadaki nesnel gerçekler arasındaki estetik ilişki”* (Ersoy, 1995, s.6).
- *“Bazı düşüncelerin, amaçların, durumların ya da olayların, beceri ve düş gücü kullanılarak ifade edilmesine ya da başkalarına iletilmesine yönelik yaratıcı insan etkinliği ”* (Sanat, 1992, s.46).

Sanat teriminin İngilizce karşılığı olan ‘art’ kelimesinin anlamı sanatın en temel ve evrensel tanımlarından birini oluşturur. ‘Art’ Latince bir terim olan ve ‘düzenleme’ ya da ‘düzenlemek’ anlamına gelen ‘ars’ teriminden gelir (Keser, 2005, s.291).

Türkçe’ de sanat kelimesi ise; en genel anlamda düşünülen bir şeyi meydana çıkartmak konusundaki bilgilerin uygulanması ve o işi meydana getirmek için yetenek ve zekânın kullanılması anlamına gelir (Arseven, 1952, s.1753).

Sanatın doğuşundan günümüze kadar değişiminde ve farklılaşmasında sanatçıların, müzelerin, küratörlerin, sanat patronlarının, sanat eğitimcilerinin, sanat eleştirmenlerinin, sanat tarihçilerinin vb. rolü olduğu söylenebilir. Bu durum aslında sanatın “*bir sosyal kurum*” olduğuna da işaret etmektedir (Keser, 2005, s.291).

Bir sosyal kurum olan sanatın bir takım sosyal ve kültürel amaçlarının olması da kaçınılmazdır. Ersoy (1995, ss.40–43) , sosyal bir yaşamın ürünü olarak gördüğü sanatın en önemli amacının; yaşamın yerini alarak, insanla çevresi arasında bir denge sağlaması ve insanları bireysellikten uzaklaştırarak toplumsallaştırması olarak belirtir. Ona göre, sanatın güzeli bulmak, eğitici ve öğretici olmak, töreleri yumuşatmak ve insanlar arasında iletişim sağlamak gibi amaçları vardır.

Sanatın iletişim amacı üzerinde duran Erbil (1980,s.47), sanatın tanımlanmasında bunun öne çıktığını belirtir. Ona göre sanat, “ *...en az dil kadar önemli görevleri yerine getiren bir iletişim aracı*”dır.

Ünver (2003 s.3), sanatı “*sanatçı ile izleyici arasında, toplumlar arasında ve bunların da ötesinde çağlar arasında bir iletişim*” olarak görür. Ona göre sanat gerçek dünyanın yok edici kurallarını aşarak binlerce yıl öncesini günümüze taşır. Bugün geçmişi biliyor ve yargılıyor olmamız sanatın erişilmez gücünden kaynaklanmaktadır.

Sosyal yaşamın bir parçası olan sanatın amaçları dışında bir takım belirleyici niteliklerinin de olduğu söylenebilir. Bozkurt (1995, s.16), sanatın belirleyici niteliklerini, sanat ürünlerinin doğal nesnelere farkına dayanarak ortaya koymaktadır. Ona göre bir sanat eserinin, doğal nesnelere farkları şunlardır:

- Biçem (üslub): Bir sanatçının kendine özgü biçimlendirme ve tasarım anlayışı olarak ifade edilebilen bireysel nitelikteki sanat ürünü yaratma tutumudur (Sözen ve Tanyeli, 2005, s.208).
- Yaratıcılık: *“Her kişide var olduğu kabul edilen ve kişiyi buluşlara yönelten güç”* (İslimyeli, 1976, s. 504).
- Malzeme: *“Bir sanat eserinin yapılmasında kullanılan her şey”* (İslimyeli, 1976, s. 504).
- Özgünlük: *“Bir kültürel ve sanatsal davranış, tutum ya da olgunun özgün olması durumu”* (Sözen ve Tanyeli, 2005, s.182)

Görüldüğü gibi, insanlığın doğuşundan bu yana var olan ve açıklanmaya çalışılan sanat çeşitli amaçlara ve niteliklere sahip bir insan etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

II.2. SANATÇI

Tıpkı sanat kavramı gibi, sanatçı kavramı da zaman içinde farklılıklar göstermiştir. Bunun yanında sanatçının toplumsal değerinin de geçmişten günümüze farklılıklar gösterdiğini görmekteyiz (Erzen, 1997a, s.1607).

İlkel toplumlarda sanatçının değeri, ya ticari nesnelere oluşturan bir zanaatçı, ya da ayinlerde kullanılan büyü ürünlerin yaratıcısı olarak farklılaşmıştır. Sanatçı ya özel bir el işçisi ya da din adamlarına eşdeğer bir “şaman” gibi görülmüştür. Özellikle Rönesans ile birlikte sanatçıya verilen değer artmıştır. Bu dönemde sanatçının ortaya koyduğu yapıtların felsefi içeriğinin olduğu ve sanatçıların güzellik anlayışının zihinsel bir yetenek olduğu görüşü oluşmuştur. Bu tarihten başlayarak sanatçı, soylu kesime ve dine hizmet etse de belirli bir özgürlük edinmiş, sanatta özgünlük kavramı oluşmuştur. Sanatçının özgürleşmesi ve değer kazanması, aynı zamanda gelişen

ekonomik sistemlerle ve tüccarların, serbest meslek ile uğraşanların sanata yatırım yapmasıyla ilgilidir. 18.yy'ın romantik tavrı içerisinde sanatçı kendi kişiliğini yansıtan ve doğaüstü gerçekleri açığa çıkaran, kurumlara hizmet etmeyen, yüce değerlere hizmet eden bir “deha” olarak tanımlanmıştır. 20.yy'da sanatçılara ilişkin kavramlar çok çeşitlenmiştir. Bu yüzyılda, özellikle bilimin ve teknolojinin gelişmesi ve yaşamın her alanına girmesiyle sanatçı duygusal, yaşantısal ve tinsel (ruhsal) olanı geliştiren böylece modern çevrenin teknik ve pratik önceliğini dengeleyen biri olarak özel bir önem kazanmıştır. Bu yüzyılda gelişen bazı sanat kavramlarıysa sanatçıyı ilkel kültürlerdeki gibi bir “şaman” değeri yüklemiş, sanatçıyı toplumsal güçler ile tinsel güçler arasında ilişki kuran biri olarak görmüştür. Bununla birlikte, teknolojinin etkisi ve demokratikleşme ile sanatçı daha mekanik bir uygulamaya yöntemine girmiş, sanatçının işlevsele dönüşü ortaya çıkmıştır. Çoğulcu bir yaklaşım içinde, sanatçıya tarih boyunca verilmiş tüm bu değerler günümüzde geçerli olmaktadır (Erzen, 1997a, ss.1607–1608).

Tarih boyunca farklı değerler yüklenmiş sanatçıya ilişkin tanımlar da farklılıklar göstermektedir. Literatürde yer alan sanat tanımlarından bazıları şu şekilde sıralanabilir:

- *“Sanatla profesyonel bir şekilde uğraşan kimse”* (Keser, 2005, s.294).
- *“Sanat dallarının birinde üretici etkinlikte bulunan kişiler”* (Sözen ve Tanyeli, 2005, s.208).
- *“Dünyanın olası değerlerine ve gerçeklerine ilişkin bilgimizi yükselten ve algılarımızı genişleten kimse”* (Keser, 2005, s.294).
- *“Yaratıcı eylemin estetik değerlendirmeye, düş gücüne ve özgünlüğe bağımlı olduğu bir sanatı uygulamakta özel yeteneği olan kişi”* (Erzen, 1997a, s.1607).

- *“İnsan zihninin en derin tabakalarında yer alan, kendine özgü içgüdüsel yaşamı eşsiz yeteneğin ona verdiği güçle maddeye dökülen kişi...”* (Ersoy, 1995, s.9).

Sanatçının anlaşılabilmesi için, onu diğer insanlardan ayıran bir takım özellikleri ortaya koymakta fayda vardır. Sanatçıda diğer insanlardan farklı olarak, kurma gücü, duyarlık, özgünlük, duygu üstünlüğü, çağrışım zenginliği, gerilim sürekliliği, sabır vb. özellikler bulunmaktadır. Ancak sanatçıyı diğer insanlardan ayıran en önemli özellik ise, sanatçının algısındadır (Yetkin, 1979, s.9).

Kişilik olarak sanatçının nitelikleri üzerinde duran Ersoy (1995, s.10), sanatçıya ait yaratıcılığın özünü onun kişilik özelliklerinin oluşturduğunu belirtir. Ona göre, insan kişiliğinin kendine özgü genel yanları ile sanatçı kişiliğinin diğer kişiliklerden ayrılan yanları bağlantılı olarak incelenmelidir. Burada sanatçı kişiliği ile kast edilen, yaratılan yapıt üzerine isteyerek veya istemeden yerleştirilen fikrî kişiliktir. Sanatçının insan yanı ile sanatçı kişiliği iç içe girmiştir. Sanatçı kişiliğinin bu iki farklı tarafı kimi zaman çelişmelerle, kimi zamanda tam bir uyum içinde oluşur. Bu değişimin en büyük sebebi sanatçının içinde yaşadığı toplumsal koşullardır. Toplumsal yaşam sanatçıyı öylesine kuşatmıştır ki, sanatçı kendi kişisel yanlarını ifade etmeye çalıştığı zaman bile toplumsal önemi olan şeyleri ifade etmiş olur.

II.3. SANATIN SINIFLANDIRILMASI

Alan olarak insan bilimleri içerisinde yer alan ya da insan bilimleri ile birlikte anılan sanat, tarih boyunca farklı biçimlerde sınıflandırılmıştır.

Keser (2005, s.292) , sanatın tarihsel süreçte sınıflandırılmasını şu şekilde sıralamaktadır:

- “Geç dönem Greko-Romen sınıflandırması: 1) Liberal Sanatlar, 2)Bayağı/Hizmetçi Sanatlar.
- Ortaçağdaki sınıflandırılması: 1) Liberal Sanatlar a) Üçlüler b) Dörtlüler, 2) Mekanik Sanatlar.
- Rönesans dönemindeki sınıflandırma: 1) Liberal Sanatlar Üçlüler: Gramer, retorik, mantık; Dörtlüler: Aritmetik, geometri, astronomi, müzik; Studio Humanitatis: Şiir, tarih, ahlak felsefesi 2) Mekanik Sanatlar: Resim, heykel, dokumacılık, maden işleveciliği, tarım, avcılık teçhizat, hekimlik, sahne sanatları.”

Tarihsel süreçteki bu sınıflandırmalar, başlangıçta sanat dallarına verilen değer ve toplumsal sınıfların ilgisi doğrultusunda yapılmıştır. Modernist dönemdeki sınıflandırma ise, anlatım için kullanılan malzemelere göre yapılmaktadır. Bu bağlamda modernist dönemde kullanılan sınıflandırma şu şekildedir (Keser, 2005, s.292);

- Yüzey Sanatları: Kâğıt, kumaş, tuval ve duvar gibi yüzeylere yapılan resim, grafik, baskı vb. sanat formları.
- Hacim Sanatları: Heykel, seramik vb. üç boyutlu sanat dalları
- Mekân Sanatları: Mimari, enstelasyon, dekorasyon vb. sanat dalları
- Dil Sanatları: Roman, şiir, öykü vb. sanat dalları
- Ses Sanatları: Müzik
- Eylem Sanatları: Bale, dans, pandomim vb. sanat dalları
- Dramatik Sanatlar: Sinema, tiyatro, opera, müzikal vb sanat dalları

Sanat geleneksel olarak, yazın sanatları (şiir, öykü, roman) ; görsel sanatlar (resim, heykel, mimarlık) ; sahne - performans sanatları (tiyatro, dans, bale, opera, pantomim) ve müzik şeklinde sınıflandırılabilir (Bozkurt, 1995, s.22). Yaygın olarak kullanılan ve sanat kütüphaneciliği literatürünün de kullandığı, bu sınıflandırma şeklidir. Öte yandan yaygın olarak kullanılan geleneksel sınıflandırma biçimi, bazı sanat dallarının birbirine benzer ve kesin olarak ayrılamayan özellikleri nedeniyle, tam ve eksiksiz olarak görülmemelidir.

Sahne sanatları ya da performans sanatları, çoğunlukla tiyatro, dans ve opera gibi sahnelemeye dayalı sanatları içine almaktadır. Ancak bu sanat dalları içerdikleri bazı özelliklerden dolayı tam olarak birbirlerinden ayrılmayabilirler ve diğer ana gruplardan birine dâhil olabilirler. Örneğin opera, hem yazın, hem müzik hem de tiyatro gibi farklı dallara ait öğeler içerebilmektedir (Bozkurt, 1995, ss.22–23). Ayrıca müzik ayrı olarak ele alındığı gibi, performans sanatları içerisinde de değerlendirilmektedir.

Görüldüğü gibi tarihsel süreç içerisinde sanatın sınıflandırılması konusu, sanat ve sanatçı konularına paralel olarak, birçok farklı yaklaşımı içerisinde bulundurmaktadır.

II.3.1. Güzel (görsel) Sanatlar

Güzel sanatlar, görsel sanatlar olarak da bilinen ve sanatsal etkinlikler içinde amacı kullanıma dönük olmayan ve resim, çizim, heykel gibi kendi başlarına bir değer oluşturan sanat ürünlerini üreten uğraşlara verilen genel ad olarak tanımlanabilir. Plastik sanatlarla eş anlamlı olarak anılan görsel sanatlar alanına, 20.yy' dan sonra özgün baskı, seramik, cam işleri, fotoğraf ve çevresel sanatlar gibi yeni gelişen sanat türleri de dahil edilmiştir (Erzen, 1997b, s.735). Öte yandan, görsel sanatlar adından da anlaşılacağı gibi görsel algılamanın söz konusu olduğu sanat dallarıdır. Bu bakımdan sahne sanatları da görsel sanatlar içerisinde değerlendirilebilir (Keser, 2005, s.151).

Günümüzde resim, heykel, seramik, iç mimarlık ve grafik görsel sanatların başlıca alt dalları olarak sayılabilir.

II.3.1.1. Resim

Resim, “*düz bir yüzey üzerinde çizgi ve renklerle doğadan bir parçayı ya da sanatçının iç dünyasının durumunu anlatma sanatı*” olarak tanımlanabilir (Turani, 2000, s.24).

Diğer sanat dalları ile karşılaştırıldığında resim, uygulama yöntemleri ve araçları bakımından en fazla çeşitliliğe sahip sanattır. Uygulama alanı olarak da binalardan kitaplara kadar geniş bir alana yayılarak oldukça zengin bir çeşitlilik gösterir. Uygulanabilirliğindeki bu yaygınlık resmin, tarih boyunca kesintisiz sürekliliğini oluşturmuştur. Öte yandan resim dilinin ve gereçlerinin ulusal ve bölgesel sınırlarla kısıtlanmamış olması ve taşınabilirliği ona diğer sanatlara göre uluslararası anlaşılabilirlik ve etkilere açık olmak açısından öncülük kazandırmıştır (Erzen, 1997c, s.1550).

II.3.1.2. Heykel

Heykel, “*taş, bronz, ağaç, kil, alçı gibi maddelerle bir şeyi üç boyutlu olarak tasvir etme sanatı*” olarak tanımlanabilir (Turani, 2000, s.53).

Heykel sanatı, tarihsel açıdan biçim sanatlarının en eskilerinden biri olarak görülmektedir. Hemen hemen tüm kültürlerde el sanatlarının gelişimini, heykel sanatının ortaya çıkması ve gelişimi izlemektedir (Germaner, 1997, s.782). İlk çağlarda yapılan heykeller, tamamen tanrısal anlamdaki düşünceleri tasvir etmiş, zamanla krala ve sonra halktan kişilerin heykellerine geçiş yapmıştır (Turani, 2000, s.53–54). 20. yy’ la birlikte soyut heykeller de yapılmaya başlanmış ve heykel sanatı en geniş evrensel boyutuyla sürmüştür (Germaner, 1997, s.783).

II.3.1.3. Seramik

Seramik, *“hammaddesi kil olup elde, kalıpta ya da tornada biçimlendirilmiş ve fırınlanmış her türlü eşyanın genel adıdır”* (Sözen ve Tanyeli, 2005, s.110).

Oldukça geçmişe dayanan seramik sanatı, değişik çağların kültür özelliklerini bize göstermesi açısından önemlidir. Oldukça farklı malzemelerle zaman içerisinde gelişimini sürdüren bu sanatın gelişimine İslam Ülkeleri ve Osmanlının katkıları büyük olmuştur. Avrupa’da ise, özellikle Rönesans ile birlikte bu sanat dalı ile ilgili önemli gelişmeler görülmüştür. Seramik alanında yepyeni bir kol olan porselenin Çinliler tarafından bulunması ve 18.yy’ da Avrupa’ya getirilmesi bu sanat dalının gelişiminde büyük bir rol oynamıştır. Bugün seramik duvar süsleri modern yapılarda yaratıcı bir dal olarak ele aldıkları bir dal olarak karşımıza çıkmaktadır (Turani, 2000, ss.125–126).

II.3.1.4. İç mimarlık

İç mimarlık, *“mevcut bir yapının ya da onun bir kesiminin döşenmesi, donatılması, bezenmesi, süslenmesi vs. açılardan yetkin bir biçimde oluşturulduğu varsayılan düşsel kent tasarımı”* olarak tanımlanır (Sözen ve Tanyeli, 2005, s.110).

İç mimarlık bir meslek olarak ilk kez 19.yy’ da ortaya çıkmıştır. Daha önceleri yapılarda görevlendirilen mimarlar ya da ressamlar bu işi üstlenmekteydi. 19. yy’ ın sonlarında bir mekânın yalnız mobilyalarını değil, tüm iç düzenini ciddi bir iş olarak ele alan sanatçılar ortaya çıkmış ve iç mimarlık yeni bir alan olarak yaygınlaşmaya başlamıştır (Boyla, 1997, s.826).

II.3.1.5. Grafik

Grafik, *“çeşitli basım ve çoğaltma teknikleriyle gerçekleştirilecek resimsel ya da yüzeysel malzemenin tasarımı konusunu ele alan sanat dalı”* olarak tanımlanabilir (Sözen ve Tanyeli, 2005, s.110).

Grafik sanatının bugünkü anlamda bilinçli bir tasarım etkinliğine dönüşmesi 19. yy' in sonları ile 20.yy' in başlarında oluşan sanat hareketleri ile mümkün olmuştur. Bu tarihlerde ortaya çıkan sanayi devriminin getirdiği teknolojik gelişme toplumsal yaşamda bunalımlara yol açmış, makine çağı el sanatlarının sosyal işlevini dışlamış, niteliksiz ürünler ortama hakim olmuş, insanın maddi gereksinimleri ile manevi gereksinimleri arasında bir uçurum yaratmıştı. Tasarım kavramı (mimarlık, iç mimarlık, grafik) bahsedilen bu soruna bir çözüm bulmak üzere, insanın doğal çevresiyle olan eski bütünlüğünü yeniden kurma çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Modern sanat hareketlerinin de ilk tohumlarının atıldığı bu dönemden başlayarak grafik tasarım, görsel anlatım ile kurulan kitlesele iletişim başlıca unsuru haline gelmiştir (Bektaş, 1997, ss.702).

III. BÖLÜM

GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ

Kullanıcı araştırmaları, kullanıcıların gereksinimlerinin saptanması ve hizmetlerden yararlanmalarının etkinleştirilmesi açısından, birçok alan için önemli bir araştırma faaliyetini ifade eder. Bilgi bilimleri ve kütüphanecilik alanı açısından da kullanıcı araştırmaları oldukça geniş ve önemli çalışmaları kapsayarak karşımıza çıkmaktadır.

Guinchat ve Menou (1990, s. 294), kütüphanecilik alanında kullanıcı çalışmalarının birbirini tamamlayan şu 3 amaç için yapıldığını belirtir:

1. Gereksinimlerin analizi: Aranılan ve kabul edilen bilginin türü ve niteliğinin, niceliksel ve niteliksel açıdan analiz edilmesidir.
2. Bilgi davranışlarının analizi: Bilgi gereksinimlerinin saptanması için, kullanıcıların neler yaptığını, bu gereksinimlerin nasıl karşıldığını ortaya çıkarmaya yönelik analizdir.
3. Güdülerin ve tavırların analizi: Bilgi ve bilgi faaliyetleri konusunda, kullanıcının değeri yargıları, açıklanan veya açıklanmayan beklentileri ve bilgi hizmetleri ile bilgi uzmanları hakkındaki düşünceyi analiz edilir.

Bu tür analizlerin sonucunda, belli bir kullanıcı grubu için bir hizmetin veya bir bilgi sisteminin planlanması ve yeniden düzenlenmesi için gereken veriler elde edilmiş olur (Guinchat ve Menou, 1990, s. 295).

Kütüphanecilik ve bilgi bilimleri açısından hizmetlerin tasarlanması, planlanması ve etkinleştirilmesi gibi önemli yararları olan kullanıcı çalışmalarının ortaya

çıkışı, 1900'lü yılların başlarına kadar uzanmaktadır. Bu tarihlerde yapılan araştırmalar çoğunlukla kaynak kullanımı üzerine yoğunlaşmış çalışmalardır. Özellikle ikinci dünya savaşı ile birlikte bilginin çeşitlenerek hızla artması, kullanıcı çalışmalarının da artışı hızlandırmıştır (Case, 2002, s. 220).

1948 yılında Royal Society tarafından yapılan "*Conference on Scientific Information*" (Bilimsel bilgi konferansı), kullanıcı çalışmalarına esas olabilecek sınırların belirlenmesi açısından bir başka önemli gelişme olarak dikkati çekmektedir (Wilson,1994).

Kullanıcı çalışmalarına ilişkin literatür incelendiği zaman, ikinci dünya savaşından sonra, 1950'li yılların başlangıcında artış gösteren çalışmaların, 1980'li yıllara kadar sistem merkezli yani kütüphane merkezli olarak yapıldığı görülmektedir. 1980 sonrası dönemde ise sistem merkezli çalışmaların yerini kullanıcı merkezli çalışmalar almaktadır. "*Kullanıcı*" teriminin kullanılmaya başlanması ise yine aynı dönemde ortaya çıkmıştır (Case, 2002, s. 228).

1950 yılından sonra giderek artan çalışmalar ile birlikte, üzerinde çalışma yapılan kullanıcı grupları da çeşitlilik kazanmıştır. Bu gruplar içerisinde, bilim adamları üzerinde en çok çalışma yapılan kullanıcı grubudur. Bu çalışmalar, var olan bilgi sistemleri ile bilim adamlarının bilgi gereksinimlerinin karşılanmasında yaşanan sorunlara ve bunların çözümlenmesine yönelik olarak yapılmıştır (Uçak, 1997b, s.60).

Bates (1996, s.155), bilim adamlarına yönelik kullanıcı çalışmalarının, bilim dallarına göre, tarihsel olarak gelişimini şu şekilde belirtmektedir:

- 1950–1960 fen bilimleri ve mühendislik
- 1970'lerde sosyal bilimler
- 1980–1990 insan bilimleri

Görüldüğü gibi fen bilimciler bilim adamları içerisinde üzerine çalışma yapılan ilk gruptur. Daha sonra sırası ile sosyal bilimciler ve insan bilimciler gelmektedir.

Sanat alanının bir alt dal olarak içerisinde yer aldığı insan bilimleri, kullanıcı çalışmaları açısından en son gelişen alandır. 1976 yılında “*The Centre for Research on User Studies – CRUS*” (Kullanıcı çalışmaları araştırma merkezi) British Library’ nin parasal desteği ile kurulmuş ve insan bilimcilerin bilgi arama davranışları ve gereksinimleri, yürütülmekte olan çalışmaların içine alınmıştır. Zaman içerisinde konuya ilişkin çalışmalar artmaya başlamıştır (Stone, 1982, s.292).

Uçak (1997b, s.97), bilgi kullanıcısı olarak insan bilimcilerin, diğer alanlarla karşılaştırılınca, ihmal edilmiş bir grup olduğunu vurgular. Ona göre, insan bilimciler üzerine yapılan bilgi arama davranışı ile ilgili çalışmalar azdır ve birbirinden kopuk gelişmiştir.

Sanat alanına dönük kullanıcı çalışmaları, insan bilimine paralel olarak, 20.yy’ın ikinci yarısında gelişmeye başlamıştır. Bu dönemde sanat kullanıcılarının çeşitlenmesi ve derinleşmesi araştırmaları arttırmış ve önemli sanat merkezleri alanlarını bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak genişletmişlerdir (Jones, 1993, s.46). Öte yandan yine insan bilimleri alanına paralel olarak, sanat alanı da bilgi bilimciler ve kütüphaneciler tarafından oldukça ihmal edilmiş bir alan olarak kendini göstermektedir (Cobbledick, 1996, s. 344; Littrell, 2001, s.291; Cowan, 2004, s.14).

Cobbledick (1996, ss. 343 – 344), 1995 yılı itibariyle, ABD’ de yaklaşık 900.000 profesyonel sanatçı bulunduğunu belirtir. Bu rakam doğa bilimciler, sosyal bilimciler ve avukatlar gibi diğer meslek gruplarına ve bilim dallarına mensup kişilerden oldukça fazladır. Buna karşın sanat alanında yapılan bilgi arama davranışlarına dönük çalışmaların, bu alanlara göre oldukça az olması düşündürücüdür.

Kütüphanecilik ve bilgi bilimleri literatürüne baktığımızda sanatçıların genellikle kütüphane kullanımı açısından ve sistem merkezli olarak ele alındığını görürüz. Bu çalışmalarda sanatçıların ve sanat alanındaki akademisyenlerin bilgi gereksinimleri ve kullanım özellikleri ayrıntıya girmeden ve genel olarak değerlendirilip incelenmiştir (Cowan, 2004, s.14). Literatürde, sanat alanına yönelik önemli çalışmalarda, veri toplama tekniği olarak daha çok görüşme kullanılmıştır (Cobbedick, 1996; Challener, 1999; Frank,1999; Cowan, 2004; Day ve Mcdowell, 1985). Bazı çalışmalar ise verilerini anket tekniği ile toplamıştır (Reed ve Tanner, 2001; Van Zijl ve Gericke, 1998; Van Zijl ve Gericke, 2001). Ayrıca bu alanda yapılan çalışmalarda araştırmacıların bazıları verilerini kullanıcılar yerine kütüphanecilerden toplayarak kullanıcıları dolaylı yoldan ele almışlardır (Stam, 1995; Layne, 1994; Oddos, 1998).

III.1. SANAT – BİLGİ İLİŞKİSİ

Bilgi kavramı, tıpkı sanat gibi, farklı şekillerde tanımlanan bir kavramdır. Bunun nedeni, birçok disiplinin konusu olan bilginin her disiplin tarafından farklı şekilde algılanması ve tanımlanmasıdır. Bununla birlikte, tüm disiplinleri içine alacak ortak bir tanım çabası da yersiz olarak görülmektedir. Çünkü bir disiplin için uygun olan tanım bir diğeri için eksik ya da fazla kapsamlı olabilmektedir. Tüm disiplinler kendi içinde bilgiyi tanımlama ve anlama çabası içindedir (Uçak, 2000, s.149).

Bilgi birbirinden ayrılmayan iki unsurdan meydana gelmektedir. Bunlardan birisi bilen, yani varlık diğeri ise bilinen ya da araştırılan nesnedir. Her bilgi bu iki unsura ve bunlar arasında kurulan bağa dayanır. Bilene yani varlığa süje, bilinene ya da bilinmek istenilene obje adı verilir. Bilgi süje ve objeler arasında oluşan ilişkidir (Uçak, 2000, s.144).

Obje kendi başına var olan ve süjeye bağlı olmayan bir unsurdur. Yani süje tarafından bilinip bilinmemesine karşı kayıtsızdır. Ancak süje bilmek istediği objeye karşı böyle bir ilgisizlik gösteremez. Çünkü süje sürekli olarak objeyi tanımak ve bilmek ister. Her disiplinin kendi alanında bilgi edinmeyi amaçlaması bahsettiğimiz bu süje-obje arasındaki ilişkiden kaynaklanmaktadır (Özsezgin, 2000, s.1).

Scheler insanda üç çeşit bilgi olduğunu öne sürer;

1. Pozitif bilimlerin tümevarımsal bilgisi
2. Var olan her şeyin temel yapısının bilgisi
3. Metafizik bilgi

Sanat alanı bu üç çeşit bilgiden kendi amaçları doğrultusunda faydalanabileceği gibi, kendi alanına özgü sanatsal bilgiden de yararlanır (Özsezgin, 2000, s.3).

Sanat bilgisinin öznel ya da sübjektif olduğu söylenebilir. Süje-obje ilişkisine göre, süje sanatçıdır ve sanatçı özel yetenekleri olan yaratıcı bir kimsedir. Bu özel yetenekleri ile sanatçı anlatmak istediği şeye (objeye) duygularını da ekler. Süje-obje arasındaki ilişkinin duyulara ve hayal gücüne dayanması, sanat bilgisinin özneliğini ortaya koyar. Sanatçı yönelmek istediği objeyi, hayal gücüyle biçimlendirir, zenginleştirir ve onu yeni bir kurguda ifade eder. Bu yüzden sanat bilgisi, kendine özgü estetik bir bilgidir (Turgut, 1991, s.218).

Estetik bilgi özelliğine sahip, sanatsal bilginin iletimi “*estetik iletişim*” olarak isimlendirilebilir. “*Estetik iletişim, sanatçının nesnel dünyadan sezgisel yolla edindiği bilgileri yaratım sürecinde kullanarak mesaj olarak izleyiciye iletmesidir.*” Bu özelliği ile sanat ve sanat eseri aynı zamanda bir bilgi kaynağı olmaktadır (Atalay, 2000, s.29).

Estetik açıdan sanat bilgisi, sanatçıdaki yaratıcılığı destekler. Öznel bir özellik gösteren sanat bilgisinin, teknik düzeydeki bilgisi ise nesnel ve kanıtlanabilir bir bilgiye girebilir. Bu bakımdan sanat bilgisinin daha önce bahsettiğimiz öznel niteliğinin yanında nesnel bir nitelikte taşıdığını söyleyebiliriz (Turgut, 1991, s.218).

Sanat alanı teknik ve estetik açıdan sürekli araştırmaya ve bilgi birikimine açık bir alandır (Özsezgin, 2000, s.3). Bu yüzden, sanat alanında ki kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin saptanması ve bu alana yönelik bilgiye erişimin sağlanması büyük bir önem arz etmektedir.

III.2. SANATÇILARIN BİLGİ KULLANIMLARI

Sanatçılarının bilgi kullarımlarına geçmeden önce, bu kullanıcı grubunun bilgi gereksinimlerini incelemekte fayda vardır. Uçak (1997b, s.114), insan bilimleri alanındaki akademisyenlerin bilgiye gereksinim duydukları dönemleri; birinci sırada makale, kitap, bildiri yazmak ve ders hazırlamak, ikinci sırada yeni bir alanda çalışmalar yapmak, üçüncü sırada ise güncel kalabilmek olarak sıralamıştır.

Van Zijl ve Gericke (1998, s.26), sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin bilgi arama davranışlarını incelediği çalışmasında, bu grubun yüksek nitelikte çalışmalar yapmak ve buna çok yakın bir oranda da kişisel ilgi ve merak nedeni ile bilgiye gereksinim duyduklarını belirtir. Bu çalışmada belirtilen kişisel ilgi ve meraktan kaynaklanan bilgi gereksinimi, sanatçıların kendi alanlarının yanı sıra farklı alanlara da yönelmelerine neden olmaktadır diyebiliriz.

Sanat alanına yönelik ilk kullanıcı çalışmalarından birini yapan Toyne (1977), Falmouth sanat okulu kütüphanesine, iki ay boyunca öğrenciler tarafından gelen kaynak isteklerini kaydetmiş ve kütüphanede olmayan bazı kaynak çeşitlerini saptamayı amaçlamıştır. Kütüphaneye gelen kaynak isteklerinin yaklaşık %25'i sanat konulu kaynaklardır. Geri kalan istekler ise, çok çeşitli türden kaynaklar olup, bunların ortak özelliği sanat konulu olmamalarıdır (Cobbledick, 1996, s.346' da aktarıldığı gibi; Challener, 1999, s.9'da aktarıldığı gibi). Bu araştırma, sanat kütüphanesi merkezli gerçekleştirilmiş, kaynak isteklerine göre kütüphanede bulunmayan kaynakların saptanması amaçlanmıştır. Ancak çalışmanın bitiminde ortaya çıkan sonuçlara dayanarak, sanatçıların bilgi kullanımında sadece kendi alanlarındaki bilgiyle sınırlı kalmadıklarını söyleyebiliriz.

Sanatçılar, her şeyi okuyan ve okudukları kaynaklardan aldığı bilgileri birleştiren ve derleyen bir bilgi kullanım yapısına sahiptirler (Stam, 1994, s.276). Onlar, çoğunlukla soyut düşüncelerle hareket ederler. Bu soyut düşünce yapısı geniş

bir ilgi alanı oluşturmaktadır. Bu geniş ilgi alanı, geniş bir konu alanına ilişkin bilgi gereksinimini ve kullanımını da beraberinde getirmektedir. Dolayısı ile sanatçılar sanat dünyasından çok daha geniş bir kültürü gereksinim olarak görmektedirler (Stam,1995, s.21). Sanat alanına özgü, bu disiplinlerarası bilgi gereksinimi ve kullanımı; psikoloji, sosyoloji, politika, edebiyat, tarih, şiir, mitoloji, biyoloji, kültürel tarih, din ve felsefe gibi çok geniş bir konu alanını kapsamaktadır (Stam,1995, s.21; Opdahl, 1986, s.13; Challener, 1999, ss.38–39; Reed ve Tanner, 200, s.234; Dane,1987, s.30).

Bir sanatçı olan Opdahl (1986, s.13), sanatçıların sanat çalışmalarını oluşturmak için geniş bir alana yayılmış bilgi alt yapısına gereksinimleri olduğunu belirtir. Ona göre bu geniş bilgi gereksinimi sanat konulu süreli yayınların yanında, değişik ve geniş bir konu alanını kapsayan kaynaklarla giderilebilir. Sayılan bu özelliklerdeki kaynakları bulunduran kütüphaneler ve koleksiyonlar sanatçılar için önemlidir. Ayrıca Stam (1995, s.21), sanatçıların okudukları kaynaklardan ve kullandıkları materyallerden bilginin yanı sıra fikir ya da ilhamda almak istediklerini belirtmektedir.

Bates (1996, s.161), disiplinlerarası araştırmacıların diğer disiplinlerle bağlantılı atıf indekslerine (citation index), gereksinim duyduklarını ifade etmektedir. Bu sayede farklı alanlarda yapılmış çalışmalara ilişkin incelemeler daha kolay yapılabilmektedir.

Sanat alanının, disiplinler arası bilgi kullanımı ve gereksinimi dışında, bir diğer belirgin özelliği de, görsel kaynaklara duyulan gereksinim ve bu kaynakların kullanımınıdır. *“Sanatın özü görseldir, sözlü değildir”* (Gibson, 1983, s.4). Bu yüzden sanatçılar düşünsel ve duygusal birikimlerine ilişkin fikirlerini çoğunlukla görsel araçları kullanarak iletmektedirler. Yazılı bilgi veren kitaplar ya da süreli yayınlar dışında, resimler ve fotoğraflar gibi görsel materyaller de sanat alanında bilgi kaynağı olarak kullanılmaktadır. Görsel materyaller fikirlerin görsel form ve materyallere dönüştürülmesinde sanatçının hayal gücünü ve iç dünyasını beslemekte, onlara ilham vermektedir. Bu bakımdan görsel

materyallere duyulan gereksinim oldukça özel ve farklı bir gereksinimdir (Stam, 1995, ss.21–22).

Lakashmi ve Kanakachary (1995, s39), sanatçıların ve insan bilimcilerinin bilgi gereksinimlerini ve bilgi kullanım özelliklerini inceldiği çalışmasında, araştırmaya katılan kullanıcıların %64'nün analitik ve eleştirel bilgiye daha çok gereksinim duyduklarını ortaya koymaktadır. Benzer bir görüş ortaya koyan Stam (1995, 22), sanatçıların eleştirel bilgiyle ilgilendiklerini vurgulamaktadır. Bunun dışında sanatçılar ve sanatçıların çalışmaları, sanat hareketleri ve formları diğer ilgilendikleri konulardır.

III.2.1. Bilgi Kaynakları Kullanımları

Sanatçıların kullandığı bir takım bilgi kaynakları, diğer alanlardaki kullanıcı gruplarından farklıdır. Bazı bilgi kaynakları ise, sanat alanı dışındaki kullanıcılar tarafından da kullanılır. Ancak yine de bu kaynaklar kullanım amaçları ve özellikleri açısından sanat alanına özgüdür.

III.2.1.1. Kitaplar

Kütüphanecilik ve bilgi bilimleri literatüründe, sanat ve insan bilimleri alanlarında kitap kullanımına ilişkin iki farklı görüş bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar kitapların bu alanlarda en önemli ve kullanışlı kaynak olduğunu belirtirler (Watson – Boone, 1994, s.216; Budd, 1989, s.12; Reed ve Tanner, 2001, s.234; Cobbedick, 1996, ss.349 – 350). Bazı araştırmacılar ise kitapların ikincil öneme sahip olduğunu ortaya koyarlar (Guest, 1987, s.168; Ileperuma, 2002, s.29; Van Zijl ve Gericke, 1998, s.27).

Stone (1982, s.296), insan bilimleri alanında en çok kullanılan kaynakların, kitaplar ve süreli yayınlar olduğunu ortaya çıkartmıştır. Ancak ona göre, bu alana yönelik genel varsayım kitapların daha fazla kullanıldığı yönündedir. Reed ve Tanner (2001, s.234), Texas Tech Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi

gereksinimlerini inceledikleri çalışmasında kitapların daha fazla kullanıldığına ilişkin genel varsayımı doğrulamıştır. Çalışmaya katılan güzel sanatlar fakültesi akademisyenlerinin %75'i kitapları en önemli kaynak olarak belirtmiştir. Akademisyenlerin %35'i ise süreli yayınları en önemli kaynak olarak görmektedir.

III.2.1.2. Süreli Yayınlar / Dergiler

Süreli yayınlar, içerdikleri güncel bilgiler nedeni ile sanat alanında önemli bir kaynak türü olarak karşımıza çıkar. Van Zijl ve Gericke (1998, s.27), Vaal Triangle Technikon Üniversitesine bağlı sanat bölümünde yaptığı çalışmada, sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin %87'sinin süreli yayınları temel kaynak olarak gördüklerini belirtmektedir. Daha sonra kütüphane kitapları (%73) gelmektedir.

Watson-Boone (1994, s.216), insan bilimleri alanındaki akademisyenlerin, çalışılan konuya ve zaman periyoduna göre, kitapları ya da süreli yayınları kullandıklarını saptamıştır. Görsel sanatlar alanındaki kullanıcılar, alanlarındaki güncel gelişmeleri takip etmek ve öğrenmek için çoğunlukla süreli yayınlardaki makaleleri kullanmaktadırlar (Cobbedick 1996, s.355; Challener, 1999, s. 41). Daha geriye dönük ve tarihsel bilgi gereksiniminde ise çoğunlukla kitapları tercih etmektedirler (Van Zijl ve Gericke 1998, s.24). Bu bilgilere dayanarak görsel sanatlar alanındaki kullanıcıların güncel sanat hareketleri, formları ve bu alana ilişkin eleştirel bilgiler ile çağdaş sanatçılara ilişkin bilgileri edinmede süreli yayın makalelerini öncelikle kullandıklarını, bu konulardaki tarihsel bilgilere ise öncelikle kitapları kullanarak ulaştıklarını söyleyebiliriz.

Challener (1999, s. 41), sanat tarihi ve stüdyo sanatları alanlarındaki profesörlerin bilgi arama davranışlarını incelediği çalışmasında, toplam 11 stüdyo sanatları profesöründen 9'unun en az bir dergiye abone olduklarını belirtir. Araştırmaya katılan profesörlerin tamamı bu kaynakları güncel gelişmeleri takip etmek için kullandıklarını ifade etmiştir. Bazı profesörler ise,

buna ek olarak, sergilere ilişkin bilgileri bu kaynaklardan edindiklerini belirtmişlerdir.

III.2.1.3. Sanatçıların Kitapları

Sanatçı kitapları, tamamen ya da esas olarak sanatçılar tarafından tasarlanmış, genellikle ucuza ve çoklu edisyon olarak oluşturulmuş kitaplardır (Ford, 1993, s.17). Bu kitaplar içerisinde, sanatçıların sanata ilişkin ya da her hangi bir konuya ilişkin yazılı görüşlerinin yanı sıra sanat çalışmalarının orijinalleri ya da bu çalışmaların eskizleri de yer alabilir. Öte yandan bu kitaplar sanatçının kendisi tarafından yayınlanabileceği gibi, bu kitapların basımıyla ilgilenen küçük yayın evleri tarafından da yayınlanabilmektedir (Keaveney, 1986, s.40).

Sanatçılar için diğer sanatçıların düşüncelerinin, görüşlerinin ve sanat felsefelerinin anlaşılması büyük önem taşımaktadır (Opdahl, 1986, s.13). Bu tip kaynaklar içerisinde sanatçıların sanat anlayışları dışında yaşamları, eğitimleri, etkileri, ilişkileri, zevkleri, estetik anlayışları ve teknik metotları hakkında bilgiler de bulunabilmektedir. Bu bilgiler diğer sanatçıların yaratıcılığını açığa çıkarmada ve kavramada oldukça faydalıdır (Robertson,1989,s.32). Bu bakımdan, belirtilen kaynaklar sanatçıların sanatsal tekniklerinin anlaşılması ve onlar üzerine yapılacak araştırmaların etkinleştirilmesi bağlamında, diğer sanatçılara önemli bilgiler sunmaktadır.

Ford (1993, s.17–19), sanatçı kitaplarının yalnızca tek baskısı olabileceğini ya da sınırlı sayıda basılmış olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca ciltlessiz olarak da koleksiyonda bulunabileceğini ve bu özellikleri ile de orijinal baskı özelliği taşıyacağını ortaya koymaktadır. Sanat çalışmalarını da içerisinde barındırdıklarından bir bakıma orijinal sanat eseri özelliği de göstermektedirler. Bu bakımdan, koleksiyon içerisinden çalınması ya da kullanıcılar tarafından zarar verilmesi söz konusu olabilmektedir. Keaveney (1986, s.41), sınırlı sayıda basılan bu kaynakların, bibliyografik kaynaklarda bulunmadığını söylemektedir.

Ona göre bu durum sağlama ve kataloglama açısından birçok soruna yol açmaktadır.

Görüldüğü gibi sanatçı kitapları sanatçıların sanat anlayışlarının anlaşılması açısından oldukça önemli kaynaklardır. Bu yüzden kütüphane koleksiyonlarında bulundurulması önemlidir. Öte yandan bu kaynaklar kütüphane açısından kataloglama, sağlama ve güvenlik gibi konularda sorunlara neden olabilmektedir.

III.2.1.4. Sergi Katalogları

Sergi katalogları, sanatçılar için oldukça önemli kaynaklar olarak kendini göstermektedir. Bu kaynakların en belirgin özelliği sanat galerilerinde ya da müzelerinde sergilenmiş sanat eserlerinin renkli reproduksiyonlarını sunmalarıdır (Keaveney, 1986, s.79; Jones, 1990, s.25). Reproduksiyonlar dışında, eleştiri yazıları, sanatçıya ilişkin biyografik bilgiler ve sanatçılar ile yapılan röportajlar ve onların beyanatlari da bu kaynaklar içerisinde yer almaktadır. Bu beyanatlari ile sanatçıların sanat eserine ilişkin kişisel açıklamalarına ve yorumlarına ulaşılmaktadır (Robertson, 1989, s.34).

Robertson (1989 32–33) sergi kataloglarının 4 çeşit olduğunu belirtmektedir;

- Tek kişinin sergisine ait kataloglar: bu kaynaklar önemli bilimsel yayınlardır ve “*catalog raisonne*” gibi önemli yayınlari bilgi alanını oluşturmaktadır. (Catalog raisonne, bir sanatçının bireysel olarak oluşturduğu tüm sanat çalışmalarını sunan kitaplardır)
- Bir grup sanatçının sergisine ait kataloglar: bu kataloglarda, bireysel olarak sanatçılar ve onların her bir çalışması da ayrıntısız olarak belgelenmektedir. Ancak bunlara sistematik erişim sağlanamamaktadır. Çünkü kataloglama ve indeksleme sistemleri, grup sergilerine katılan sanatçıların isimlerini bireysel olarak listelememektedir.

- Birbirini takip eden dönemler halinde, (örneğin, yıllık ya da iki yıllık) yapılan sanatçı gruplarının sergi katalogları.
- Ticari sanat galerileri ya da sanatçıların ortaklaşa oluşturdukları galerilerin sergilerine ait broşür ya da davetiyeler.

Jones ve Gibson (1986, s.91), sergi kataloglarının sanatla ilgili birçok kişi için oldukça önemli kaynaklar olduğunu belirtmektedir. Çünkü bu kaynaklar herhangi bir serginin kapanmasından sonra, ilgili serginin koleksiyonuna erişimi sağlamakta ve bu yüzden tarihi kaynak niteliği taşımaktadır. Bu açıdan birçok akademisyen bu kaynaklara gereksinim duymaktadır. Ayrıca sergi katalogları, bir bakıma ulusal ya da uluslararası nitelik taşıyan, çağdaş sanat sergilerinin dokümanlarıdır ve sanat çalışmalarına ilişkin en güncel kaynaklardır. Bu bakımdan sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin kendi alanları ile ilgili yeniliklerden, yeni yaklaşım ve fikirlerden haberdar olmaları açısından önemli kaynaklardır. Sanat alanına dönük yapılmış birçok kullanıcı çalışmasında sergi kataloglarının kullanıcılar tarafından yüksek oranda önemsendiği saptanmıştır (Stam, 1995, s.24; Cobbedick, 1996, s.356).

III.2.1.5. Ephemera

Sergi katalogları ile yakından ilgili bir kaynak türü olan ephemera, görsel sanatlar alanına yönelik bir başka önemli kaynaktır. Ephemera türü kaynaklar; sergilere ilişkin davetiyeler, posterler, çeşitli konulardaki kitapçıklar, broşürler, dergi ve gazete kupürleri, küçük sergi katalogları, sergi biletleri, el ilanları duyurular vb. gibi kaynakları kapsamaktadır (Keaveney, 1986, s.86; Jones ve Gibson, 1986, s.147). Yani ephemera, bu tür “geçici” olarak adlandırabileceğimiz kaynakların ortak adı olarak benimsenmiştir.

Bu tür kaynaklar kütüphane koleksiyonları içerisinde, “*vertical files*” (her dosyanın birbirini izleyecek şekilde sıralandığı dosya türü ve dikey dosyalama

biçimi) içerisinde tutulmakta ve düzenlenmektedir (Robertson, 1989, s. 33; Jones ve Gibson, 1986, s.147).

Rodgers (1999, s.10), The National Art Gallery' e bağlı kütüphane koleksiyonu içerisinde ephemera türü materyallerin sanatçılara ait dosyalar içerisinde tutulduğunu ifade etmektedir. Bu sanatçı dosyalarında; özel görünümlü kartlar, sergi bildirimleri, el ilanları ve biyografiler bulunmaktadır.

Türkiye'de sanat alanına yönelik hizmet veren en önemli bilgi merkezlerinden biri, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odası'dır. Burada hizmet vermekte olan Türk Plastik Sanatlar Arşivi, koleksiyonunda bulundurduğu ephemera türü kaynaklar ile dikkati çekmektedir. Arşiv genel olarak; dergi makaleleri, broşür bülten, afiş, takvim ve reproduksiyonlardan oluşmaktadır (Korkut, 2004, s.273). Bunun dışında, çağdaş yerli ve yabancı sanatçılar ile ilgili, ephemera türü kaynakları bulduran sanatçı dosyaları da yine bu koleksiyon içersindedir. Bu dosyalar içerisinde; sanatçılara ilişkin davetiyeler, kupürler, broşürler, bültenler ve küçük boyutlu reproduksiyonlar bulunmaktadır (Korkut, 2004, s.275).

Ephemera türü kaynaklar, özellikle içerdikleri görsel sanat çalışmaları nedeni ile kullanıcılar açısından oldukça değerlidirler (Layne, 1994, s.33). Bunun dışında sanat olaylarına ilişkin güncel ve tarihsel bilgilere de bu kaynaklar ile erişilebilir diyebiliriz.

III.2.1.6. Danışma (Referans) Kaynakları

Sanat ve insan bilimleri alanında, ikincil kaynakların yani indeks, abstrakt ve bibliyografya gibi danışma kaynaklarının kullanımı önemli bir özellik olarak kendini göstermektedir. Bibliyografik bilgi veren ve bilgiye erişimde yardımcı olan bu kaynaklar, sanat ve insan bilimleri alanında ikinci el bilgi veren kaynaklar şeklinde algılanmaktadır. Bu kaynakların önemsenmeyişi ve kullanılmaması, bilgiye erişimde ve buna dönük hizmetlerin sunulmasında sorunlara neden olmaktadır. Bu alandaki ikincil kaynakların azlığı ise yine bu

nedenlerle ilgilidir. Özellikle bu alana dönük abstraktlar yok denecek kadar azdır (Uçak, 1997b, ss.102–103).

Stone (1982, s.298), sanat ve insan bilimleri alanında indeks türü bibliyografik yayınların süreli yayınlara ve periyodik literatüre erişimde kullanıldığını belirtir. Sanat alanındaki periyodik yayınlara dönük olarak kullanılan indeksler kullanıcıların şu konulardaki bilgilere erişimini sağlamaktadır (Jones, 1990, ss.28–29; Jones ve Gibson, 1986, s.62):

1. Özel bir konu üzerine yazılan ya da belli bir yazar tarafından yazılmış makaleler
2. Sergi ve müzayede katalogları
3. Sempozyumlara ya da toplantılara ilişkin raporlar ve yazılar
4. Kitap, film ya da sergi “*review*” ları
5. Sanat çalışmalarının resimleri
6. Ölüm ilanları

Uçak (1997b, ss.123–124) çalışmasında, insan bilimleri alanındaki akademisyenlerin basılı kaynaklardan sırasıyla; kitapları, süreli yayınları ve tezleri tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu kaynaklardan sonra, %2.56 gibi çok düşük bir oranla indeks ve abstrakt gibi kaynaklar tercih edilmektedir. Ayrıca yine bu çalışmada insan bilimcilerin danışma kaynakları tercihleri de ele alınmıştır. Danışma kaynaklarından; ansiklopediler (%28), bibliyografyalar (%25) ve sözlükler (%23) en çok tercih edilen kaynaklardır (Uçak, 1997b, s.134).

Van Zijl ve Gericke (1998, s.26), çalışmasında indeks ve abstrakt gibi basılı ikincil kaynakların çok tercih edilmediğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin yalnızca %27’ si bu kaynakları

“temel” kaynak olarak görmekte, %40’ı ise “kullanışlı” olarak değerlendirmektedir. Benzer bir görüş ortaya koyan Stam (1995, s.22), görsel sanatlar alanında indeks türü ikincil kaynakların az kullandığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, sanatçıların bu kaynakların nasıl kullanıldığını öğrenmek için zamanın olmadığını ve bu kaynakları kullanmayı öğrenmek istemediklerini belirtmektedir.

Görsel sanatlar alanında ikincil kaynaklara yönelik kullanımın düşük olmasının en önemli sebeplerinden biri, erişim noktası kriterlerinin belirlenmesi ve bunların kullanılması gibi konulardaki problemlerdir diyebiliriz. Çünkü birçok erişim kriteri (sanatçı adı, sanat çalışmasının adı, tarih ve yer, sanat çalışmasının fiziksel özellikleri, türü, kullanılan stil ve konu gibi) değişik şekillerde kullanılmaktadır. Örneğin, Michelangelo; Michel Angelo ya da Michelangelo Buonarroti gibi isimlerle de anılmaktadır. Dünyaca ünlü Mona Lisa isimli eser La Gioconde isimliyle de bilinmektedir. Sanatçıların kullandığı stile ilişkin erişim kriterlerinin verilmesinde de sorunlar vardır. Çünkü birçok sanatçı kendi stilini zaman içerisinde değiştirebilmektedir. Ayrıca bir sanat eseri birden fazla konuyu içerebilmektedir. Bu durumda konuya ilişkin kriterlerin belirlenmesi de ayrı bir sorun oluşturmaktadır (Layne, 1994, ss.28–31). Bu tür unsurlar, ikincil kaynaklarda kullanılan konu başlıklarının ve erişim kriterlerinin belirlenmesinde sorunlara neden olmakta ve dolayısıyla bu kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasına engel teşkil etmektedir. Buna bağlı olarak gerek görsel materyallere gerekse sanat literatürüne erişim aksamaktadır.

Bu alana yönelik bibliyografik bilgi veren önemli ikincil kaynaklar şu şekilde sıralanabilir (Jones ve Gibson, 1986, ss.65–69; Stam, 1995, ss.23–24):

“Art and Architecture Information Guide Series

Art Index

Artist Biographies Master Index

Arts and Humanities Citation Index

Arts in America: A Bibliography

National Geographic Index

The Architectural Index

The Architectural periodicals Index

The G.K. Hall Art Bibliographies Series”

Stam (1995, s.23), görsel sanatlar alanında özellikle görsel sözlüklerin, galeri ve müze rehberlerinin çok tercih edilen referans kaynakları olduğunu belirtmektedir. Alana yönelik kullanıcılar tarafından çok tercih edilen ve önemli görülen sözlük, ansiklopedi ve rehber gibi danışma kaynakları şu şekilde sıralanabilir (Stam, 1995, ss.23–24; Andersen, 1995, s.8):

“ArtSpeak / ArtSpoke

Bryan’s Dictionary of Painters and Engravers

Contemporary Artists

Contemporary Designers

Contemporary Photography

Dictionary of British Artists

Encyclopedia of World Art

Gardner’s Art through the Ages

Janson’s A History of Art

Oxford Companion to Art

The Royal Academy of Arts – A complete dictionary of contributors and their work from its foundation in 1769 to 1904 updated by the Royal Academy

Who’s Who in American Art

World book Encyclopedia”

III.2.1.7 Görsel Materyaller

Görsel sanatlar alanındaki kullanıcıların, çalışmalarının ana ögesi olan görsel materyallere duydukları gereksinim oldukça farklı ve özel bir gereksinimdir. Ayrıca bu kaynakların kullanımı da bu alana özgü özellikler göstermektedir. Brillant (1988, s.123), sanat konulu araştırmalarda, geniş bir oranda görsel materyallere gereksinim duyulacağını belirtmektedir. Bu gereksinim stiller, kompozisyon, motifler, ikonografi, eserlerin yapısı, figürsel repertuarın tanımlanması vb. gibi konularda çalışılırken kendini göstermektedir.

Sanat alanına yönelik çalışmalar yapan bazı araştırmacılar bu alandaki görsel bilgi gereksiniminin çok önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Onlara göre yazılı metinler ikincil öneme sahiptir (Pacey, 1985, s.53; Day ve Mcdowell, 1985, s.39). Ancak Layne (1994, s.24), görsel sanatlar alanındaki kullanıcıların, görsel materyaller kadar, yazılı metinlere de gereksinim duyacaklarını belirtmektedir. Özellikle bu çalışmalar ile ilgili yazılı bilgiler büyük önem taşımaktadır. Kullanıcılar görsel materyallerdeki insanların ya da nesnelerin sembolik olarak neyi temsil ettiklerini ve çalışmanın neyle ilgili olduğu, nerde sergilendiği gibi görsel materyallere ait birçok unsuru bilmek istemektedirler (Shatford,1986, s.50). Bu tür bilgiler, yazılı olarak verilmekte ve görsel materyallerin daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır.

Sanatçılar görsel materyalleri sanat tekniklerinin örnekleri olarak ve özel nesnelerin betimlenmesinde kullandıkları gibi, her hangi bir duygu ya da düşünce (ilham) için de kullanılmaktadırlar (Layne, 1994, ss.24–25). Stam (1995, s.22), sanatçıların iç dünyasını besleyen ve onlara ilham veren en önemli kaynakların görsel materyaller olduğunu vurgulamaktadır. Ancak bu kaynaklara duyulan gereksinim yalnızca diğer sanatçıların eserleri ile sınırlı kalmamakta ve birçok alanla ilgili materyalleri kapsamaktadır. Örneğin yemek türlerinin, bir okul otobüsünün ya da bir pop yıldızının resimlerine gereksinim duyulabileceği gibi zoolojik resimlere ya da kartografik materyallere de gereksinim duyulabilir.

Sanat alanı için oldukça önemli olan ve çok geniş bir alana yayılan görsel bilgi gereksinimi, birçok farklı kaynağın ve koleksiyonun kullanılması ile giderilmektedir. Stam (1984), görsel materyallere erişimde kitaplardaki ve süreli yayınlardaki reproduksiyonların, fotoğrafların ve fotokopilerin öncelikli olarak kullanıldığını belirtmektedir. Öte yandan akademisyenler, slaytları bu üç formattan daha çok tercih etmektedirler (Challener, 1999, s. 7'de aktarıldığı gibi).

Görsel sanatlar alanındaki bazı kullanıcılar görsel materyallerin reproduksiyonlarına kitapları kullanarak erişmektedirler. Bu kitaplar, kütüphane koleksiyonu içerisinde yer alabileceği gibi kişisel koleksiyonlarda da yer almaktadır (Cobbledick, 1996, s.356). Bir sanatçı olan Opdahl (1986, s.13), resimlere erişimde öncelikle kitapları kullandığını belirtmektedir.

Challener (1999, s. 27-29) araştırmasında, stüdyo sanatları profesörlerinin görsel materyallere erişimde, büyük oranda slaytları ve kitap ya da dergi reproduksiyonlarını kullandıklarını tespit etmiştir. Slaytları kullanan profesörler, bu kaynakları sınıflarında öğrencilerine sanat çalışmalarını sunarken kullandıklarını belirtmişlerdir.

Sanat alanındaki kullanıcılar, görsel kaynaklara fotoğraf arşivlerini kullanarak da erişmektedirler. Sanat eserlerinin reproduksiyonlarını fotoğraf ya da mikrofilm olarak saklayan bu arşivler birçok kullanıcı tarafından tercih edilmektedir. Ancak bu kopyalara erişim telif hakkı nedeni ile sınırlı olabilmektedir (Brilliant, 1988,s.124).

Sanat çalışmalarına erişimde fotoğraflar, slaytlar ve kitaplar dışında sergi katalogları ve ephemera türü kaynaklarda kullanılmaktadır. Artamonova (1995, s.28), görsel materyallere duyulan gereksinimin sanat kitapları ya da resim koleksiyonları dışında kitapçık, kartpostal ve broşür gibi ephemera türü kaynaklarla da karşılanacağını belirtmektedir.

Fawcett (1997, s.20–23), sanat çalışmalarının orijinallerinin, reproduksiyonlara göre daha nitelikli olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre, orijinal eserler bazı araçlar yardımı ile (fotoğraf makinesi, kamera vb.) kopyalanırken, sıklıkla niteliklerini ve güncel değeri ile ilgili anlamlarını kaybetmektedirler. Bu bakımdan sanatçılar için, sanat eserlerinin orijinalleri kopyalarına göre daha önemli kaynaklar olabilmektedir.

Gerek sanat eserlerinin orijinallerinin, gerekse slayt, fotoğraf gibi kaynakların kütüphanelerde bulundurulması görsel bilgi gereksiniminin karşılanması açısından oldukça önemlidir. Ancak bu tür kaynaklar oldukça değerlidir ve kaybolmaları ya da zarar görmeleri durumunda tekrar koleksiyona dahil edilmeleri imkansız olabilir. Öte yandan kütüphanelerde kitaplar için kullanılan güvenlik sistemleri de bu kaynakları korumada yetersiz kalmaktadır. Bu bakımdan bu kaynaklara özel bir güvenlik sisteminin oluşturulması büyük bir önem arz etmektedir (Irvine, 1991, s.57).

Görsel materyallere erişimde indeks türü birçok ikincil kaynak kullanılmaktadır. Ancak daha öncede belirttiğimiz gibi, gerek basılı gerekse elektronik ortamdaki bu kaynakların, erişim kriterlerinin ve konu başlıklarının belirlenmesinde sorunlar görülmektedir. Bu durum görsel kaynaklara erişimde ve bu kaynakların kullanılmasında sorunlara neden olabilmektedir. Bu alanda görsel kaynaklara erişim amacı ile kullanılan belli başlı indeksler şöyle sıralanabilir (Stam, 1995, s.23; Layne, 1994, s.33):

“Art in Time

Design and Applied Arts Index

Illustration Index

Index to Reproductions of American Painting

Sculpture Index

World Painting Index”

III.2.1.8. Görsel - İşitsel Materyaller

Görsel-işitsel kaynaklar sanatçıların çalışma ortamlarının ya da sergilerdeki bazı önemli sanat eserlerinin görülmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, görsel sanatlar alanındaki kullanıcılar diğer sanatçıların çalışmalarına ve bu çalışmaların nasıl yapıldığına ilişkin bilgileri, diğer kaynaklar dışında, videokaset gibi bir takım görsel - işitsel kaynakları kullanarak da ulaşılmaktadır (Opdahl, 1986, s.13; Stam, 1995, s.24; Challener, 1999, s.28).

III.2.2. Bilgi Kanalları Kullanımları

Sanat ve insan bilimleri alanındaki kullanıcı çalışmalarının ortak vurguladığı unsur, bu alandaki kullanıcıların çoğunlukla yalnız çalışma eğiliminde oldukları yönündedir. İnsan bilimcilerin bireysel çalışmaya olan düşkünlükleri, bu kullanıcı grubunun kişilik özellikleri ve çalışma alanları hakkında da fikir vermektedir. Bu alandaki bilginin en önemli özelliği kişisel bakış açısına göre olmasıdır. Yani *“bu alanda bilgi; bireylere bağlı olarak, birbirinden farklı düşünce ve değerlerin birlikte örülmesi sonucu oluşur”*. Bu bireysel bilgi yanlı bir bilgi olarak görülebilir. Diğer alanlarla karşılaştırıldığında, insan bilimlerindeki yalnız çalışma eğiliminin fazla olması bu bireyselliğin doğal bir sonucudur (Uçak, 1997b, s.99). Öte yandan alandaki bu bireysellik bilgi arama özelliklerine de etki etmektedir diyebiliriz.

Bu alanda *“gözden geçirme”* (browse), oldukça sık kullanılan ve yaygın olarak görülen bir bilgi arama metodudur. Özellikle araştırmanın başında kendini gösteren bu metot ile insan bilimciler rafları ve kitapları gözden geçirirler. Bu durum çoğunlukla beklenmedik ve değerli bir bilginin bulunmasına neden olmaktadır (Case,1986, s.99; Budd, 1989, s.9). Akademik çevreye dahil olan insan bilimciler şu üç gözden geçirme metoduyla yeni bir bilgiye ulaşmaktadırlar:

- Okunan metnin ya da kitabın bibliyografik atıflarının bulunduğu kaynakçaların izlenmesi

- Konuyla ilgili kütüphane raflarının gözden geçirilmesi
- Bilinen dergilerin gözden geçirilmesi (Uçak, 1997b, s.100).

İnsan bilimlerinin alt dalı olan görsel sanatlar alanı, bilgi arama özellikleri bakımından bu alanla paralel özellikler göstermektedir. İnsan bilimlerinde yaygın olarak görülen yalnız çalışma eğilimi görsel sanatlar alanında da görülen yaygın bir özelliktir. Oddos (1998, s.18), sanat alanındaki yalnız çalışma eğiliminin, sanatçıların kendi sanatsal anlatımlarının başka sanatçılardan etkilenmemiş, kendilerine özgü olmasından kaynaklandığını vurgular. Bahsedilen bu sanatsal anlamda özgün olma durumu, bireysel bilgi gereksinimini ve arama davranışını da beraberinde getirmektedir diyebiliriz.

Sanatçılarda ve insan bilimcilerde görülen yalnız çalışma eğilimi, literatür taraması sırasında bir başkasına güvenmemek şeklinde ortaya çıkmakta ve taramalar sırasında aracı kullanmamaktadırlar (Uçak, 1997b, s.99). Birçok araştırma sanatçıların ve sanat akademisyenlerin bilgi ararken aracı kullanmadığını, öncelikle kendi başlarına tarama yaptıklarını vurgulamaktadır (Van Zijl ve Gericke, 1998, s. 30; Van Zijl ve Gericke, 2001, ss.4–5).

Gözden geçirme (browse) metodu görsel sanatlar alanında oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır. Birçok sanatçı ilginç ve yeni bir bilgiyi rafları ve kitapları gözden geçirirken tesadüfen bulduklarını belirtmiştir (Phillips, 1986, s.9; Opdahl, 1986, s.13; Trepanier 1986, s.11).

Bahsettiğimiz bu gözden geçirme özelliği, onları kitapevleri gibi farklı yerleri kullanmaya da yöneltmektedir diyebiliriz. Bazı araştırmalarda sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin kitapevlerinden yararlandıkları saptanmıştır (Stam, 1995, s.22; Reed ve Tanner, 2001, s.233).

Alandaki yalnız çalışma eğilimi ve bilginin özneliği sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin kendi kişisel koleksiyonlarını oluşturmalarına da neden

olmaktadır. Özellikle bu alandaki akademisyenler değişik formatlardaki materyalleri eğitim, araştırma ve yaratıcı aktiviteler gibi amaçlara yönelik olarak kendi kişisel koleksiyonlarında bulundurmaktadırlar. Ayrıca bu kaynakları, öğrencilerin yaratıcı aktivitelerini desteklemek ve araştırmaya dönük bilgi gereksinimlerini karşılamak amacı ile sunmakta ve önermektedirler (Reed ve Taner, 2001, s.235).

Sanat ve insan bilimleri alanında yapılan birçok kullanıcı çalışması, bu alandaki kullanıcıların kendi kişisel koleksiyonlarını oluşturma eğiliminde olduklarını vurgulamaktadır (Lakashmi ve Kanakachary, 1995, s39; Uçak, 1997b, s. 103) Stam, 1995; 22). Cobbedick (1996, s.361) araştırmasında, sanatçıların yoğun bir şekilde kişisel olarak sahip oldukları kaynakları kullandıklarını ortaya koymaktadır. Reed ve Taner (2001, s.233), sanat akademisyenlerinin kütüphanelerden sonra, %81 gibi yüksek bir oranla kendi kişisel kütüphanelerini kullandıklarını saptamıştır.

Görsel sanatlar alanındaki sanatçılar ve akademisyenler bilgi gereksinimlerini karşılamada kütüphanedeki kaynaklardan ya da kişisel olarak sahip olunan kaynaklardan fazlasına ihtiyaç duymaktadır. Onlar kütüphanenin dışında, müze ve sanat galerilerini de kullanmaktadırlar. Lönnqvist (1990, s.197), müze koleksiyonlarının, bu alandaki kullanıcılar için oldukça önemli araştırma kaynakları olduğunu vurgulamaktadır. Bu bakımdan bu koleksiyonlara erişmek ve müzelerin ziyaret edilmesi oldukça önemlidir. Özellikle reproduksiyonların nitelik bakımından, orijinal sanat eserlerine göre daha aşağıda olması müzeleri ve sanat galerilerini bu alan için daha önemli kılmaktadır diyebiliriz.

“Invisible college”, sanat ve insan bilimleri alanında, bilgiye erişimde kullanılan bir başka önemli unsurdur. Uçak (1997b, s.20), *“invisible college”* kavramını *“bir bilim alanında, birbirine yakın konularda çalışan ve seçkin bilim adamlarının oluşturduğu küçük ve etkileşimli gruplar”* olarak tanımlamaktadır. Ona göre, diğer alanlarla karşılaştırıldığında, insan bilimleri alanında *“invisible college”*, yalnız çalışma eğilimi neden ile en alt düzeyde etkili olabilmektedir. İnsan

bilimciler, genelde alanlarında düzenlenen konferanslara katılma eğilimindedirler. Öte yandan, bu toplantılarda kurdukları sosyal ilişkileri, sunulan bildirilerden daha değerli görmektedirler (Uçak, 1997b, s.99–100).

Guest, (1987, s.162), insan bilimleri alanında, güncel gelişmeleri takip etmede konferansların ve toplantıların önemine vurgu yapmaktadır. Cobbedick (1996, ss.353–355), çalışmasında sanatçılar için, kendi alanlarındaki sanat olayları ve hareketleri ile ilgili güncel gelişmeleri takip etmede meslektaşlararası iletişimin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum özellikle yerel sanatla ilgilidir. Öte yandan araştırmaya katılan bir heykel sanatçısı, teknik bilgi alış verişinde meslektaşlararası iletişimin önemli olduğunu belirtmiştir.

Toplantı ve konferans gibi bilimsel etkinlikler dışında, bu alanda “*invisible college*” için bir başka önemli etkinlik müze ve sanat galerilerindeki sergilerdir. Cobbedick (1996, s.349), sanatçıların alanlarındaki güncel gelişmeleri takip etmek ve meslektaşlarıyla ya da müze yetkilileriyle görüşmek için bu tür etkinlikleri takip ettiklerini vurgulamaktadır. Sanatçılar ve sanat akademisyenleri için orijinal sanat eserlerinin görülmesi açısından önemli yerler olan müzeler ve sanat galerileri, aynı zamanda gerek müze yetkilileri ve uzmanları gerekse diğer sanatçı ve akademisyenler ile iletişim kurulan yerler olarak kendini göstermektedir. Özellikle kendi alanlarındaki güncel olayları ve gelişmeleri takip etmek açısından, bu alandaki kullanıcılar için büyük önem taşımaktadır.

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler ve internetin yaygınlaşması “*invisible college*” unsurunu, birçok bilim alanı için yeni bir boyuta taşımıştır. Geçmişte yüz yüze yapılan meslektaşlararası iletişim teknolojik gelişmelerle birlikte çok farklı ortamlara taşınmış ve kolaylaşmıştır. Bu nedenle gerek diğer alanlardaki gerekse sanat alanındaki bilgi alış verişinin kolaylaştığı söylenebilir (Van Ziji ve Gericke, 1998, s. 23). Buna bağlı olarak sanat alanına ilişkin bilgi ve bu bilginin sağlanmasında dönük kanal ve kaynaklar da çeşitlenmiştir.

Challener (1999, s.57) çalışmasında, 11 stüdyo sanatları profesöründen 8'nin alanlarındaki diğer meslektaşlarla iletişimi önemseydiğini ortaya koymuştur. Bunlardan 5'i telefon ve/veya kişisel not ya da mektuplarla, 3'ü ise e-posta aracılığı ile iletişim kurmaktadır. Bahsedilen bu iletişim bölgesel, ulusal ya da uluslararası olabilmektedir.

Görüldüğü gibi görsel sanatlar alanında hem resmi hem de resmi olmayan iletişim kanalları bilgiye erişim için kullanılmaktadır. Bu kullanım, sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin yalnız çalışmaya olan eğilimlerine ve alandaki bilginin öznel bir özellik göstermesine bağlı olarak şekillenmekte, kullanılan kanallar açısından da bu alana özgü özellikler göstermektedir diyebiliriz.

III.2.3. Kütüphane Kullanımları ve Kütüphane Hizmetlerinden Yararlanma

İnsan bilimciler açısından kütüphaneler büyük bir önem arz etmektedir (Budd, 1989, s.9; Uçak, 1997b, s.103; Stone, 1982, s.300). Uçak (1997b, 103), bu önemin, insan bilimcilerin resmi olmayan iletişimden çok resmi iletişime güvenmelerinden kaynaklandığını belirtir. Bu güven onların kütüphaneyi yoğun kullanmalarına neden olmaktadır. Stone (1982,s.300), buna ek olarak, insan bilimcilerin kitaplara olan düşkünlüğünün ve bu kaynakları yoğun kullanmalarının, bu insanlar için kütüphaneyi önemli hale getirdiğini vurgulamaktadır.

Görsel sanatlar alanındaki kullanıcılar kütüphaneyi çok farklı nedenlerle kullanabilmektedirler. Bu nedenler şöyle sıralanabilir:

- Sanat yaratımına katkıda bulunabilecek ilham ya da düşünce bulmak ya da teknik bilgi gereksinimini karşılamak (Frank, 1999, s.447; Artamonova, 1995, s.28)
- Erişimi kısıtlı olan güncel ve tarihsel görsel kaynaklara erişmek (Frank, 1999, s.445; Pacey, 1985, s.53)

- Süreli yayınlar ve sergi katalogları gibi kaynaklardan faydalanarak alana ilişkin güncel bilgilere ulaşmak (Pacey, 1985, s.54)
- Sanatçılar, sanat hareketleri, sanat formları, diğer sanatçıların çalışmaları gibi konularda bilgi gereksinimini karşılamak (Pacey, 1985, s.54; Artamonova, 1995, s.28; Stam, 1995, s. 22)
- Kütüphane kaynaklarını gözden geçirerek (browse) yeni ve beklenmedik bir bilgiye ulaşmak (Pacey, 1985, s.53; Frank, 1999, s.447; ; Trepanier 1986, s.11)

Littrell (2001, s.292), sanat alanındaki öğrencilerin ve akademisyenlerinin kütüphane kullanımlarını etkileyen nedenlerin birbirinden farklı olduğunu belirtmektedir. Sanat öğrencilerinin kütüphane kullanımları çoğunlukla kendi alanlarıyla ilgili, öğrenmeye ve araştırmaya dönük bilgi gereksiniminden kaynaklanmaktadır. Akademisyenler ise çoğunlukla yaratıcı ve yeni fikirler için kütüphaneyi kullanırlar. Öte yandan bu kullanım kendi alanları dışındaki alanlara yönelik bilgiye de kayabilmektedir.

Sanat alanındaki kullanıcılar, bilgi ararken daha çok kendi başlarına OPAC kullanmakta ya da kütüphane raflarını ve kitapları gözden geçirmeyi tercih etmektedirler. Van Zijl ve Gericke (1998, s.23), sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin bilgi ararken öncelikle kendi başlarına OPAC kullandıklarını saptamıştır. Gözden geçirme ise en son tercih ettikleri metottur. Ford (1999, s.450), görsel sanatlar alanındaki öğrencilerin öncelikle gözden geçirme yolu ile bilgi aradıklarını ortaya koymaktadır. Bunu OPAC ve internet kullanımı izlemektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, sanat alanındaki kullanıcılar bilgi ararken aracı kullanmayı tercih etmemektedirler. Bu nedenle kütüphaneciden yararlanma bu iki metoda göre daha az tercih edilmektedir. Van Zijl ve Gericke (1998, ss.30-31), özellikle daha yaşlı ve bayan akademisyenlerin kütüphaneciden daha yoğun yararlandıklarını saptamıştır.

Sanat ve insan bilimlerindeki kullanıcıların kitaplara olan düşkünlüğü, kütüphane hizmetlerinden daha çok ödünç verme hizmetini kullanmalarına neden olmaktadır diyebiliriz. Lakashmi ve Kanakachary (1995, s39), araştırmasında sanat ve insan bilimleri alanındaki kullanıcıların %87' sinin ödünç verme hizmetinden yararlandığını ortaya koymaktadır. Daha sonra kütüphaneler arası ödünç verme hizmeti (%21) gelmektedir. Benzer bir görüş ortaya koyan Uçak (1997b, s. 171), insan bilimcilerin kütüphaneyi daha çok kitap ödünç almak amacı ile kullandıklarını belirtmektedir. Bu bakımdan bu alan için ödünç verme hizmeti büyük önem taşımaktadır.

Sanat ve insan bilimleri alanındaki kullanıcıların ödünç verme hizmeti dışındaki hizmetlerden yeterince faydalanmadıkları birçok araştırmada görülmektedir. Alandaki yalnız çalışma eğilimi ve bir başkasına güvenmeme durumunun kütüphaneciden çok az faydalanma durumunu da beraberinde getirdiğini söylemek yanlış olmaz. Kütüphaneciye duyulan bu güven eksikliği ve faydalanmama durumu hiç şüphe yok ki kütüphaneciler tarafından sunulan birçok hizmetinde yeterince kullanılmamasına sebep olmaktadır. Bu durumun üstüne, kütüphanecilik ve bilgi bilimleri literatüründe bu özel kullanıcı grubu ile ilgili yapılan araştırmaların azlığı da eklenmektedir. Buna bağlı olarak, hizmetlerden yararlanmada yetersiz olarak nitelendirilebilecek bu gurubun anlaşılması da zorlaşmaktadır.

Sanat alanındaki kullanıcıların bilgi gereksiniminde ve kullanımında gösterdikleri karakteristik özellikler kütüphaneler açısından sunulan bir takım hizmetleri de şekillendirmektedir. Bu alanda görülen gözden geçirme alışkanlığı alana hizmet eden kütüphaneler için açık raf sistemini gerekli kılmaktadır. Öte yandan, görsel bilgi kaynaklarına duyulan gereksinim beraberinde kütüphanede kullanılan donanımları da çeşitlendirmektedir. Örneğin renkli fotokopi hizmeti bu alandaki kütüphaneler için oldukça önemlidir (Cobbedick, 1996, s.364). Stam, (1995, s.22), sanat kütüphanelerinin özellikle çalışma saatlerinde daha esnek olması gerekliliğini vurgulamaktadır. Çünkü bu alandaki kullanıcılar geceleri de çalışabilmektedir. Öte yandan, sanat alanındaki bilgi gereksiniminin ve

kullanımının disiplinlerarası bir özellik göstermesi, onların sadece sanat koleksiyonlarıyla sınırlı kalmamalarına neden olmaktadır. Onlar için sanat dışı koleksiyonlarda büyük bir önem taşımaktadır. Bu bakımdan sanat alanına yönelik hizmet veren kütüphaneler için geniş bir bilgi alt yapısının ve konu alanın oluşturulması bu alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin karşılanması açısından önemlidir.

Bir sanatçı olan Opdahl (1986, s.13), geniş bir alana yayılmış koleksiyonları bulunduran kütüphanelerin kendisi için oldukça önemli olduğunu ortaya koymaktadır. O, ayrıca halk kütüphanelerini sıklıkla kullandığını belirtmiştir. Özellikle disiplinlerarası bilgi gereksiniminin karşılanması açısından baktığımız zaman, çeşitli türde ve konuda kaynakları bulunduran halk kütüphanelerinin bu alan için oldukça önemli olduğunu söyleyebiliriz. Cobbedick (1996, s.349), halk kütüphanelerinin sanatçılar açısından özellikle tarihsel araştırmalarda önemli olduğunu saptamıştır.

Halk kütüphaneleri dışında, sanat alanı için bir başka önemli kütüphane türü müze kütüphaneleridir. Müzeler çoğunlukla eğitici ya da estetik olan somut objeleri düzenli programlar ile halka sunarlar. Bu yüzden müze kütüphanelerinin ana amacı bağlı bulunduğu müzelerde sergilenen objelere ilişkin araştırmaları desteklemektir. Koleksiyonları da genellikle bu araştırmaları destekleyecek kaynak ve materyallerden oluşmaktadır (Benedetti, 2003, s.28). Sanat alanındaki kullanıcılar için özellikle görsel materyallerin orijinallerinin görülmesi ve güncel gelişmelerin takip edilmesi açısından büyük bir öneme sahip olan müzeler buldukları bu koleksiyonlar aracılığı ile bu alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimini de karşılamaktadır. Koleksiyonları içerisinde bulunan sanat alanı için çok önemli olarak belirttiğimiz sergi ve müzayede katalogları, önemli görsel kaynaklar ve ephemera türü kaynaklar ile gerek akademik çevreler gerekse genel halk için çok önemli bilgi merkezleridir (Collins, 2003, s.81).

Türkiye' de sanat alanına dönük bilgi merkezlerine baktığımız zaman akademik çevrelere dönük en önemli koleksiyonlardan birinin Bilkent Üniversitesi

Kütüphanesi Sanat Odası olduğunu görürüz. Bunun dışında Milli kütüphane 1958'den bu yana, Müzik-Plastik Sanatlar ve Tiyatro Dokümantasyon bölümleri aracılığıyla, sanatın her alanına yönelik olarak hizmet veren önemli bir kütüphane olarak kendini göstermektedir. Plastik sanatlara yönelik olarak; sanat kitapları, afişler, ilanlar, pankartlar, kartpostallar, prospektüsler, broşürler, fotoğraflar, röprodüksiyonlar, tablolar, sanat kupürleri ve heykeller her türlü kullanıcının hizmetine sunulmaktadır (Soyer, 1982, ss.118–119). Alana yönelik müze kütüphaneleri ise yok denecek kadar azdır. İstanbul Modern Sanat Müzesine bağlı olarak kurulan kütüphane, Türkiye' de bu alana yönelik hizmet veren az sayıda müze kütüphanesinden biridir. 2004 yılından bu yana hizmet veren müze kütüphanesinin koleksiyonu dünya sanatının izlenebilmesi için gerekli olan temel bilgi kaynaklarından oluşmaktadır (kütüphane, t.y).

III.2.4. Elektronik Ortam Kullanımları

İnsan bilimciler, sosyal bilimcilere ve fen bilimcilere kıyasla bilgi teknolojilerinden bibliyografik taramalara, iletişime, saklama ve temel bulguların analizine dönük olarak daha az faydalanan bir grup olarak dikkati çekmektedir (Wiberley ve Jones, 1994, s.503). Ayrıca bu kullanıcılar bilgisayarlara uyum sağlamakta güçlük çekmekte ve zorunlu kalmadıkça teknolojiyi kullanmak istememektedirler. Araştırma alışkanlıklarını değiştirmek bu alandaki kullanıcılar için oldukça güç bir durumdur. Teknoloji kullanımı konusunda oldukça zayıf olan bu kullanıcıların, elektronik kaynaklardan yararlanma oranları da oldukça düşüktür (Bates, 2001; Uçak, 1997b, ss.104–105).

Reed ve Tanner (2001, s.234), çalışmasında güzel sanatlar akademisyenlerinin veri tabanı ve CD-ROM gibi kaynakları, basılı kaynaklardan sonra ve çok düşük bir oranda tercih ettiklerini saptamıştır. Elektronik veri tabanlarını kullanan akademisyenlerin oranı sadece %20, CD-ROM' ları tercih edenlerin oranı ise sadece %10'dur. Ayrıca Van Zijl ve Gericke (1998, ss.28-29), CD-ROM ve internet gibi elektronik kaynakların, grafik tasarım ve fotoğrafçılık gibi bölümlere

dahil olan daha genç akademisyenler tarafından yaygın olarak kullanıldığını tespit etmiştir.

Görüldüğü gibi sanat ve insan bilimleri alanında elektronik ortam kullanımı düşük bir oranda gerçekleşmektedir. Ancak sanat alanındaki bazı alt disiplinlerde bu kaynakların kullanımı oldukça yaygındır. Ayrıca daha genç araştırmacılarında bu kaynakları kullanmaya yatkın oldukları söylenebilir. Özellikle son yıllarda meydana gelen teknolojik gelişmeler tüm alanları olduğu gibi sanat alanını da etkilemekte ve kullanılan elektronik kaynakları da çeşitlendirmektedir. Bu alanda hâkim olan başlıca elektronik kaynaklar; veri tabanları, CD-ROM' lar ve internettir.

III.2.4.1. Veri tabanları

Sanat alanında özellikle bibliyografik veri tabanları oldukça yaygındır. Alandaki önemli bibliyografik veri tabanları şöyle sıralanabilir (Martinez, 1998, s.33-34; Wienbroer, 1999, s.57; Jones ve Gibson, 1986, ss.192–193) :

“Art Abstracts

Art Bibliographies Modern (ABM)

Art Index

Arts and Humanities Citation Index

Avery Index to Architectural Periodicals

Bibliography of the History of Art

International repertory of the literature of art (RILA)

Répertoire d'art et d'archéologie“

Bu alandaki, gerek bibliyografik gerekse tam metin veri tabanlarına ilişkin bir takım sorunlar bu kaynakların kullanımını olumsuz yönde etkilemektedir. Sınırlı konu alanı, materyallerin geriye dönüşlü indekslerindeki eksiklikler, düzenli güncellemedeki eksiklikler, tarama kelimelerinin belirlenmesindeki ve

kullanılmasındaki zorluklar, kullanılan erişim noktalarındaki eksikler bu sorunlardan bazılarıdır (Walter, 1991, s.3). Özellikle basılı ikincil kaynaklar için belirtmiş olduğumuz erişim kriterlerinin belirlenmesindeki zorluklar elektronik ortamda da kendini gösteren ve bu kaynakların kullanımını olumsuz yönde etkileyen önemli bir sorundur. Van Zijl ve Gericke (1998, s.27) çalışmasında, araştırmaya katılan sanatçıların ve sanat akademisyenlerinin sadece %33'nün veri tabanlarını "*temel*" kaynak olarak gördüklerini belirtir. Bu bilgilere dayanarak veri tabanlarının basılı kaynaklar kadar önemli olmadığını söylemek mümkündür.

III.2.4.2. CD-ROM

CD-ROM teknolojisi sanatçılara çalıştıkları konuda kapsamlı görsel bilgilere sahip olmaları için imkân vermektedir (Griffin, 1997, s.64). Bu tür kaynaklar yazı, ses, video, grafik, fotoğraf ve animasyon gibi unsurları bir arada sunabilmektedir (Kerr, 1993, s.202). Bu açıdan alandaki CD-ROM' lar, sanatçıların bilgiden birçok farklı ortamı ve unsuru kullanarak faydalanmalarını sağlamaktadırlar.

CD-ROM teknolojisi sanat alanında ilk olarak indeks ve abstrakt gibi kaynaklarda kullanılmaya başlanmıştır. "*Art Index*" bu kullanıma en iyi örnektir. Daha sonra özellikle sanat galerilerinin ve müzelerinin koleksiyonlarını CD-ROM aracılığı ile taranabilir yapması bu kaynakları sanatçılar ve sanat akademisyenleri için önemli hale getirmiştir (Van Zijl ve Gericke, 1998, s.24). Le Louvre ve National Gallery of London gibi önemli sanat galerileri ve müzeleri koleksiyonlarını CD-ROM aracılığı ile taranabilir hale getirmiş ve kullanıcılarının hizmetine sunmuşlardır (Jacso ve Tiszai, 1996).

Trant ve Large (1994, s.132), sanat alanındaki CD-ROM' ların 4 çeşit olduğunu belirtmektedir;

- İndeks ve abstrakt gibi bibliyografik bilgi veren ikincil kaynaklara erişim sağlayan CD-ROM' lar.
- Müze ve sanat galerileri gibi sanat merkezlerinin görsel koleksiyonlarına erişim sağlayan CD-ROM'lar
- Özel bir konuya ilişkin koleksiyonları ve eserleri bulunduran CD-ROM'lar
- CD-ROM' lar içerisinde en küçük kategori olan ve dijital resimleri içeren veri tabanları.

Sanat alanına yönelik olarak çok çeşitli türde hazırlanan bu kaynakların, kütüphanelerde kullanılması kütüphanecilerin bu alanda uzmanlaşmalarını gerekli kılmaktadır. Öte yandan bu tür kaynakların kullanılması bazı yazılım ve donanımları da kütüphane için gerekli kılmaktadır (Trant ve Large, 1994, s.132).

III.2.4.3. İnternet

Günümüzde internet sanatçılar ve sanat akademisyenleri için yazılı ve görsel bilgiye erişimde kullanılan önemli bir araçtır. Özellikle görsel bilgiye erişimde oldukça büyük önem arz eden internet, bu tür bilgiye erişimde zaman ve mekan açısından sınırlamaları ortadan kaldırmıştır.

Kruse (1998, s.49), internette görsel sanatlara yönelik olarak hazırlanmış birçok farklı sitenin bulunduğunu belirtir. Bunların büyük bölümü sanat galerilerinin ve müzelerinin siteleri ile sanatçıların özel siteleridir. Ayrıca sanat eğitimi veren kurumların siteleri de oldukça yaygın olarak görülmektedir. Önal (2000, s.139), bunlara ek olarak bazı sanat kütüphaneleri ve bu alana yönelik bilgi merkezlerinin de internet aracılığı ile erişilebilir hale geldiğini vurgulamaktadır. Bu siteler özellikle görsel kaynaklara erişim bağlamında büyük bir önem arz etmektedir. Challener (1999, ss.34–35), araştırmasında stüdyo sanatları

alanındaki profesörlerin interneti daha çok görsel materyallere erişim için kullandıklarını saptamıştır.

Özellikle sanat müzelerinin ve galerilerinin koleksiyonlarını internet aracılığı ile erişilebilir kılması, görsel koleksiyonlara erişim için engel teşkil eden zaman ve mekân sınırlamasını ortadan kaldırmış ve bu alandaki kullanıcılar için interneti önemli hale getirmiştir. Metropolitatan Art Museum ve Dallas Museum of Art koleksiyonlarını internet aracılığı ile erişilebilir yapan önemli sanat merkezlerine iyi birer örnektirler (Kruse,1998, s.51).

İnternet siteleri dışında, arama motorları da görsel materyallere erişimde kullanılan önemli araçlardır. Yahoo ve Google gibi önemli arama motorları internet ortamındaki resim ve fotoğraf gibi görsel materyalleri taranabilir bir hale getirmiştir (Pisciotta, 2005, s.228).

Gerek sanat alanına dönük internet siteleri, gerekse arama motorları ile sanat alanındaki kullanıcılar için oldukça önemli bir araç olan internet, kullanım açısından bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunlar;

- Nitelikli bilginin bulunmasındaki zorluklar
- Bilgilerin ve sitelerin çok sık olarak adres değiştirmesinden kaynaklı sorunlar
- Değerli kaynakların belirlenmesini engelleyen niteliksiz kaynaklardaki artış (Gill ve Grout, 1997, s.20).

III.2.5. Yabancı Dilde Kaynak Kullanımları

Akademisyenler üzerine ülkemizde yapılmış geniş kapsamlı bir araştırmada, dil sorunu da araştırılmış ve araştırmaya katılan akademisyenlerin %40' nın yabancı dil problemi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu oran toplam akademisyenlerin beşte ikisini oluşturmaktadır (Türkiye'de, 2006, s.79).

Uçak (1997b, ss.195–197) araştırmasında, insan bilimcilerin %71'nin kaynak kullanımında yabancı dili bir engel olarak görmediklerini ortaya koymuştur. Ayrıca o, diğer disiplinlerle karşılaştırıldığında Türkçe'ye çevrilmiş kaynakları en çok insan bilimcilerin önemseydiğini ve yayın dilinin tercihlerini etkilemediğini belirten akademisyenlerin yine insan bilimciler olduğunu saptamıştır.

Ross (1997, s.27), sanat alanındaki kullanıcıların İngilizce dışında özellikle Fransızca, Almanca ve İtalyanca'yı tercih ettiklerini belirtir. Reed ve Tanner (2001, s.233) çalışmasında bu görüşü doğrulamıştır. Çalışmaya katılan sanat akademisyenleri sırası ile; Fransızca (%43), Almanca (%39), İtalyanca (%22), İspanyolca (%20) ve Latince'yi (%10) tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

IV. BÖLÜM:

H.Ü. BEYTEPE KÜTÜPHANESİ SANAT KOLEKSİYONU VE GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

IV.1. H.Ü. BEYTEPE KÜTÜPHANESİ SANAT KOLEKSİYONU

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenlerine yönelik bilgi hizmeti sunan en önemli koleksiyon Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonudur. Bu koleksiyon tez ve reserve kaynakları ile birlikte birinci katta bulunmaktadır. Koleksiyonun bulundurulduğu bölüm, tez ve reserve gibi kaynaklarında aynı yerde bulundurulmasından ötürü, oldukça dar ve yetersizdir.

Koleksiyonda bulunan kitap türü kaynak sayısı, 16 Mayıs 2007 tarihinde Beytepe Kütüphanesi otomasyon sisteminde yapılan taramaya göre, toplam 3843 olarak saptanmıştır. Ancak bu kaynaklardan 1066'sı "kapalı" olarak nitelendirilen, hiçbir kullanıcıya ödünç verilmeyen ve sadece kütüphane içerisinde kullanılabilen kaynaklardır. Koleksiyonda yer alan ansiklopedi ve sözlük türü danışma kaynağı sayısı 247'dir. Serials Solutions veri tabanından yapılan taramaya göre, görsel sanatlar konulu elektronik ve basılı dergi sayısı ise 139 olarak saptanmıştır.

Sanat koleksiyonunda yer alan kaynaklardan kütüphanecilik eğitimi almamış ve sanat konusunda uzmanlaşmamış bir personel sorumludur. Bu personel aynı zamanda tez ve reserve kaynaklarıyla da ilgilenmektedir.

Beytepe Kütüphanesinin sanat alanına özel herhangi bir veri tabanına aboneliği bulunmamaktadır. Bunun dışında gerek bibliyografik bilgilere gerekse görsel materyallere erişimde kullanılan CD-ROM türü kaynaklar koleksiyonda yer almamaktadır

Koleksiyon içerisinde slayt, fotoğraf arşivi gibi görsel materyallere erişimde büyük önem taşıyan kaynaklar bulunmamaktadır. Bunun dışında gerek görsel materyallere erişimde gerekse sanat olaylarına ilişkin bilgi edinmede büyük önem taşıyan “ephemera” türü kaynakların da koleksiyonda bulundurulmadığı belirlenmiştir. Mevcut koleksiyon içerisinde bulunan kitaplar ve az sayıdaki sergi katalogları görsel koleksiyonlara erişimde öncelikli kaynaklar olarak göze çarpmaktadır. Ancak bu kaynaklardan yararlanma da büyük önem taşıyan renkli fotokopi hizmeti, Beytepe Kütüphanesi içerisinde verilmemektedir.

IV.2. GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Bu bölümde Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenlerinin bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Edinilen bulgular farklı soru türlerine göre oluşturulan tablolar yardımı ile sunulmuş ve bu tablolar yüzdeleriyle birlikte kişi sayılarını gösterecek şekilde oluşturulmuştur.

H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesinde görev yapan 80 akademisyenden, %78.7’ si (63) araştırmamıza katılım göstermiştir.

Araştırmamıza katılan akademisyenlerden, %12.7’ si (8) heykel bölümüne, %20.6’ sı (13) eşit bir oranla iç mimarlık ve çevre tasarımı ve grafik bölümüne, %22.2’si (14) resim bölümüne, %23.8’i (15) seramik bölümüne mensuptur. Statüye baktığımızda, %11.1’nin profesör, %12.7’sinin eşit bir oranla doçent ve yardımcı doçent, %27’sinin öğretim görevlisi ve %36.5’nin araştırma görevlisi olduğunu görmekteyiz. Araştırmaya katılan akademisyenlerin anasanat dalına ve statüye göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

TABLO 2: ARAŞTIRMAYA KATILAN AKADEMİSYENLERİN ANASANAT DALLARINA VE STATÜYE GÖRE DAĞILIMLARI

	PROF.	DOÇ.	YRD. DOÇ.	ÖĞR. GÖR.	ARŞ. GÖR.	TOPLAM
HEYKEL	-	4	1	1	2	8
RESİM	4	-	3	3	4	14
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI	1	1	1	4	6	13
GRAFİK	2	1	1	4	5	13
SERAMİK	-	2	2	5	6	15
TOPLAM	7	8	8	17	23	63

Araştırmamıza katılan akademisyenlerden %23.8'i (15) 20-29 yaş grubunda, %33.3'ü (21) 30-39 ve 40-49 yaş grubunda, %4.8'i (3) 50-59 ve yine aynı oranda 60 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadırlar. Ayrıca %52.4'ü (33) kadınlardan, %47.6'sı (30) erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan akademisyenlerin yaş ve cinsiyete göre dağılımları Tablo 3'de verilmiştir.

TABLO 3: ARAŞTIRMAYA KATILAN AKADEMİSYENLERİN YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMLARI

	KADIN	ERKEK	TOPLAM
20-29	13	2	15
30-39	13	8	21
40-49	5	16	21
50-59	2	1	3
60+	-	3	3
TOPLAM	33	30	63

IV.2. 1. Bilgiye Gereksinim Duyma Nedenleri

Bu soruda, araştırmamıza katılan akademisyenlere bilgiye neden gereksinim duydukları sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

Araştırmaya katılan sanat alanındaki akademisyenler bilgiye en çok gereksinim duyma nedeni olarak kitap, makale, bildiri yazmak gibi bilimsel çalışmalarda bulunmayı göstermişlerdir. Akademisyenlerin toplam %82.6' sı (52) ilk üç tercihlerinde bu nedeni işaretlemiştir. Bu akademisyenlerin %27.0' si (17) ilk tercihinde, %42.9'u (27) ikinci tercihlerinde, %12.7'si (8) ise üçüncü tercihinde bu nedeni işaretlemiştir. Sanatsal yaratımda bulunma nedeni ile bilgiye gereksinim duyma, ilk üç tercih toplamı dikkate alındığında, %50.8 (32) ile ikinci sırada yer almaktadır. Ders hazırlamak nedeni ile bilgiye gereksinim duyma ise %49.2 (31) oranı ile üçüncü sıradadır. Bunu %46 (29) ile yeni bir alanda çalışmalar yapmak, %39.7 (25) ile kişisel gelişim ve ilgiler, %28.6 (18) ile de tez hazırlamak izlemektedir. Danışmanlık yapma nedeni ile bilgiye gereksinim duyan akademisyenlerin oranı %3.2 (2) olmuştur ve hiçbir akademisyen bu nedeni birinci sırada göstermemiştir. Buna bağlı olarak bu neden bilgiye gereksinim duyma açısından en alt düzeyde yer almıştır. Diğer seçeneği hiçbir akademisyen tarafından tercih edilmemiştir.

Tercih sıralamaları dikkate alındığında, bilgiye gereksinim duyma nedeni olarak kitap, makale, bildiri yazmak gibi bilimsel çalışmalarda bulunmak %27.0 (17) oranı ile birinci sırada, sanatsal yaratımda bulunmak 17.5 (11) oranı ile ikinci sırada, yeni bir alanda çalışmalar yapmak %25.4 (16) oranı ile üçüncü sırada yer almıştır. Sanat alanındaki akademisyenlerin bilgiye gereksinim duyma nedenleri Tablo 4' de verilmiştir.

TABLO 4: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİYE GEREKSİNİM DUYMA NEDENLERİ

Bilgiye gereksinim duyma nedenleri	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Ders Hazırlarken	(8) 12.7	(9) 14.3	(14) 22.2	(32) 50.8	(63) 100
Bilimsel çalışmalarda bulunurken	(17) 27.0	(27) 42.9	(8) 12.7	(11) 17.4	(63) 100
Sanatsal yaratımda bulunurken	(13) 20.6	(11) 17.4	(8) 12.7	(31) 49.2	(63) 100
Yeni bir alanda çalışmalar yaparken	(4) 6.3	(9) 14.3	(16) 25.4	(34) 54.0	(63) 100
Danışmanlık yaparken	(0) 0.00	(1) 1.6	(1) 1.6	(61) 96.8	(63) 100
Tez hazırlarken	(11) 17.4	(3) 4.8	(4) 6.3	(45) 71.4	(63) 100
Kişisel gelişim ve ilgiler	(10) 15.9	(3) 4.8	(12) 19.0	(38) 60.3	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100

IV.2.2. Bilgi Ararken İzlenen Yöntemler

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere konularıyla ilgili bilgi aramaları gerektiğinde öncelikle ne yaptıkları sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercih toplamı göz önüne alındığında araştırmaya katılan akademisyenlerinin bilgi aramada %88.9 (56) oranında interneti kullandıkları ortaya çıkmaktadır. İnterneti tercih eden akademisyenlerin %28.6'sı (18) birinci sırada, %38.1'i (24) ikinci sırada, %22.2'si (14) ise üçüncü sırada interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. İlk üç tercih toplamına göre interneti, %73.1 (46) oranı ile kişisel olarak sahip olduğum kaynaklara bakırım seçeneği izlemektedir. Kütüphaneye giderim seçeneği %60.3 (38) oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla kitapevlerine bakırım %38.1 (24), kütüphanenin web sayfası aracılığı ile araştırırım %25.3 (16), meslektaşlarıma danışırım %8.0 (5). Konferanslara katılım seçeneği akademisyenler tarafından ilk sırada gösterilmemiştir. İkinci ve üçüncü sırada gösterenlerin toplam oranı ise 4.8 (3) dir. Sergilere giderim seçeneği akademisyenler tarafından birinci ve ikinci sıralarda tercih edilmemiştir. Üçüncü sırada tercih edenlerin oranı ise, %1.6 (1) dir. Böylelikle konferanslara katılım ve sergilere giderim seçenekleri en alt düzeyde etkili olmaktadır. Diğer seçeneği hiçbir akademisyen tarafından tercih edilmemiştir.

Tercih sıralamaları dikkate alındığında kişisel olarak sahip olduğum kaynaklara bakırım seçeneği %52.4 (33) oranı ile birinci sırada, interneti kullanırım seçeneği %38.1 (24) oranı ile ikinci sırada, kütüphaneye giderim seçeneği %36.5 (23) oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki kullanıcıların bilgi ararken izledikleri yöntemler Tablo 5'de verilmiştir.

TABLO 5: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ ARARKEN İZLEDİKLERİ YÖNTEMLER

Bilgi aramada izlenen yöntemler	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Kitapevlerine bakarım	(2) 3.2	(9) 14.3	(13) 20.6	(39) 61.9	(63) 100
Kişisel olarak sahip olduğum kaynaklara bakarım	(33) 52.4	(10) 15.9	(3) 4.8	(17) 26.9	(63) 100
İnterneti kullanırım	(18) 28.6	(24) 38.1	(14) 22.2	(7) 11.1	(63) 100
Sergilere giderim	(0) 0.00	(0) 0.00	(1) 1.6	(62) 98.4	(63) 100
Konferanslara katılırım	(0) 0.00	(1) 1.6	(2) 3.2	(60) 95.2	(63) 100
Kütüphaneye giderim	(4) 6.3	(11) 17.5	(23) 36.5	(25) 39.7	(63) 100
Kütüphanenin web sayfası aracılığı ile araştırırım	(4) 6.3	(7) 11.1	(5) 7.9	(47) 74.7	(63) 100
Meslektaşlarıma danışırım	(2) 3.2	(1) 1.6	(2) 3.2	(58) 92.0	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100

IV.2.3. En Kullanışlı Kaynaklar

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlerden en kullanışlı buldukları kaynakları 1'den 3' e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercih toplamına göre kitaplar %98.4 (62) oranı ile en kullanışlı kaynaklar içerisinde birinci sırada yer almaktadır. Kitapları birinci sırada gösterenlerin oranı %63.5 (40), ikinci sırada gösterenlerin oranı %28.6 (18), üçüncü sırada gösterenlerin oranı ise %6.3 (4) dür. Dergiler 71.4 (45) oranı ile ikinci sırada yer almaktadır. Dergileri, %60.3 (38) oranı ile izleyen internet en kullanışlı kaynaklar içerisinde üçüncü sırada yer almaktadır. Tam metin veri tabanları, ilk üç seçeneğin toplamına göre internetten sonra dördüncü sırada yer almasına rağmen birinci tercih olarak akademisyenler tarafından tercih edilmemiştir. İkinci ve üçüncü sırada tercih edenlerin toplamı ise %28.5 (18) oranındadır. Tam metin veri tabanları gibi, sanatçı kitapları da akademisyenler tarafından ilk sırada tercih edilmemiştir. İkinci ve üçüncü sırada tercih edenlere göre sanatçı kitapları %15.9 (10) oranı ile beşinci sırada yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla, %9.6 (6) oranı ile görsel-işitsel materyaller, % 6.3 (4)oranı ile sergi katalogları, %3.2 (2) oranı ile bibliyografik veri tabanları gelmektedir. Bu kaynaklardan görsel-işitsel materyaller birinci sırada tercih edilmemiştir. Ayrıca bibliyografik veri tabanları yalnızca üçüncü sırada tercih edilmiştir. Danışma kaynakları, basılı bibliyografik kaynaklar, sergilere ilişkin davetiyeler ve sanat eserlerinin orijinaleri %1.6 (1) oranında tercih edilmişlerdir. Bu kaynaklardan danışma kaynakları birinci sırada, basılı bibliyografik kaynaklar ikinci sırada, sergilere ilişkin davetiyeler ve sanat eserlerinin orijinaleri ise üçüncü sırada tercih edilmişlerdir. Gazeteler/gazete kupürleri ve diğer seçenekleri hiç işaretlenmeyen seçeneklerdir.

Tercih sıralamaları dikkate alındığında kitaplar %63.5 (40) oranı ile birinci sırada, dergiler %34.9 (22) oranı ile ikinci sırada, internet %23.8 (15) oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki akademisyenlerin en kullanışlı kaynaklara ilişkin tercihleri Tablo 6'da verilmiştir.

TABLO 6: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILAR İÇİN EN KULLANIŞLI KAYNAKLAR

Kullanışlı kaynaklar	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Kitaplar	(40) 63.5	(18) 28.6	(4) 6.3	(1) 1.6	(63) 100
Sanatçı kitapları	(0) 0.00	(5) 7.9	(5) 7.9	(53) 84.2	(63) 100
Dergiler/Sürelî yayınlar	(4) 6.3	(22) 34.9	(19) 30.2	(18) 28,5	(63) 100
Sergi katalogları	(1) 1.6	(2) 3.2	(1) 1.6	(59) 93.6	(63) 100
Sergilere ilişkin davetiyeler, el ilanları, posterler	(0) 0.00	(0) 0.00	(1) 1.6	(62) 98.4	(63) 100
Görsel-işitsel materyaller	(0) 0.00	(3) 4.8	(3) 4.8	(57) 90.4	(63) 100
Sanat eserlerinin orijinaleri	(0) 0.00	(0) 0.00	(1) 1.6	(62) 98.4	(63) 100
Basılı abstrakt/indeks/bibliyografya	(0) 0.00	(1) 1.6	(0) 0.00	(62) 98.4	(63) 100
Danışma (referans) kaynakları	(1) 1.6	(0) 0.00	(0) 0.00	(62) 98.4	(63) 100
Tam metin veri tabanları	(0) 0.00	(4) 6.3	(14) 22.2	(45) 71.4	(63) 100
Bibliyografik veri tabanları	(0) 0.00	(0) 0.00	(2) 3.2	(61) 96.8	(63) 100
Gazeteler/ gazete kupürleri	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100
İnternet	(17) 27.0	(8) 12.7	(15) 23,8	(23) 36.5	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100

IV.2.4. En Kullanışsız Kaynaklar

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlerden en kullanışsız buldukları kaynakları 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin ilk üç tercihinin toplamları göz önünde bulundurulduğunda %79.4 (50) oranıyla sergilere ilişkin davetiyeler en kullanışsız kaynak olarak kendini göstermektedir. Bu kaynağı tercih edenlerin %46.1'i (29) birinci sırada, %14.3'ü (9) ikinci sırada, %19.0'ı (12) üçüncü sırada tercih etmişlerdir. Gazeteler/gazete kupürleri %50.8 (32) oranı ile ikinci sırada yer almıştır. Gazeteleri/gazete kupürlerini, %39.6 (25) oranı ile basılı bibliyografik kaynaklar izlemektedir. Daha sonra sırası ile bibliyografik veri tabanları %30.2 (19), sergi katalogları %23.8 (15), danışma kaynakları %19.0 (12), internet %11.1 (7) ve sanat eserlerinin orijinaleri %9.5 (6) gelmektedir. Bu kaynaklardan sanat eserlerinin orijinaleri birinci sırada tercih edilmemiştir. Görsel-işitsel materyaller ve sanatçı kitapları üç seçeneğin toplamına göre 7.9 (5) ile eşit oranda tercih edilmişlerdir. Bu kaynaklardan sonra %4.8 (3) oranı ile tam metin veri tabanları gelmektedir. Bu kaynak birinci sırada tercih edilmemiştir. Sırasıyla %1.6 (1) oranı ile dergiler ve hiç tercih edilmeyen kitaplar en kullanışsız kaynaklar içerisinde en alt sıralarda yer almıştır. Ayrıca dergileri tercih eden bir akademisyen bu kaynağı üçüncü sırada tercih etmiştir. Diğer seçeneği tıpkı kitaplar gibi hiç işaretlenmemiştir.

Tercih sıralamaları dikkate alındığında sergi davetiyeleri, el ilanları ve posterler %46.1 (29) oranı ile birinci sırada, gazeteler/gazete kupürleri %20.6 (13) oranı ile ikinci sırada ve yine aynı oranla basılı bibliyografik kaynaklar üçüncü sırada yer almışlardır. Araştırmaya katılan akademisyenlerin en kullanışsız kaynaklar ile ilgili tercihleri Tablo 7'de verilmiştir.

TABLO 7: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILAR İÇİN EN KULLANIŞSIZ KAYNAKLAR

Kullanışsız kaynaklar	1.Tercih (sayı) %	2.Tercih (sayı) %	3.Tercih (sayı) %	Tercih etmeyen (sayı) %	Toplam (sayı) %
Kitaplar	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100
Sanatçı kitapları	(1) 1.6	(3) 4.8	(1) 1.6	(58) 92.0	(63) 100
Dergiler/Sürelî yayınlar	(0) 0.00	(0) 0.00	(1) 1.6	(62) 98.4	(63) 100
Sergi katalogları	(1) 1.6	(8) 12.7	(6) 9.5	(48) 76.2	(63) 100
Sergilere ilişkin davetiyeler, el ilanları, posterler	(29) 46.1	(9) 14.3	(12) 19.0	(13) 20.6	(63) 100
Görsel-işitsel materyaller	(1) 1.6	(2) 3.2	(2) 3.2	(58) 92.0	(63) 100
Sanat eserlerinin orijinaleri	(0) 0.00	(4) 6.3	(2) 3.2	(57) 90.4	(63) 100
Basılı abstrakt/indeks/bibliyografya	(4) 6.3	(8) 12.7	(13) 20.6	(38) 60.4	(63) 100
Danışma (referans) kaynakları	(3) 4.8	(5) 7.9	(4) 6.3	(51) 81.0	(63) 100
Tam metin veri tabanları	(0) 0.00	(1) 1.6	(2) 3.2	(60) 95.2	(63) 100
Bibliyografik veri tabanları	(6) 9.6	(8) 12.7	(5) 7.9	(44) 69.8	(63) 100
Gazeteler/ gazete kupürleri	(17) 27.0	(13) 20.6	(2) 3.2	(31) 49.2	(63) 100
İnternet	(1) 1.6	(1) 1.6	(5) 7.9	(56) 88.9	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100

IV.2.5. Yayın Taramasında İzlenen Yollar

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlerden yayın taramasında izledikleri yolları önem sırasına göre 1'den 3' e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamlarına göre konumla ilgili yayınların kaynakçalarına bakırım seçeneği %82.5 (52) oranı ile en çok tercih edilen seçenektir. Bu akademisyenlerden, %38.1'i (24) birinci sırada, %31.7'si (20) ikinci sırada, %12.7'si (8) üçüncü sırada bu seçeneği işaretlemişlerdir. Arama motorlarını kullanırım %73.1 (46) oranı ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu seçeneği tercih eden akademisyenleri %44.4 (28) oranı ile kütüphane kataloglarını kullanan akademisyenler izlemektir. Daha sonra sırası ile bibliyografik veri tabanlarını kullananlar %36.5 (23), tam metin veri tabanlarını kullananlar 22.2 (14), konuyu bilen kişilerden yardım isterim seçeneğini işaretleyenler %15.9 oranı ile (10) gelmektedir. Basılı bibliyografik kaynakları kullanırım ve hazırda bulunan bilgi kaynaklarımı kullanırım seçeneğini işaretleyen akademisyenlerin oranı %11.1 (7) dir. Kütüphaneciden yardım isterim seçeneğini işaretleyenlerin oranı %1.6 (1) dir. Ayrıca yalnızca bir akдемиysen bu yolu üçüncü sırada tercih etmiştir. Bu oranla, yayın taramasında en az tercih edilen yol kütüphaneciden yardım istemektir. Yayın taraması yapmam ve diğer seçenekleri akademisyenler tarafından işaretlenmemiştir.

Tercih sıralamaları dikkate alındığında, akademisyenlerin %38.1'inin (24) birinci sırada konumla ilgili yayınların kaynakçalarına bakırım seçeneğini, %28.6'sının (18) ikinci sırada arama motorlarını kullanırım seçeneğini, %22.2'sinin (14) üçüncü sırada kütüphane kataloglarını kullanırım seçeneğini işaretlediği görülmektedir. Sanat alanındaki akademisyenlerin yayın taramasında izledikleri yollar Tablo 8'de verilmiştir.

TABLO 8: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN YAYIN TARAMASINDA İZLEDİKLERİ YOLLAR

Yayın taramasında izlenen yollar	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Konumla ilgili yayınların kaynakçalarına bakarım	(24) 38.1	(20) 31.7	(8) 12.7	(11) 17.5	(63) 100
Basılı bibliyografik kaynakları kullanırım	(2) 3.2	(2) 3.2	(3) 4.8	(56) 88.9	(63) 100
Bibliyografik veri tabanlarını kullanırım	(7) 11.1	(9) 14.3	(7) 11.1	(40) 63.5	(63) 100
Tam metin veri tabanlarını kullanırım	(2) 3.2	(4) 6.3	(8) 12.7	(49) 77.8	(63) 100
Arama motorlarını kullanırım	(18) 28.6	(18) 28.6	(10) 15.9	(17) 26.9	(63) 100
Kütüphane kataloglarını kullanırım	(7) 11.1	(7) 11.1	(14) 22.2	(35) 55.6	(63) 100
Konuyu bilen kişilerden yardım isterim	(2) 3.2	(1) 1.6	(7) 11.1	(53) 84.1	(63) 100
Kütüphaneciden yardım isterim	(0) 0.00	(0) 0.00	(1) 1.6	(62) 98.4	(63) 100
Hazırda bulunan bilgi kaynaklarımı kullanırım	(1) 1.6	(2) 3.2	(4) 6.3	(56) 88.9	(63) 100
Yayın taraması yapmam	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100

IV.2.6. Kütüphane Kullanım Amaçları

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere kütüphaneyi en çok hangi amaçla kullandıkları sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3' e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamlarını dikkate aldığımızda sanat konulu kitap ödünç almak seçeneğinin %95.2 (60) gibi yüksek bir oranla birinci sırada olduğunu görürüz. Bu seçeneği tercih eden akademisyenlerden %69.8'i (44) birinci tercihlerinde, %14.3'ü (9) ikinci tercihlerinde, %11.1'i (7) üçüncü tercihlerinde işaretlemişlerdir. Süreli yayınları takip etmek toplam %60.3 (38) oranıyla ikinci sıradadır. Bu oranı %50.7 (32) oranı ile kütüphaneler arası ödünç verme hizmetinden yararlanan akademisyenler izlemektedir. Daha sonra sırasıyla %28.6 (18) oranıyla tezlere bakmak, %25.4 (16) oranıyla genel konulu kitap ödünç almak, %14.3 (9) oranıyla danışma kaynaklarından yararlanmak ve %11.1 (7) oranıyla fotokopi çektirmek seçenekleri gelmektedir. Hiçbir akademisyen danışma kaynaklarından yararlanmak ve fotokopi çektirmek seçeneklerini birinci sırada tercih etmemiştir. Sergi kataloglarını takip etmek ve görsel-işitsel materyallerden yararlanmak seçenekleri % 6.4 (4) oranı ile eşit düzeyde tercih edilmişlerdir. Bu iki seçenek akademisyenlerin kütüphane kullanım amaçları içerisinde en alt düzeyde etkili seçeneklerdir. Diğer seçeneği akademisyenler tarafından tercih edilmemiştir.

Tercih sıralamaları dikkate alındığında, sanat konulu kitap ödünç almak seçeneğinin %69.8 (44) oranı ile birinci sırada, süreli yayınları takip etmek seçeneğinin %28.6 (18) oranı ile ikinci sırada, kütüphaneler arası ödünç verme hizmetinden yararlanmak seçeneği %20.6 (13) oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki kullanıcıların kütüphane kullanım amaçları Tablo 9'da verilmiştir.

TABLO 9: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN KÜTÜPHANE KULLANIM AMAÇLARI

Kütüphane kullanım amaçları	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Sanat konulu kitap ödünç almak	(44) 69,8	(9) 14.3	(7) 11.1	(3) 4.8	(63) 100
Genel konulu kitap ödünç almak	(3) 4.8	(7) 11.1	(6) 9.5	(47) 74.6	(63) 100
Sürelî yayınları takip etmek	(8) 12.7	(18) 28.6	(12) 19.0	(25) 39.7	(63) 100
Sergi kataloglarını takip etmek	(1) 1.6	(1) 1.6	(2) 3.2	(59) 93.6	(63) 100
Fotokopi çekirmek	(0) 0.00	(4) 6.3	(3) 4.8	(56) 88.9	(63) 100
Kütüphaneler arası ödünç verme hizmetinden yararlanmak	(4) 6.3	(15) 23.8	(13) 20.6	(31) 49.3	(63) 100
Danışma kaynaklarından yararlanmak	(0) 0.00	(3) 4.8	(6) 9.5	(54) 85.7	(63) 100
Tezlere bakmak	(3) 4.8	(4) 6.3	(11) 17.5	(45) 71.4	(63) 100
Görsel-işitsel materyallerden yararlanmak	(0) 0.00	(2) 3.2	(2) 3.2	(59) 93.6	(63) 100
Kütüphane kullanmıyorum	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100

IV.2.7. Yoğun Kullanılan Kütüphaneler

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere alanlarına yönelik olarak yoğun olarak kullandıkları kütüphaneleri önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamları dikkate alındığında araştırmamıza katılan sanat akademisyenlerinin tamamının Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odasını kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Bu kütüphaneyi kullanan akademisyenlerden %93.7'si (59) birinci tercihinde, %6.3'ü (4) ikinci tercihinde, %1.6'sı (1) üçüncü tercihinde bu seçeneği işaretlemişlerdir. Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonu %69.8 (44) toplam tercih edilme oranı ile ikinci sıradadır. Üçüncü sırada %50.8 (32) oranı ile Milli Kütüphane Sanat Koleksiyonu gelmektedir. Bu seçenek birinci sırada tercih edilmemiştir. Diğer seçeneğinin toplam işaretlenme oranı %8 (5) dir. Ayrıca bu seçenek de hiçbir akademisyen tarafından birinci sırada tercih edilmemiştir. Diğer seçeneğini ikinci sırada işaretleyen akademisyenlerden ikisi ODTÜ Kütüphanesini kullandıklarını, bir akademisyen ise Alman Kültür Merkezi Kütüphanesini kullandığını belirtmiştir. Üçüncü sırada tercih eden bir akademisyen Başkent Üniversitesi Kütüphanesini, bir akademisyen ise Mimarlar Odası Kütüphanesini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tercih sıralamalarına göre, araştırmamıza katılan akademisyenlerden %93.7'si (59) Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odasını birinci sırada, %55.6'sı (35) Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonunu ikinci sırada, %42.9'u (27) ise Milli Kütüphane Sanat Koleksiyonunu üçüncü sırada tercih etmişlerdir. Sanat alanındaki akademisyenlerin yoğun kullandıkları kütüphaneler Tablo 10'da verilmiştir.

TABLO 10: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN YOĞUN KULLANDIKLARI KÜTÜPHANELER

Yoğun kullanılan kütüphaneler	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonu	(4) 6.3	(35) 55.6	(5) 7.9	(19) 30.2	(63) 100
Bilkent Üni. Kütüphanesi Sanat Odası	(59) 93.7	(4) 6.3	(1) 1.6	(0) 0.00	(63) 100
Milli Kütüphane Sanat Koleksiyonu	(0) 0.00	(5) 7.9	(27) 42.9	(31) 49.2	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(3) 4.8	(2) 3.2	(58) 92.0	(63) 100

IV.2.8. Kütüphane Kullanımında Karşılaşılan Engeller

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere kütüphane kullanımında karşılaştıkları engeller sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamalarına göre sanat akademisyenlerinin kütüphane kullanımında en sık karşılaştıkları engel 76.2 (48) oranı ile kaynak yetersizliğidir. Bu seçeneği tercih eden akademisyenlerden %15.9'u (10) birinci tercihlerinde, %33.3'ü (21) ikinci tercihlerinde, %27'si (17) üçüncü tercihlerinde işaretlemişlerdir. Bu seçeneğin ardından 57.1 (36) oranı ile kaynakların ödünç alınamaması seçeneği gelmektedir. Sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecinin olmayışını bir engel olarak görenler ise 49.2 (31) oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Daha sonra sırası ile, 44.5 (28) oranı ile var olan kaynaklardan haberdar olma zorluğu, 30.1(19) oranı ile çalışma saatlerinin uygun olmaması, 22.2 (14) oranı ile ulaşım sorunu, 20.7 (13) oranı ile renkli fotokopi engeli gelmektedir. Ulaşım sorunu ve renkli fotokopi engeli gibi

seçenekler en alt düzeyde etkili engellerdir. Diğer seçeneği akademisyenler tarafından tercih edilmemiştir

Tercih sıralamaları dikkate alındığında %34.9 (22) oranıyla kaynakların ödünç alınamaması engeli birinci sırada, kaynak yetersizliği %33.3 (21) oranıyla ikinci sırada, sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecinin olmayışı 17.5 (11) oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır. Böylelikle toplam verilere göre ikinci sırada yer alan kaynakların ödünç alınamaması engeli tercih sıralamaları dikkate alındığında birinci sırada yer almaktadır. Kaynak yetersizliği ise ikinci sırada yer almaktadır. Kütüphane kullanımında karşılaşılan engeller Tablo 11'de verilmiştir.

TABLO 11: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN KÜTÜPHANE KULLANIMINDA KARŞILAŞTIKLARI ENGELLER

Kütüphane kullanımında karşılaşılan engeller	1.Tercih (sayı) %	2.Tercih (sayı) %	3.Tercih (sayı) %	Tercih etmeyen (sayı) %	Toplam (sayı) %
Kaynakların ödünç alınamaması	(22) 34.9	(6) 9.5	(8) 12.7	(27) 42.9	(63) 100
Var olan kaynaklardan haberdar olma zorluğu	(11) 17.5	(9) 14.3	(8) 12.7	(35) 55.6	(63) 100
Renkli Fotokopi engeli	(1) 1.6	(3) 4.8	(9) 14.3	(50) 79.4	(63) 100
Ulaşım sorunu	(5) 7.9	(3) 4.8	(6) 9.5	(49) 77.8	(63) 100
Çalışma saatlerinin uygun olmaması	(6) 9.5	(9) 14.3	(4) 6.3	(44) 69.9	(63) 100
Sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecinin olmayışı	(8) 12.7	(12) 19.0	(11) 17.5	(32) 50.8	(63) 100
Kaynak yetersizliği	(10) 15.9	(21) 33.3	(17) 27.0	(15) 23.8	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100

IV.2.9. Bilgiye Erişimde Karşılaşılan Engeller

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere bilgiye erişimde karşılaştıkları engeller sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamalarına göre, aranan bilginin kütüphanelerde olmayışı seçeneği %85.7 (54) oranıyla birinci sırada yer almaktadır. Bu seçeneği tercih eden akademisyenlerden %63.5'i (40) birinci tercihlerinde, %9.5'i (6) ikinci tercihlerinde, %12.7'si (8) üçüncü tercihlerinde işaretlemişlerdir. Bilgi aramak/sağlamak için yeterli zaman olmayışı %61.9 (39) oranıyla ikinci sırada, konuyla ilgili konferansların/seminerlerin yetersizliği ve/veya olanlara da katılamama seçeneği ise %36.5 (23) oranıyla üçüncü sıradadır. Daha sonra sırası ile, yabancı dil engeli %27 (17), bilginin doğruluğu ve güvenilirliğinden emin olma zorluğu %23.8 (15), bilgiye erişmek için maddi kaynakların yetersizliği %20.6 (13), sergilerin yetersizliği ve/veya olanlara da katılamama %15.9 (10) oranları ile gelmektedirler. Bu seçenekleri, yeterli bilgisayar becerisinin olmayışı %4.8 (3) oranıyla izlemekte ve bilgiye erişimde karşılaşılan engeller içinde en alt düzeyde etkili olmaktadır. Ayrıca bu seçenek akademisyenler tarafından birinci tercihlerinde işaretlenmemiştir. Diğer seçeneği hiçbir akademisyen tarafından işaretlenmemiştir.

Tercih sıralamaları dikkate alındığında, aranan bilginin kütüphanelerde olmayışı %63.5 (40) oranıyla birinci sırada, bilgi aramak/sağlamak için yeterli zaman olmayışı %30.2 (19) oranıyla ikinci sırada, %15.9 (10) konuyla ilgili konferansların/seminerlerin yetersizliği ve/veya olanlara da katılamama üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki kullanıcıların bilgiye erişimde karşılaştıkları engeller Tablo 12'de verilmiştir.

TABLO 12: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİYE ERİŞİMDE KARŞILAŞTIKLARI ENGELLER

Bilgiye erişimde karşılaşılan engeller	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Aranan bilginin kütüphanelerde olmayışı	(40) 63.5	(6) 9.5	(8) 12.7	(9) 14.3	(63) 100
Yabancı dil engeli	(5) 7.9	(10) 15.9	(2) 3.2	(46) 73.0	(63) 100
Konuyla ilgili konferansların/seminerlerin yetersizliği	(5) 7.9	(8) 12.7	(10) 15.9	(40) 63.5	(63) 100
Sergilerin yetersizliği	(1) 1.6	(7) 11.1	(2) 3.2	(53) 84.1	(63) 100
Bilgi aramak/sağlamak için yeterli zaman olmayışı	(6) 9.5	(19) 30.2	(14) 22.2	(24) 38.1	(63) 100
Bilgiye erişmek için maddi kaynakların yetersizliği	(5) 7.9	(1) 1.6	(7) 11.1	(50) 79.4	(63) 100
Yeterli bilgisayar becerisinin olmayışı	(0) 0.00	(2) 3.2	(1) 1.6	(60) 95.2	(63) 100
Bilginin doğruluğu ve güvenilirliğinden emin olma zorluğu	(1) 1.6	(8) 12.7	(6) 9.5	(48) 76.2	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100

IV. 2.10. Sanat İlişkili Olmayan Kaynak Kullanım Sıklığı

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere sanatla ilişkili olmayan kaynakları ne sıklıkla kullandıkları sorulmuştur.

Araştırmaya katılan akademisyenlerden %52.4'ü (33) bu kaynakları bazen kullandığını, %44.4'ü (28) sıklıkla kullandığını, %3.2'si (2) ise hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

IV.2.11. Sanat Dışı Konu Alanları

Bu soruda, akademisyenlere kendi konu alanları dışında hangi konu alanlarının onlar için önemli olduğu sorulmuş ve birden fazla seçenek işaretleyebilecekleri belirtilmiştir.

Konu alanları içerisinde felsefe %71.4 (45) oranı ile en çok tercih edilen konu alanıdır. Felsefenin ardından %65.1 (41) oranı ile kültürel çalışmalar gelmektedir. Edebiyat seçeneği ise %57.1 (36) oranı ile üçüncü sırada yer almaktadır. Daha sonra sırası ile %44.4 (28) oranıyla sosyoloji, %42.9 (27) oranıyla tarih, %31.7 (20) oranıyla psikoloji, %30.2 (19) oranıyla fen ve teknoloji, % 11.1 (7) oranıyla politik çalışmalar gelmektedir. Diğer seçeneğini işaretleyenlerin oranı %6.3 (4) dür. Bu seçeneği işaretleyen akademisyenlerden ikisi sinema, biri mantık ve biri de müzik ile ilgilendiğini belirtmişlerdir. Sanat alanındaki kullanıcıların kendi alanları dışında ilgilendikleri konu alanları Tablo 13'de verilmiştir.

TABLO 13: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN İLGİLENDİKLERİ KONU ALANLARI

İlgilenilen konular	Tercih eden	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Felsefe	(45) 71.4	(18) 28.6	(63) 100
Psikoloji	(20) 31.7	(43) 68.2	(63) 100
Edebiyat	(36) 57.1	(27) 42.9	(63) 100
Fen ve Teknoloji	(19) 30.2	(44) 69.8	(63) 100
Tarih	(27) 42.9	(36) 57.1	(63) 100
Kültürel çalışmalar	(41) 65.1	(22) 34.9	(63) 100
Politik çalışmalar	(7) 11.1	(56) 88.9	(63) 100
Sosyoloji	(28) 44.4	(35) 55.6	(63) 100
Diğer	(4) 6.3	(59) 93.7	(63) 100

IV.2.12. Kaynaklarda Dil Tercihi

Bu soruda akademisyenlere kaynaklara ilişkin dil tercihleri sorulmuş ve bir seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

Araştırmaya katılan akademisyenlerden %42.9'u (27) orijinal dilinin Türkçe olmasını tercih ederim seçeneğini işaretlemiştir. Yayın dili tercihim etkilemez seçeneğini işaretleyenlerin oranı %23.8 (15) dir. Dil tercihinde bildiğim bir yabancı dilde yazılmış olmasını tercih ederim diyen akademisyenlerin oranı %19 (12) ve Türkçeye çevrilmiş olmasını tercih ederim diyen akademisyenlerin oranı ise %14.3 (9) dür. Sanat alanındaki kullanıcıların kaynaklarda dil tercihleri Tablo 14'de verilmiştir.

TABLO 14: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN DİL TERCİHLERİ

Dil Tercihi	Tercih eden (sayı) %
Orijinal dilinin Türkçe olmasını tercih ederim	(27) 42.9
Türkçeye çevrilmiş olmasını tercih ederim	(9) 14.3
Bildiğim bir yabancı dilde yazılmış olmasını tercih ederim	(12) 19.0
Yayın dili tercihim etkilemez	(15) 23.8
Toplam	(63) 100

IV.2.13. Bilgi Aramada Dil Engeli

Bu soruda akademisyenlere bilgi ararken yabancı dilin engel olup olmadığı sorulmuştur.

Araştırmaya katılan akademisyenlerden %73'ü (46) bilgi aramada dilin kendileri için bir engel oluşturmadığını, %27'si (17) ise dilin bilgi aramada kendileri için engel oluşturduğunu belirtmişlerdir.

IV.2.14. Konferans, Seminer ve Toplantılara Katılım Sıklığı

Bu soruda, akademisyenlere konferans, seminer ve toplantılara ne sıklıkta katıldıkları sorulmuş ve bir seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin %73'ü (46) konferans, seminer ve toplantılara imkânlar elverdiği ölçüde katıldığını belirtmişlerdir. Ara sıra katılım diyen akademisyenlerin oranı %17.5 (11), hepsine katılım diyen akademisyenlerin oranı ise %9.5 (6) dir. Hiç katılmam seçeneği akademisyenler tarafından işaretlenmemiştir. Sanat alanındaki kullanıcıların konferans, seminer ve toplantılara katılım sıklıkları Tablo 15'de verilmiştir.

TABLO 15: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN KONFERANS, SEMİNER VE TOPLANTILARA KATILIM SIKLIĞI

Konferans, seminer ve toplantılara katılım sıklığı	Tercih eden (sayı) %
Hepsine katılım	(6) 9.5
Ara sıra katılım	(11) 17.5
İmkânlar elverdiği ölçüde katılım	(46) 73.0
Hiç katılmam	(0) 0.00
Toplam	(63) 100

IV. 2.15. Konferans, Seminer ve Toplantılara Katılım Nedenleri

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere konferans, seminer ve toplantılara katılım nedenleri sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamları dikkate alındığında, yeni gelişmeleri izlemek %98.4 (62) oranıyla akademisyenlerin konferans, toplantı ve seminerlere katılım nedenlerinden en önemlisi olmaktadır. Bu seçeneği birinci tercihlerinde gösteren akademisyenlerin oranı %69.9 (44), ikinci tercihlerinde gösterenlerin oranı %20.6 (13), üçüncü tercihlerinde gösterenlerin oranı %7.9 (5) dur. Toplam oranlara göre, konuşma/tartışmalardan haberdar olmak %95.2 (59) oranıyla ikinci sırada, uzmanlarla/meslektaşlarımla görüşmek ise %63.5 (40) oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır. Bu seçeneklerin ardından bildiri sunarak yayın yapmak seçeneği %39.8 (25) oranıyla gelmektedir. Diğer seçeneği akademisyenler tarafından tercih edilmemiştir.

Tercih sıralamalarına göre, yeni gelişmeleri izlemek seçeneği %69.9 (44) oranıyla birinci sırada, konuşma/tartışmalardan haberdar olmak seçeneği %46.1 (29) oranıyla ikinci sırada, uzmanlarla/meslektaşlarımla görüşmek seçeneği ise %41.3 (26) oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki kullanıcıların konferans, seminer ve toplantılara katılım nedenleri Tablo 16'de verilmiştir.

TABLO 16: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN KONFERANS, SEMİNER VE TOPLANTILARA KATILIM NEDENLERİ

Konferans, seminer ve toplantılara katılım nedenleri	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Yeni gelişmeleri izlemek	(44) 69.9	(13) 20.6	(5) 7.9	(1) 1.6	(63) 100
Bildiri sunarak yayın yapmak	(3) 4.8	(11) 17.5	(11) 17.5	(38) 60.2	(63) 100
Konuşma/tartışmalardan haberdar olmak	(12) 19.0	(29) 46.1	(19) 30.1	(3) 4.8	(63) 100
Uzmanlarla/meslektaşlarıyla görüşmek	(4) 6.3	(10) 15.9	(26) 41.3	(23) 36.5	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100

IV. 2.16. Sergilere Katılım Sıklığı

Bu soruda, akademisyenlere sergilere ne sıklıkta katıldıkları sorulmuş ve bir seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin %58.7'si (37) sergilere imkânlar elverdiği ölçüde katıldığını belirtmişlerdir. Ara sıra katılım diyen akademisyenlerin oranı %27 (17), hepsine katılım diyen akademisyenlerin oranı ise %14.3 (9) dir. Hiç katılmam seçeneği akademisyenler tarafından işaretlenmemiştir. Sanat alanındaki kullanıcıların sergilere katılım sıklıkları Tablo 17'de verilmiştir.

TABLO 17: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN SERGİLERE KATILIM SIKLIĞI

Sergilere katılım sıklığı	Tercih eden (sayı) %
Hepsine katılırim	(9) 14.3
Ara sıra katılırim	(17) 27.0
İmkânlar elverdiği ölçüde katılırim	(37) 58.7
Hiç katılmam	(0) 0.00
Toplam	(63) 100

IV. 2.17. Sergilere Katılım Nedenleri

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere sergilere katılım nedenleri sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamalarına göre sanat eserlerinin orijinallerini görmek %96.8 (61) oranı ile sergilere katılımı etkileyen en önemli nedendir. Bu seçeneği birinci tercih olarak işaretleyen akademisyenlerin oranı %34.9 (22), ikinci tercihlerinde işaretleyenlerin oranı %44.4 (28), üçüncü tercihlerinde işaretleyenlerin oranı %17.5 (11) dir. Bu seçeneğin ardından, çok yakın bir oranda, %95.2 (60) ile yeni gelişmeleri izlemek seçeneği gelmektedir. Uzmanlarla/meslektaşlarıyla görüşmek seçeneği ise %87.3 (55) oranıyla üçüncü sıradadır. Diğer seçeneğinin toplam tercih edilme oranı %4.8 (3) dir ve hiç bir akademisyen bu seçeneği ilktercihinde işaretlememiştir. Diğer seçeneğini ikinci tercihinde işaretleyen bir akademisyen sergilere katılım nedenini sanat tüketerek keyif almak olarak belirtmiştir. Diğer seçeneğini üçüncü tercihinde işaretleyen bir akademisyen sanat eserleri üzerine karşılıklı fikir alışverişinde bulunmak, bir akademisyen ise

kendi sanatsal dilimi sorgulayarak başka yapıtlarla karşılaştırmak olarak sergilere katılım nedenlerini belirtmişleridir.

Tercih sıralamalarına göre, sanat eserlerinin orijinallerini görmek seçeneği %58.7 (37) oranıyla birinci sırada, uzmanlarla/meslektaşlarıyla görüşmek seçeneği %28.6 (18) oranıyla ikinci sırada, yeni gelişmeleri izlemek seçeneği %12.7 (8) oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki kullanıcıların sergilere katılım nedenleri Tablo 18’de verilmiştir.

TABLO 18: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN SERGİLERE KATILIM NEDENLERİ

Sergilere katılım nedenleri	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Yeni gelişmeleri izlemek	(37) 58.7	(15) 23.8	(8) 12.7	(3) 4.8	(63) 100
Sanat eserlerinin orijinallerini görmek	(22) 34.9	(28) 44.4	(11) 17.5	(2) 3.2	(63) 100
Uzmanlarla/meslektaşlarıyla görüşmek	(4) 6.3	(18) 28.6	(33) 52.4	(8) 12.7	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(1) 1.6	(2) 3.2	(60) 95.2	(63) 100

IV.2.18. Güncel Gelişmeleri Takip Etmede Kullanılan Yöntemler

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere güncel gelişmeleri takip etmede kullandıkları yöntemler sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamları dikkate alındığında güncel gelişmeleri takip etmek için süreli yayınları izleyenler %81 (51) oranıyla birinci sırada yer almaktadır. Süreli yayınları izleyenlerden %44.5'i (28) birinci tercihlerinde, %22.2'si (14) ikinci tercihlerinde, %14.3'ü (9) üçüncü tercihlerinde bu seçeneği işaretlemişlerdir. Toplam oranlara göre güncel gelişmeleri izlemek için sergileri takip eden akademisyenler %58.6 (37) oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Bu seçeneği %52.4 (33) oranıyla toplantı/konferans/seminerleri takip ederim seçeneği izlemektedir. Daha sonra sırası ile %38.1 (24) oranıyla uzmanlarla ve meslektaşlarımla görüşürüm, %36.5 (23) oranıyla çevrimiçi tarama yaparım, %23.7 oranıyla yayın kataloglarını takip ederim seçenekleri gelmektedir. Basılı indeks/abstraktları izlerim seçeneğini işaretleyenler %8 (5) oranındadır ve bu seçenek en alt düzeyde etkili olmaktadır. Diğer seçeneği akademisyenler tarafından tercih edilmemiştir.

Tercih sıralamaları dikkate alındığında süreli yayınları izlerim seçeneği %44.5 (28) oranıyla birinci sırada, sergileri ve toplantı/konferans/seminerleri takip ederim seçeneği %20.6 (13) gibi eşit bir oranla ikinci sırada, uzmanlarla ve meslektaşlarımla görüşürüm seçeneği ise %22.2 (14) oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki kullanıcıların güncel gelişmeleri takip etmede kullandıkları yöntemler Tablo 19'da verilmiştir.

TABLO 19: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN GÜNCEL GELİŞMELERİ TAKİP ETMEDE KULLANDIKLARI YÖNETEMLER

Güncel gelişmeleri takip etmede kullanılan yöntemler	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Toplantı/konferans/seminerleri takip ederim	(11) 17.5	(13) 20.6	(9) 14.3	(30) 47.6	(63) 100
Sergileri takip ederim	(12) 19.0	(13) 20.6	(12) 19.0	(26) 41.4	(63) 100
Uzmanlarla ve meslektaşlarımla görüşürüm	(2) 3.2	(8) 12.7	(14) 22.2	(39) 61.9	(63) 100
Konumla ilgili çevrimiçi tarama yaparım	(5) 7.9	(7) 11.1	(11) 17.5	(40) 63.5	(63) 100
Yayın kataloglarını takip ederim	(4) 6.3	(7) 11.1	(4) 6.3	(48) 76.3	(63) 100
Basılı indeks/abstraktları gözden geçiririm	(1) 1.6	(1) 1.6	(3) 4.8	(58) 92.0	(63) 100
Sürelî yayınları izlerim	(28) 44.5	(14) 22.2	(9) 14.3	(12) 19.0	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100

IV. 2.19. Görsel Materyallere Erişimde Kullanılan Kaynaklar

Bu soruda araştırmaya katılan akademisyenlere görsel materyallere erişimde önemli buldukları kaynaklar sorulmuş ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamları dikkate alındığında, görsel materyallere erişimde kitapların %93.7 (59) oranıyla en önemli kaynak olduğu görülmektedir. Bu seçeneği birinci ve ikinci tercihinde işaretleyenlerin oranı %39.7 (25) ile eşittir. Üçüncü tercihinde işaretleyenlerin oranı ise %14.3 (9) dür. Kitapların ardından, ona çok yakın bir oranla internet seçeneği gelmektedir. Bu seçeneğin toplam tercih edilme oranı %92.1 (58) dir. Bu seçeneklerin ardından üçüncü sırada %69.8 (44) oranıyla sergi katalogları yer almaktadır. Daha sonra sırası ile % 23.8 oranıyla veri tabanları, %11.1(7) oranıyla fotoğraf koleksiyonları ve %4.8 (3) oranıyla slayt koleksiyonları gelmektedir. Araştırmaya katılan akademisyenler fotoğraf koleksiyonlarını birinci tercihlerinde, slayt koleksiyonlarını ise ikinci tercihlerinde işaretlememişlerdir. Ayrıca slayt koleksiyonları görsel koleksiyonlara erişimde en alt düzeyde etkilidir. Diğer seçeneği akademisyenler tarafından tercih edilmemiştir.

Tercih sıralamalarına göre, internet seçeneği %47.6 (30) oranıyla birinci sırada, kitaplar %39.7 (25) oranıyla ikinci sırada, sergi katalogları %33.3 (21) oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki kullanıcıların görsel materyallere erişimde kullandıkları kaynaklar Tablo 20'de verilmiştir.

TABLO 20: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN GÖRSEL MATERYALLERE ERİŞİMDE KULLANDIKLARI KAYNAKLAR

Görsel materyallere erişimde kullanılan kaynaklar	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
Kitaplar	(25) 39.7	(25) 39.7	(9) 14.3	(4) 6.3	(63) 100
Sergi katalogları	(6) 9.5	(17) 27.0	(21) 33.3	(19) 30.2	(63) 100
Veri tabanları	(1) 1.6	(2) 3.2	(12) 19.0	(48) 76.2	(63) 100
İnternet	(30) 47.6	(17) 27.0	(11) 17.5	(5) 7.9	(63) 100
Slayt koleksiyonları	(1) 1.6	(0) 0.00	(2) 3.2	(60) 95.2	(63) 100
Fotoğraf Koleksiyonları	(0) 0.00	(1) 1.6	(6) 9.5	(56) 88.9	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100

IV. 2.20. Veri Tabanları Kullanım Sıklığı

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere veri tabanlarını ne sıklıkla kullandıkları sorulmuştur.

Araştırmaya katılan akademisyenlerden %46'sı (29) veri tabanlarını bazen kullandıklarını belirtmişlerdir. Sıklıkla kullandıklarını belirten ve hiç kullanmadıklarını belirten akademisyenlerin oranı %27 (17) ile eşittir. Sanat alanındaki kullanıcıların veri tabanları kullanım sıklıkları Tablo 21'de verilmiştir.

TABLO 21: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN VERİ TABANLARI KULLANIM SIKLIKLARI

Veri tabanları kullanım sıklığı	Tercih eden (sayı) %
Sıklıkla	(17) 27.0
Bazen	(29) 46.0
Hiç	(17) 27.0
Toplam	(63) 100

IV.2.21. Veri Tabanlarını Kullanmayı Öğrenmede İzlenen Yöntemler

Bu soruda araştırmaya katılan akademisyenlere veri tabanlarını kullanmayı nasıl öğrendikleri sorulmuş ve bir seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

Veri tabanlarını kullandığını belirten akademisyenlerden %78.2'si (36) kendim öğrendim seçeneğini, %10.8'i (5) bir arkadaşımдан öğrendim seçeneğini, %8.8'i (4) kütüphaneciden öğrendim seçeneğini, %2.2'si (1) ise bir çeşit eğitim gördüm seçeneğini işaretlemiştir.

Veri tabanlarını hiç kullanmadığını belirten 17 kişi bu soruyu yanıtlamamıştır. Dolayısıyla bu soruda oranlar toplam 47 kişi üzerinden hesaplanmıştır. Sanat alanındaki kullanıcıların veri tabanlarını kullanmayı öğrenme yolları Tablo 22'de verilmiştir

TABLO 22: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN VERİ TABANLARINI KULLANMAYI ÖĞRENME YOLLARI

Veri tabanı kullanmayı öğrenme yolları	Tercih Eden (sayı) %
Kendim öğrendim	(36) 78.2
Bir arkadaşımdan öğrendim	(5) 10.8
Kütüphaneciden öğrendim	(4) 8.8
Bir çeşit eğitim gördüm	(1) 2.2
Toplam	(46) 100

IV.2.22. İnterneti Kullanım Sıklığı

Bu soruda, araştırmaya katılan akademisyenlere veri tabanlarını ne sıklıkla kullandıkları sorulmuştur.

Araştırmaya katılan akademisyenlerden %93.7'si (59) interneti sıklıkla kullandıklarını, %6.3'ü(4) ise bazen kullandıklarını belirtmişlerdir. Hiç seçeneği akademisyenler tarafından işaretlenmemiştir.

IV.2.23. İnterneti Kullanım Amaçları

Bu soruda araştırmaya katılan akademisyenlere interneti kullanım amaçları ve cevaplarını önem sırasına göre 1'den 3'e kadar sıralamaları istenmiştir.

İlk üç tercihin toplamalarına göre iletişim amaçlı internet kullanımı %85.7 (54) oranıyla ilk sırada yer almaktadır. Bu seçeneği tercih eden akademisyenlerin %50.8'i (32) birinci tercihlerinde, %19.0'ı (12) ikinci tercihlerinde, %15.9'u (10) üçüncü tercihlerinde işaretlemişlerdir. Bu seçeneğin ardından ikinci sırada %50.8 (32) oranıyla alanla ilgili kurumların/ kuruluşların/yazar ve yayınevlerinin web sayfalarını inceleme seçeneği, üçüncü sırada ise %47.5 (30) sanal müzeleri gezme/inceleme seçeneği gelmektedir. Daha sonra sırası ile %42.9 (27) oranıyla açık erişimli kaynaklardan yararlanma, %23.8 (15) oranıyla kütüphane koleksiyonlarından yararlanma, %22.2 (14) oranıyla meslektaşlarla ortak çalışma/bilgi alışverişinde bulunma, %12.7 (8) oranıyla ders amaçlı (sınav notlarının sunumu, sınav sonuçlarının duyurulması vb.), %11.2 (7) oranıyla sipariş yolu ile kaynak sağlama ve %1.6 (1) oranıyla eğlence amaçlı seçenekleri gelmektedir. Bu seçeneklerden ders amaçlı seçeneği akademisyenler tarafından birinci tercih de, eğlence amaçlı seçeneği ise ikinci ve üçüncü tercihlerde işaretlenmemiştir. Ayrıca eğlence amaçlı internet kullanımı en alt düzeyde etkilidir. Diğer seçeneği akademisyenler tarafından tercih edilmemiştir.

Tercih sıralamalarına göre, iletişim amaçlı kullanım seçeneği %50.8 (32) oranıyla birinci sırada, %19.0 (12) oranıyla sanal müzeleri gezme/inceleme seçeneği ikinci sırada, %27 (17) oranıyla alanla ilgili kurumların/kuruluşların/yazar ve yayınevlerinin web sayfalarını inceleme seçeneği üçüncü sırada yer almaktadır. Buna göre, toplam oranlar dikkate alındığında ikinci sırada yer alan alanla ilgili kurumların/kuruluşların/yazar ve yayınevlerinin web sayfalarını inceleme seçeneği, tercih sıralamalarına göre sanal müzeleri gezme/inceleme seçeneğinin ardından üçüncü sırada yer almaktadır. Sanat alanındaki kullanıcıların internet kullanım amaçları Tablo 23' de verilmiştir.

TABLO 23: GÜZEL SANATLAR ALANINDAKİ KULLANICILARIN İNTERNETİ KULLANIM AMAÇLARI

İnterneti kullanım amaçları	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Tercih etmeyen	Toplam
	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %	(sayı) %
İletişim amaçlı	(32) 50.8	(12) 19.0	(10) 15.9	(9) 14.3	(63) 100
Eğlence amaçlı	(1) 1.6	(0) 0.00	(0) 0.00	(62) 98.4	(63) 100
Meslektaşlarla ortak çalışma/bilgi alış verişinde bulunma	(3) 4.8	(7) 11.1	(4) 6.3	(49) 77.8	(63) 100
Ders amaçlı	(0) 0.00	(5) 7.9	(3) 4.8	(55) 87.3	(63) 100
Kütüphane koleksiyonlarından yararlanma	(3) 4.8	(8) 12.7	(4) 6.3	(48) 76.2	(63) 100
Sanal müzeleri gezme/ inceleme	(6) 9.5	(12) 19.0	(12) 19.0	(33) 52.4	(63) 100
Alanla ilgili web sayfalarını inceleme	(8) 12.7	(7) 11.1	(17) 27.0	(31) 49.2	(63) 100
Ücretsiz erişilen internet kaynaklarını /açık erişimli kaynakları inceleme	(9) 14.3	(9) 14.3	(9) 14.3	(36) 57.1	(63) 100
Sipariş yolu ile kaynak sağlama	(1) 1.6	(3) 4.8	(3) 4.8	(56) 88.8	(63) 100
Diğer	(0) 0.00	(0) 0.00	(0) 0.00	(63) 100	(63) 100

IV.2.24. Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonuna İlişkin Görüşler

Bu soruda, akademisyenlere Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonuna ilişkin görüşleri sorulmuştur.

Araştırmaya katılan akademisyenlerden 39'u Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonuna ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Akademisyenlerin ortak olarak üstünde durdukları nokta koleksiyonun yetersiz ve güncel olmadığı yönündedir. Deneklerden 21'i görüşlerini sadece yetersiz ya da güncel değil şeklinde belirtmişlerdir. 2 akademisyen sanat alanında uzmanlaşmış kütüphanecinin eksikliğine dikkati çekmektedir. Grafik, iç mimarlık ve seramik bölümüne mensup 3 akademisyen ise kendi alanlarına yönelik kaynak eksikliğine vurgu yapmıştır. 1 akademisyen ise Beytepe Kütüphanesini kullanmadığını belirtmiştir. Diğer görüşler şu şeklide sıralanabilir;

- Daha kolay bir kullanım ve daha zengin bir koleksiyon olması gerekir. Sanat alanındaki kullanıcılar daha fazla çeşit materyali, daha uzun zamana ihtiyaç duyarak incelemektedir. Bu yüzden kullanımı kolaylaştırıcı uygulamalara ve rahat, çekici mekânlara ihtiyaç duymaktayız.
- Yurt içi ve yurt dışındaki gerek süreli gerekse diğer yayınların kütüphaneye kazandırılması gerekir. Kurulacak bir danışma kurulu ile hangi yayınların kütüphaneye kazandırılacağına karar verilebilir.
- Eskiye göre, sanat odası şu anda daha iyi düzenlenmiş durumda. Alanla ilgili yayın sayısının artırılması daha da iyi olacaktır.
- Sanat koleksiyonu süreli yayınlar konusunda zengin olmasına rağmen kitaplar ve kataloglar açısından beklenen seviyede değildir. Ayrıca bilgisayar ile taramanın daha etkin hale gelmesini umuyorum.
- Yeterince geniş bir sanat arşivine sahip olması gerekir. Bilkent Kütüphanesine alternatif olabilmesi için mutlaka yayın sayısının ve çeşidinin artması ve güncel olanın hızla takip edilmesi gerekir.
- Ödünç alabilmenin her kaynağa açık olması gerekmektedir.

- Güncel kitap ve dergiler olmalı, ödünç alma kolaylığı getirilmelidir.
- Yeni yayınlara ulaşmak çok zor. Türkçe kaynak bulma sıkıntısı öğrencilerimizin şikâyet ettiği bir konudur. Ayrıca kuramsal sanat kitaplarına ağırlık verilmelidir.
- Birkaç dilde kaynağın bulunması gerekli. Yayınlar sadece İngilizce ile sınırlı kalmamalıdır.
- Yabancı müzelerle ilgili video, film gibi çekimlerden ve renkli fotokopi hizmetinden yararlanma fırsatı verilmelidir. Ayrıca çağdaş sanat yayınlarını günü gününe izleme fırsatı verilmelidir.
- Sanat koleksiyonu geliştirilmelidir. Ayrıca renkli fotokopi hizmeti mutlaka verilmelidir.
- Süreli yayınlar açısından zenginlik sanat alanı için önemlidir. Katalog ve kitap yönünden Bilkent'e rakip olabilmelidir.

IV.2.25. Sanat Alanındaki Kullanıcıların Bilgi Gereksinimleri ve Bilgi Kullanımları Üzerine Görüşler

Bu soruda, akademisyenlere sanat alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özelliklerine ilişkin görüşleri ve değerlendirmeleri sorulmuştur.

Araştırmamıza katılan akademisyenlerden 7'si konuya ilişkin görüşlerini ve değerlendirmelerini belirtmişlerdir. Bu görüşler şu şekilde sıralanabilir;

- Sanat kitapları pahalıdır. Zaman zaman tahrip edildiğini görüyorum. Örneğin, kesip fotoğrafları koparabiliyorlar. Bunlara karşı önlem alınabilir. Ancak bu önlem ödünç vermeme şeklinde olmamalıdır.

- Bilgiye internet ve bilgisayar erişimiyle de ulaşıyoruz ama özellikle kitapları elimde alıp incelemek isterim. Kütüphanede zamanımı verimli geçirmek isterim. Mesai saatleri dışında ve tatilde de çalışmak isterim.
- Sanat alanında dergiler, güncel sanat olaylarından haberdar olmak açısından çok önemlidir. Sanat alanındaki süreli yayınların arttırılması gerektiğini düşünüyorum.
- Sanat alanındaki kullanıcılara daha çok günceli içeren süreli yayınlar sağlanmalıdır. Sanat katalogları alan için çok önemlidir.
- Sanat alanı için en önemli hususlardan biri kaynak zenginliğinin yaratılmasıdır. Bu kaynaklardan derlenecek bilgiler için dijital çekim sağlayabilmek gerekir.
- Sanat kitaplarının ve koleksiyonlarının küçük tanıtıcı posterleri/listeleri görünür bir yere asılmalı yeni yayınlar, kütüphaneye kazandırılan eserler ve kaynaklar duyurulmalıdır.
- Bilkent Kütüphanesine gitmek zorunda kalmadan eş değerde zengin bir kütüphanenin oluşturulması bütün sorunları çözecektir.

V. BÖLÜM:

DEĞERLENDİRME VE YORUM

Bu bölümde, IV. Bölümde ortaya koyduğumuz bulgular değerlendirilecek ve yorumlanacaktır. Ayrıca, III. Bölümde ortaya koyduğumuz dünya literatürüne ilişkin bulgular ile kendi bulgularımızı karşılaştırarak, benzer ve farklı yönlerin ortaya konulmasına çalışılacaktır.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özelliklerine ilişkin değerlendirmelere geçmeden önce, ana sanat dalı, statü, yaş ve cinsiyet gibi özelliklerini incelemekte fayda vardır. Ana sanat dallarına baktığımızda en fazla katılımın %93.3 (14) oranıyla Resim Bölümünden geldiğini görmekteyiz. En düşük katılımı ise %68.4 (13) oranı ile Grafik Bölümü göstermiştir. Statüye göre en fazla katılım profesörlerden ve yardımcı doçentlerden gelmiştir. Bu akademisyenler araştırmamıza tam katılım göstermişlerdir. Daha sonra %88.8 (8) oranıyla yardımcı doçentler gelmektedir. Araştırma görevlileri ve öğretim görevlileri en düşük yanıtlanma oranına sahip gruplardır. Buradan hareketle statü arttıkça yanıtlanma oranının da arttığı söylenebilir. Yaş dağılımları göz önünde bulundurulduğunda, araştırmaya katılım gösteren akademisyenlerin büyük oranda 30–49 yaş aralığında toplandığını görmekteyiz. Ayrıca 50 yaş ve üzeri akademisyenlerin toplam oranları %9.5 (6), 50 yaş altındaki akademisyenlerin oranı ise %90.5 (57) şeklindedir. Buna dayanarak araştırmaya katılan akademisyenlerin genç ve dinamik bir grup olduğunu söylemek mümkündür. Cinsiyet dağılımlarında ise araştırmaya katılım açısından önemsenecek bir farklılık olmadığı görülmektedir.

V.1. BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIMLARI

Araştırmamıza katılan sanat akademisyenleri bilgiye gereksinim duyma nedenlerini sırasıyla kitap, makale, bildiri yazmak gibi bilimsel çalışmalarda bulunmak; sanatsal yaratımda bulunmak; yeni bir alanda çalışmalar yapmak

olarak sıralamışlardır. Özellikle bilimsel çalışmalarda bulunmak nedeni ile bilgiye gereksinim duymak insan bilimciler üzerine yapılan çalışmalarda oldukça sık rastlanan bir nedendir ve literatürle benzerlik göstermektedir. Ancak sanatsal yaratım nedeni ile bilgiye gereksinim duyma sanat alanına özgüdür.

Sanat-bilgi ilişkisini açıklarken belirttiğimiz gibi bu alanda iki temel bilgi kullanılmaktadır:

1. Estetik açıdan sanatçıdaki yaratıcılığı destekleyen, onlara ilham-fikir veren ve öznel bir özellik gösteren bilgi,
2. Sanat yaratımında kullanılan teknik ve malzeme gibi unsurlarla ilgili, nesnel ve kanıtlanabilir bir özellik gösteren bilgi.

Bu alandaki kullanıcılar bu iki farklı bilgiyi gereksinim olarak görüp sanatsal yaratım sürecinde kullanmaktadırlar. Bunun dışında özellikle sanat alanı dışındaki alanlara ilişkin bilgi gereksinimi ve kullanımı da sanatsal yaratım açısından sıklıkla görülen bir durumdur. Araştırmamıza katılan bir grafik sanatçısı, mitolojik ya da tarihi olaylara ilişkin animasyon hazırlarken bu konularla ilgili bilgi edinmek zorunda olduğunu belirterek bu duruma iyi bir örnek oluşturmuştur. Ayrıca daha öncede belirtildiği gibi, sanatçıların sahip olduğu soyut düşünce yapısı bilgi ile olan ilişkilerini şekillendirmekte ve onlar için geniş bir ilgi alanı oluşturmaktadır.

Araştırmamızda bilgi gereksinim nedeni olarak belirtilen yeni bir alanda çalışmalar yapmak ve kişisel ilgi seçenekleri bahsettiğimiz bu alan dışı bilgi gereksinimi ve bilgi kullanımı ile ilişkilendirilebilir. Toplam oranlar dikkate alındığında kişisel gelişim ve ilgiler seçeneği dördüncü sırada yer almakta ve yeni bir alanda çalışmalar yapmak seçeneğinin hemen ardından gelmektedir. Bu iki önemli nedenin, kullanıcıları alan dışı kaynakları kullanmaya yönelttiği söylenebilir.

Alan dışı kaynak kullanım sıklığına baktığımızda ise oldukça yüksek bir oranda sıklıkla seçeneğinin işaretlendiğini ve sadece 2 akademisyenin hiç seçeneğini işaretlediğini görürüz. Sırasıyla felsefe, kültürel çalışmalar, edebiyat, sosyoloji,

tarih, psikoloji, fen ve teknoloji ve politik çalışmalar tercih edilen başlıca konu alanlarıdır. Araştırmamız sonucunda ortaya çıkan bilgi gereksinimi ve kullanım yapısına ilişkin disiplinlerarası bu durum literatürle benzerlik göstermektedir.

V.1.1. Bilgi Kaynakları Kullanımları

Sanat ve insan bilimleri alanında en çok kullanılan kaynaklar kitaplar ve süreli yayınlardır. Ancak bu alana yönelik genel varsayım kitapların daha fazla kullanıldığı yönündedir (Stone, 1982).

Araştırmamıza katılan akademisyenlerin büyük bir bölümü kitapları kullandıklarını belirterek bu genel varsayımı doğrulamışlardır. Bu kaynağı, çağdaş sanatçılar, sanat formları ve sanat olaylarına ilişkin güncel bilgilere erişimde kullanılan süreli yayınlar izlemektedir. Kitaplar ise özellikle geriye dönük bilgi gereksiniminde kendini göstermektedir. Kitapların ve süreli yayınların kullanışlı bulunması, literatürdeki bulgularla benzerlik göstermektedir. Öte yandan günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler ve internetin yaygınlaşması, diğer tüm alanlarda olduğu gibi bu alan içinde interneti oldukça önemli bir kaynak haline getirmiştir. Kitaplar ve süreli yayınlardan hemen sonra, yüksek bir oranda internetin tercih edilmesi bu önemi ortaya koymaktadır.

İnternetin ve kitapların çok tercih edilmesinde göz önünde bulundurulması gereken en önemli nedenlerden biri görsel materyallere duyulan gereksinimdir. Araştırmamıza katılan akademisyenlerin çok büyük bir bölümü görsel materyallere erişimde interneti ve kitapları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Görsel materyaller sanat alanına özgü kaynaklardır ve sanatçıların yaratıcılığını ilham-fikir yönünden ve teknik yönden beslemektedirler. Bu bakımdan sanat alanındaki kitap ve internet kullanımı yazılı bilgilere erişimi sağlamanın yanı sıra, görsel materyallere de erişimi sağlaması bakımından sanata alanına özgü özellikler göstermektedir diyebiliriz. Kitaplar ve internet dışında yüksek bir oranla tercih edilen sergi katalogları, görsel materyallere erişimde önemli bulunan bir diğer kaynak türüdür. Görsel materyallere erişimde kullanılan bu kaynaklara ilişkin bulgular, literatürde yer alan yorumlar ve bulgular ile benzerlik göstermektedir.

Sanatçı kitapları, sergi katalogları, ephemera türü kaynaklar (sergilere ilişkin davetiyeler, el ilanları, posterler, gazete kupürleri), görsel-işitsel materyaller ve sanat eserlerinin orijinaleri gibi kaynaklar kullanım açısından sanat alanına özgü özellikler gösteren ve literatürde yer verilen bazı kaynaklardır. Araştırmamıza katılan akademisyenlerin toplam %35'i bu kaynakları kullanışlı bulmakta ve ilk üç tercihleri içersinde göstermektedirler. Öte yandan, bu kaynaklardan özellikle ephemera türü kaynakların araştırmaya katılan akademisyenler için kullanışlı olmadığı saptanmıştır.

Kullanışsız bulunan kaynaklara baktığımızda sergilere ilişkin davetiyeler, el ilanları, posterler ve gazete kupürleri gibi ephemera türü kaynakların çok tercih edildiği görülür. Dünya literatüründe yapılan kullanıcı çalışmalarında bu kaynaklara ilişkin bir bulgu bulunmamasına rağmen, yapılan yorumlarda önemli olduğu ortaya konmuştur. Araştırmamızda ortaya çıkan sonuç ise bu yorumlardan farklıdır.

Ephemera türü kaynaklar dışında, kullanışsız bulunan bir başka kaynak türü ise basılı bibliyografik kaynaklardır. Araştırmamıza katılan akademisyenler bu kaynakları en kullanışsız kaynak olarak üçüncü sırada göstermişlerdir. Bibliyografik veri tabanlarını kullanışlı bulanların sayısı ise yok denecek kadar azdır. Daha öncede belirttiğimiz gibi bu kaynaklarda, sanat alanına özgü olarak ortaya çıkan erişim noktası kriterlerinin belirlenmesi ve kullanılması gibi problemler bu kaynakların kullanımı etkilemektedir. Öte yandan alandaki kullanıcıların aracı kullanmamaları ve yalnız çalışma istekleri, bu kaynakların kullanımında eğitim almayı istememelerine sebep olmaktadır diyebiliriz. Bibliyografik kaynaklara ilişkin bulgular, literatürde yer alan bulgularla benzerlik göstermektedir.

V.1.2. Bilgi Kanalları Kullanımları

Sanat ve insan bilimlerindeki kullanıcılar çoğunlukla yalnız çalışma eğilimindedir. Daha önce sanatçıyı açıklarken en önemli özelliklerinden birinin “özgünlük” olduğunu vurgulamıştık. Bu özgünlük durumu özellikle sanatsal

anlatımda ve yaratıcılıkta kendini göstermekte ve onları yalnız çalışmaya, bireyselliğe yöneltmektedir (Oddos, 1998, s.18).

Alandaki bu bireyselliğin doğal bir sonucu olarak, araştırmaya katılan akademisyenler bilgi ararken öncelikle kişisel olarak sahip oldukları kaynaklara başvurmaktadırlar. Daha sonra sırası ile internet ve kütüphaneden yararlanma gelmektedir. Toplam oranlar dikkate alındığında bu seçeneklerin hemen ardından kitapevlerine bakırım seçeneği gelmektedir. Araştırmamızda ortaya çıkan kitapların yüksek oranda kullanımı, kitapevlerinin kullanılmasını da beraberinde getirmektedir diyebiliriz. Bu sonuçlar mevcut literatür ile benzerlik göstermektedir.

Sanat alanındaki kullanıcılar bilgi gereksinimini karşılamak için kişisel olarak sahip olunan kaynakları ya da kütüphane kaynaklarını kullanmak dışında konferans, toplantı ya da seminerlere de katılabilmektedirler. Ayrıca bu alan için bilgi gereksiniminin karşılanması açısından oldukça önemli diğer bir unsur sergileridir.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu bu etkinliklere eşit bir oranda imkânlar elverdiği ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Toplantı, konferans ve seminerlere katılımı etkileyen en önemli neden yeni gelişmeleri izlemek olurken, sergilere katılımı etkileyen en önemli nedenin sanat eserlerinin orijinallerini görmek olduğu saptanmaktadır. Uzmanlarla ve meslektaşlarla görüşmek sergilere katılımı etkileyen ikinci önemli nedendir. Aynı neden toplantı, konferans ve seminerlere katılımı etkilemek açısından üçüncü sıradadır. Sergilere katılımı etkileyen üçüncü neden ise yeni gelişmeleri izlemek olmuştur.

Güncel gelişmeleri izlemekte sergilere ve konferanslara katılımın önemli bir yeri olduğunu bulgulara dayanarak söylenmesi mümkündür. Süreli yayınları takip etme yöntemi alandaki güncel gelişmeleri takip etmedeki önemini korurken, bunun hemen ardından sergileri ve toplantıları takip ederim seçenekleri eşit bir oranla gelmektedir. Öte yandan, bilgiye erişimde karşılaşılan engeller içersinde toplantı, konferans ve seminerlerin yetersizliği ve/veya olanlara da katılamama

seçeneği yüksek bir oranda tercih edilmektedir. Bu bulgulardan hareketle sergilerin ve toplantıların, araştırmaya katılan akademisyenler için, bilgi gereksiniminin karşılanmasında önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Güncel gelişmeleri takip etmede uzmanlarla ve meslektaşlarla görüşmek kullanılan diğer önemli bir yöntem olarak göze çarpmaktadır. Buna dayanarak sanat alanında özellikle güncel sanat olaylarını ve hareketlerini takip etmede meslektaşlar arası iletişimin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Görüldüğü gibi diğer alanlara benzer olarak, sanat alanında da toplantı, konferans ve seminerler bilgi gereksiniminin karşılanması açısından önemli olabilmektedir. Ancak araştırmamız sonucunda ortaya çıkan bulgularla, bu alanda, diğer alanlardan farklı olarak, sergiler de önemli bir etkinlik türü olarak karşımıza çıkmakta ve kullanılan bilgi kanallarını da çeşitlendirmektedir diyebiliriz.

V.1.3. Elektronik Ortam Kullanımları

İnsan bilimciler, kütüphanecilik ve bilgi bilimleri literatürü tarafından bilgi teknolojilerini kullanmada yetersiz olarak nitelendirilen bir gruptur. Araştırmamıza katılan akademisyenlerden sadece 3 tanesi bilgiye erişimde, yeterli bilgisayar becerisine sahip olmamalarını engel olarak göstermiştir. Buna dayanarak insan bilimleri alanında görülen bilgi teknolojilerini kullanmak ile ilgili sorunların araştırmamıza katılan akademisyenler için geçerli olmadığını söylemek mümkündür. Bilgi teknolojilerinin kullanımında görülen bu durum hiç şüphe yok ki internet ve veri tabanı kullanımlarına da etki etmekte ve bu tür elektronik kaynakların kullanımını arttırmaktadır.

Gerek bilgi aramada, gerekse yayın taraması yapmada internetin ve arama motorlarının yoğun kullanımı, elektronik ortamın bilgi gereksiniminin karşılanmasında alan için önemini ortaya koymaktadır. Kullanışlı kaynaklar içerisinde de oldukça yüksek oranda tercih edilen internetin bu denli yoğun kullanımındaki en büyük etkenlerden biri görsel materyallere duyulan gereksinimdir. Araştırmaya katılan akademisyenler görsel materyallere erişim için birinci sırada bu kaynağı göstermişlerdir. Buna paralel olarak çoğunlukla

görsel materyallere erişimde kullanılan sanal müzeleri gezme, internet kullanım amaçları içerisinde ikinci sırada yer almaktadır. İnternetin görsel materyallere yönelik olarak kullanımı literatür ile benzerlik göstermektedir.

İnternet ile birlikte elektronik kaynaklar içerisinde değerlendirilecek bir diğer kaynak veri tabanlarıdır. Kullanışlı kaynaklar içerisinde internetin hemen ardından dördüncü sırada yer alan tam metin veri tabanları hiçbir akademisyen tarafından birinci sırada önemli bulunmamıştır. Öte yandan, araştırmamıza katılan akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu veri tabanlarını bazen kullandıklarını, 17 akademisyen ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlara dayanarak gerek internetin gerekse veri tabanlarının basılı kaynaklara göre daha az önemli olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum, literatürde yer alan elektronik kaynaklar ile ilgili bulgularla benzerlik göstermektedir.

Basılı kaynaklar kadar önemli görülmeyen veri tabanlarının, etkin bir şekilde kullanıldığını söylemek mümkün görünmemektedir. Çünkü akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu bu kaynakları kendi başlarına öğrendiklerini ve kütüphaneciden yardım almadıklarını belirtmişlerdir. Bu verilere dayanarak alandaki yalnız çalışma eğiliminin, veri tabanlarının kullanımında da kendini gösterdiği söylenebilir.

V.1.4. Kütüphane Kullanımları ve Kütüphane Hizmetlerinden Yararlanma

Araştırmamıza katılan akademisyenler bilgi ararken izledikleri yöntemler içerisinde kütüphane kullanımını üçüncü sırada göstermişlerdir. Öte yandan, aynı soru içerisinde seçenek olarak sunulan kütüphanenin web sayfası aracılığı ile tararım seçeneği, toplam tercih edilme oranına göre beşinci sırada yer almaktadır. Bu iki seçeneğin tercih edilmesindeki yüksek oran bize bu alandaki kullanıcılar için kütüphane kullanımının mevcut önemini koruduğunu göstermektedir. Buna paralel olarak, bilgiye erişimde karşılaşılan engeller içerisinde en önemli etken olarak aranan bilginin kütüphanelerde olmayışı gösterilmiştir. Bu sonuç, bilgiye erişimde kütüphanenin önemini göstermesi açısından önemlidir.

Yayın taramasında izlenen yollarda ise, literatüre benzer olarak, öncelikle yayınların kaynakçalarını gözden geçirme yöntemi kullanılmaktadır. Bunun hemen ardından arama motorlarını kullanma ve kütüphane kataloglarından yararlanma seçenekleri gelmektedir. Her ne kadar kütüphane kataloglarını kullanmak alan için önemini koruyor olsa da, internetin bilgi gereksinimini karşılamada giderek daha fazla kullanılması yayın taramasında da etkisini göstermektedir diyebiliriz.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin kitaplara olan düşkünlüğü, kütüphane hizmetlerinden en çok ödünç verme hizmetini kullanmalarına neden olmaktadır. Sanat konulu kitap ödünç almak ve kütüphaneler arası ödünç verme hizmetinden yararlanmak bu alan için iki önemli hizmet olarak göze çarpmaktadır. Genel konulu kitap ödünç almak nedeniyle kütüphane kullanımı da düşük sayılmayacak bir seviyede kendini göstermekte ve aynı zamanda sanat dışı alanlardaki bilgi kullanımını göstermesi açısından önem arz etmektedir. Kaynak kullanımında kitapların hemen ardından gelen süreli yayınlar, kütüphane kullanımını etkileyen sebepler açısından ikinci önemli sebeptir. Buna dayanarak kaynak kullanımındaki tercihlerin, kütüphane hizmetlerinden yararlanmayı etkilediği söylenebilir. Kütüphane hizmetlerinden yararlanmaya ilişkin sunulan bulgular literatürde sunulan bulgularla benzerlik göstermektedir.

Yoğun kullanılan kütüphanelere baktığımızda Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odasının akademisyenler tarafından en çok tercih edilen kütüphane olduğunu görürüz. Bu kütüphanenin ardından, Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonu ve Milli Kütüphane Sanat Koleksiyonu gelmektedir. Diğer koleksiyonlara göre Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odası'nın araştırmaya katılan akademisyenlerin bilgi gereksinimlerinin karşılanması açısından daha önemli olduğunu söyleyebiliriz. Öte yandan bu kütüphanenin, Hacettepe Üniversitesi akademisyenleri tarafından kullanılması kütüphaneler arası ödünç verme hizmetinden yararlanma oranını da arttırmaktadır.

Bilkent Üniversitesi Sanat Koleksiyonunun çok kullanılması, kütüphane kullanımında karşılaşılan engelleri de etkilemektedir. Araştırmaya katılan akademisyenler, kütüphane kullanımında karşılaşılan en önemli engelin

kaynakların ödünç alınamaması olduğunu ortaya koymuşlardır. Hacettepe Üniversitesi akademisyenlerinin, Bilkent Kütüphanesinden faydalanırken bu engelle karşılaşması olağan bir durumdur. Ulaşım sorunu ve çalışma saatlerinin uygun olmaması gibi engellerde Bilkent Üniversitesi Kütüphanesinin kullanımıyla ilişkilendirilerek değerlendirilebilir. Öte yandan Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonu içerisinde bulunan bazı kaynakların ödünç verilmemesi de bu engelle karşılaşılma olasılığını arttırmaktadır diyebiliriz.

Kaynakların ödünç alınamaması dışında, yüksek oranda tercih edilen diğer engeller ise kaynak yetersizliği ve sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecinin olmamasıdır. Sıralanan bu iki önemli engel, Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonuna ilişkin belirtilen görüşlerle benzerlik göstermektedir. Bu görüşler içerisinde belirtilmiş olan diğer önemli engeller ise; rahat ve çekici bir ortamın bulunmaması, görsel-işitsel koleksiyonun yeterli düzeyde olmaması ve renkli fotokopi engeleridir. Özellikle görsel materyallere erişimde kendini gösteren renkli fotokopi engeli ve görsel-işitsel materyallerin yetersizliğine ilişkin engeller bu alana özgü olan görsel bilgi gereksiniminin giderilmesi açısından göz önünde bulundurulması gereken engellerdir.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin kütüphanelerde sunulan bilgi hizmetlerinden etkin bir biçimde faydalandıkları söylenemez. Bu durumun en büyük sebebi alandaki yalnız çalışma eğilimi nedeniyle, kütüphaneciden yararlanmanın düşük olmasıdır. Bu durum özellikle yayın taramasında kendini göstermekte ve denekler kütüphaneciden yardım almayı önemli görmemektedirler. Benzer bir durum veri tabanlarına ilişkin alınan eğitimde de kendini göstermektedir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin çok büyük bir bölümü bu kaynakları kullanmada kütüphaneciden yardım ve eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum alanda görülen bireysellikten kaynaklandığı gibi sanat alanında uzmanlaşmış kütüphaneci eksikliğinden de kaynaklanabilmektedir.

V.1.5. Yabancı Dilde Kaynak Kullanımları

Araştırmamıza katılan akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu dil tercihlerinde, orijinal dili Türkçe olan kaynakları seçtiklerini belirtmişlerdir. Daha öncede belirttiğimiz gibi sanatçı kendi toplumu ve kültürü tarafından kuşatılmıştır. Bu bakımdan kendi dilinde yazılmış eserleri öncelikle tercih etmeleri kaçınılmazdır.

Beytepe Kütüphanesine ilişkin görüşlerini bildiren bir akademisyen kendi dilinde yazılmış eserlerin önemine vurgu yaparak öğrencilerinin Türkçe kaynak bulmadaki sıkıntılarını dile getirmiştir. Bir akademisyen ise yine aynı konuda görüşlerini ortaya koyarken, birkaç dilde kaynak olması gerektiğini vurgulamaktadır. Görüşmeler sırasında akademisyenlerin bir kısmı sadece İngilizceyle sınırlı kalınmamasını talep etmişlerdir. Alana yönelik dil bakımından vurgulanan bu çeşitliliğin olmaması, bilgiye erişimde dili engelini ortaya çıkartmaktadır. Araştırmamızda dili engel olarak gören akademisyen sayısı az sayılmayacak bir orandadır. Bu çeşitlilik isteği alandaki kullanıcıların birkaç dilde kaynak kullanabildiklerini göstermesi açısından literatürle benzerlik göstermektedir.

V. 2. BEYTEPE KÜTÜPHANESİ SANAT KOLEKSİYONUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Araştırmamıza katılan akademisyenlerden %48.7' si, Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonuna ilişkin görüş bildirmişlerdir. Bu oran akademisyenlerin yarısının, koleksiyona ilişkin çözüm beklentisini göstermesi açısından önemlidir.

Akademisyenlerin üstünde ortak olarak durdukları nokta koleksiyonun sayı ve nitelik açısından yetersiz olduğu yönündedir. Bu durum onları Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odasını kullanmaya yöneltmektedir. Bu yüzden kullanıcıların beklentileri Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonun, Bilkent'e alternatif ve rakip olacak bir seviyeye getirilmesidir.

Koleksiyon kullanımında karşılaşılan önemli engellerden biri kaynakların ödünç alınamamasıdır. Sanat koleksiyonunda yer alan kaynaklar öğrencilere ödünç verilmemektedir. Kapalı olarak nitelendirilen 1066 sanat kaynağı ise

akademisyenlere de ödünç verilememektedir. Bu durum kaynaklardan yararlanmada oldukça sık dile getirilen önemli bir sorunu oluşturmaktadır.

Belirtilen görüşlerden güncel sanat olaylarına ilişkin bilgi edinmede kullanılan süreli yayınlara H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenleri tarafından büyük önem verildiği ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan süreli yayın koleksiyonun nitel ve nicel yönden önemli bir seviyeye getirilmesi beklentiler içerisinde çok sık olarak dile getirilmektedir.

Daha öncede belirttiğimiz gibi ülkemizde akademisyenlerin az sayılmayacak bir oranda yabancı dil sorunu yaşamaktadırlar. Bu durum kendini kaynak kullanımında da göstermektedir. Bu yüzden araştırmaya katılan akademisyenler dil bakımından kaynak çeşitliliği olması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Belirtilen tüm bu görüşlerin değerlendirilmesi ve sorunlara doğru çözümlerin bulunabilmesi için, araştırmaya katılan bazı akademisyenlerinde belirttikleri gibi, sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecilerin istihdam edilmesi gerekmektedir. Sanat konusunda uzman kütüphanecilerin bulundurulması, koleksiyon kullanımını etkinleştirilmesi açısından gerekli olduğu kadar, kütüphane ve kullanıcıların iletişiminin güçlendirilmesi açısından da önemlidir.

VI. BÖLÜM:

SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. SONUÇ

Bilgi merkezleri, hizmet ve sistemlerini kullanıcıların bilgi kullanım özelliklerine ve bilgi gereksinimlerine göre şekillendirirler. Kullanıcıların bilgi kullanım yapısına göre düzenlenmemiş ve gereksinimlerini karşılamayan bir bilgi sisteminin anlamı yoktur. Bu düzenlemenin yapılabilmesi kullanıcıların bilgi ile olan ilişkilerinin tanımlanması ile mümkündür.

Kütüphanecilik ve bilgi bilimleri literatürüne baktığımız zaman kullanıcıların bilgi ile olan ilişkilerini tanımlayan çalışmaların oldukça eskiye dayandığını ve 80'li yıllara kadar kütüphane merkezli olarak ilerlediğini görmekteyiz. Bu dönemden sonra yapılan çalışmalarda kullanıcı merkezli yaklaşımın ağırlık kazandığı ve incelenen kullanıcı gruplarının da çeşitlendiği görülmektedir.

Kullanıcı çalışmaları içerisinde sıklıkla ele alınan akademisyenler bilgiyi üreten ve kullanan bir grup olarak oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Öte yandan akademik çevreye dâhil olan bazı kullanıcı gruplarının diğer gruplara nazaran ihmal edildiğini söylemek mümkündür

Konumuz olan güzel sanatlar alanındaki akademisyenler kullanıcı çalışmaları içerisinde ihmal edilen önemli bir grubu oluşturmaktadır. Bu önem onların sayıca fazla olmasından kaynaklandığı gibi, diğer alanlara kıyasla çalışma çevrelerinin, metodlarının ve bunun paralelinde bilgi ile olan ilişkilerinin de farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan diğer alanlardaki kullanıcılara göre tasarlanmış bilgi hizmetlerinin bu alandaki kullanıcılar için yeterli olmadığı söylenebilir. Sanat alanına yönelik hizmet veren bilgi merkezleri öncelikle bu alandaki kullanıcıların bilgi ile olan ilişkilerini şekillendiren bir takım belirleyici özellikleri bilmeli ve hizmetlerini bu doğrultuda şekillendirmelidirler.

Araştırmamızda bu farklı ve önemli grubun bilgi gereksinimlerinin ve bilgi kullanım özelliklerinin ortaya çıkartılmasının yanı sıra bu alana yönelik yapılacak

diğer kullanıcı çalışmalarına temel oluşturabilecek bulguların sunulması amaçlanmıştır. Alana yönelik kullanıcı çalışmalarının artması ile bu alandaki bilgi hizmetlerinin daha iyi sunulacağı ve bu hizmetlerden yararlanmanın etkinleşeceği düşüncesi araştırmamızın temelini oluşturmaktadır.

Bu amaç ve düşünce doğrultusunda araştırmamızda güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özellikleri nelerdir? sorusuna yanıt aranmaya çalışılmıştır. Bu soruya yanıt vermek üzere araştırma hipotezimiz ise; *“Güzel sanatlar alanının belirleyici ve karakteristik özellikleri bu alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerini, kaynak, kanal, teknoloji ve bilgi merkezi kullanımlarını etkilemektedir”* şeklindedir.

Belirlenen hipotezin geçerliliğini sınamak amacı ile betimle yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak öncelikle anketten, daha sonra gözlem ve görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra konuya ilişkin literatür incelemesi de yapılmıştır. Bu konudaki mevcut literatür oldukça dardır ve yapılan çalışmaların büyük bir bölümü kütüphane merkezli bir yaklaşımla oluşturulmuştur.

Araştırma evrenimizi Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde görev yapmakta olan tüm akademisyenler oluşturmaktadır. Bu grubun çalışmaya katılımdaki ve anketleri doldurmaktaki isteksizlikleri çalışmanın uygulanmasında sorunlara neden olmuştur. Buna rağmen katılım, % 78.7 (63) oranı gibi, alan için yüksek sayılabilecek bir seviyede gerçekleşmiştir.

Araştırma sonucunda elde ettiğimiz bulgular, güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin ve bilgi kullanım özelliklerinin sanatsal yaratım, görsellik, özgünlük durumundan kaynaklanan yalnız çalışma eğilimi, alanın genişliği ve disiplinlerarası özelliği gibi bu alana özgü karakteristik ve belirleyici özelliklerden etkilendiğini göstermektedir. Böylelikle araştırma hipotezimizin geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Kütüphanecilik ve bilgi bilimleri literatürüne baktığımızda sanat alanına yönelik çalışmaların oldukça az olduğu görülmektedir. Yapılan bu az sayıda çalışmada ise kullanıcılar dolaylı yoldan ele alınmış ve kütüphane merkezli olarak incelenmiştir. Bu durumun alana yönelik olarak sunulan bilgi hizmetlerini olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmazdır.
2. Bu alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin ve bilgi kullanım özelliklerinin saptanmasına dönük çalışmalar oldukça zor gerçekleşmektedir. Bu zorluğun en büyük sebebi alandaki kullanıcıların anket doldurmadaki ve çalışmaya katılım göstermedeki isteksizlikleridir.
3. Araştırmaya en büyük katılımı gösteren bölüm resimdir. Statüde ise öncelikle profesörler ve doçentler, daha sonra ise yardımcı doçentlerin yüksek katılım gösterdikleri saptanmıştır. Araştırma ve öğretim görevlileri bunlara göre daha düşük katılım göstermişlerdir. Buna göre bu alandaki akademisyenlerde statü büyüdükçe katılımın arttığı görülmektedir.
4. Güzel sanatlar alanındaki akademisyenler öncelikle bilimsel çalışmalarda bulunurken bilgiye gereksinim duymaktadırlar. Daha sonra sanatsal yaratımda bulunmak nedeni gelmektedir. Her ne kadar akademisyen tarafları bilgi gereksiniminde ağır basıyor olsa da, bu kullanıcıların sanatçı tarafları da göz önünde bulundurulmalıdır. Sanatsal yaratımda bulunmaları onları bu süreç içerisinde bilgiye gereksinim duymaya itmektedir. Bu seçeneği, yeni bir alanda çalışmalar yapmak ve kişisel gelişim seçenekleri izlemektedir.
5. Bilgi gereksiniminde kendini gösteren yeni bir alanda çalışmalar yapmak seçeneği ile kişisel gelişim ve ilgiler seçenekleri, diğer alanlara yönelik bilgi gereksinimi ve kullanımı ile ilişkilendirilebilir. Bu alandaki sanatçılar gerek genel kültür amacı gerekse sanatsal yaratım amacı ile başka alanlardan bilgiye sıkça gereksinim duymaktadır. Öte yandan felsefe, kültürel çalışmalar ve edebiyat ilgilenilen başlıca konu alanlarıdır.

6. Kitaplar, süreli yayınlar ve internet en kullanışlı bulunan kaynaklardır. Özellikle kitaplar ve internet görsel materyallere erişimde de kendini gösteren kaynaklardır. Süreli yayınlar ise çağdaş sanatçılar, sanat formları ve hareketleri gibi konularda güncel bilgilere erişimde kullanılırlar. Kitapların yazılı bilgilere erişimde kullanılması ise çoğunlukla geriye dönük bilgi gereksiniminde kendini göstermektedir.
7. En kullanışsız kaynaklar içersinde ilk sırayı ephemera (sergilere ilişkin davetiyeler, el ilanları, posterler, gazete kupürleri vb.) türü kaynaklar almaktadır. Basılı bibliyografik kaynaklar ise kullanışsız bulunan bir diğer kaynak türüdür. Öte yandan bibliyografik veri tabanları da kullanım açısından oldukça düşük bir seviyede tercih edilmiştir. Bu durum basılı ve elektronik bibliyografik kaynakların alan tarafından kullanışlı bulunmadığını ve çok düşük bir oranda kullanıldığını göstermektedir.
8. Bibliyografik kaynakların kullanımını öğrenmedeki isteksizlik ve erişim noktası kriterlerinin belirlenmesindeki terminolojik zorluklar bu tür kaynakların alandaki kullanıcılar tarafından kullanışsız bulunmasındaki temel sebeplerdir. Bunların dışında, görsel materyallerin ikincil kaynaklarda indekslenmiyor olması da bir sebep olarak gösterilebilir.
9. Alandaki bireyselliğin ve yalnız çalışma eğiliminin doğal bir sonucu olarak akademisyenler bilgi aramada öncelikle kişisel olarak sahip olduklara kaynaklara başvurmaktadırlar. Bunun dışında internet ve kütüphaneye giderim seçenekleri de oldukça fazla tercih edilmektedir. Özellikle aynı soru içerisinde bulunan kütüphanenin web sayfası aracılığı ile tararım seçeneğinin de yüksek oranda tercih edilmesi bu alandaki kütüphane kullanımının tatmin edici düzeyde olduğunu göstermektedir.
10. Güzel sanatlar alanındaki akademisyenler yayın taramasında öncelikle yayınların kaynakçalarını gözden geçirme yöntemini kullanmaktadırlar. Bu seçeneği arama motorlarını kullanırım seçeneği izlemektedir. Kütüphane kataloglarından yararlanma ise üçüncü sırada yer almakta ve yüksek bir oranda tercih edilmektedir.

11. Araştırmaya katılan akademisyenlerin çok büyük bir bölümü alanlarına yönelik olarak Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odasını kullanmaktadırlar. Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonu ise kullanım açısından ikinci sırada yer almaktadır. Bu bağlamda araştırmaya katılan akademisyenlerin bilgi gereksinimlerinin karşılanmasında Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odasının, diğer sanat koleksiyonlarına göre daha önemli olduğu söylenebilir.
12. Akademisyenlerin kullandıkları kaynaklar ve tercih ettikleri kütüphaneler yararlandıkları hizmetleri de şekillendirmektedir. Alan için vazgeçilmez bir kaynak olan kitaplar, kütüphanelerde en çok ödünç verme hizmetinin kullanılmasına sebep olmaktadır. Kitapların ardından en önemli ikinci kaynak olan süreli yayınlar, kütüphane kullanımını etkileyen ikinci önemli unsurdur. Hacettepe Üniversitesine mensup akademisyenlerin Bilkent Üniversitesi Kütüphanesini kullanmak için kütüphaneler arası ödünç verme hizmetinden faydalanmaları gerekebilir. Bunun sonucunda kütüphaneler arası ödünç verme hizmeti önemli bir oranda tercih edilmektedir.
13. Bilkent Üniversitesi Kütüphanesinin yoğun kullanımı, araştırmaya katılan akademisyenlerin kütüphane kullanımında karşılaştıkları engelleri de şekillendirmektedir. Kaynakların ödünç alınamaması, ulaşım sorunu ve çalışma saatlerinin uygun olmaması gibi sorunlar bu kütüphanenin yoğun kullanımı ile ilişkilendirilebilir. Öte yandan oldukça yüksek bir oranda tercih edilen kaynakların ödünç alınamaması engeli Beytepe Kütüphanesinde de sıkça rastlanabilir bir sorundur. Çünkü bu kütüphanede bulunan bazı kaynaklar gerek akademisyenlere gerekse öğrencilere ödünç verilmemektedir. Kaynakların ödünç alınamaması dışında kaynak yetersizliği ve sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecinin olmaması gibi engeller oldukça yüksek oranda tercih edilmiş engellerdir ve Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonuna ilişkin belirtilen görüşlerle benzerlik göstermektedir. Bu görüşler içerisinde belirtilen diğer engeller ise, rahat ve çekici bir ortamın bulunmaması, görsel-işitsel koleksiyonun yeterli düzeyde olmaması ve renkli fotokopi engelidir.

14. Bu alandaki kullanıcıların kütüphaneyi etkin bir biçimde kullandıkları söylenemez. Alandaki yalnız çalışma eğiliminin doğal bir sonucu olarak aracı kullanmayan akademisyenler kütüphaneciden yardım almayı çok düşük bir oranda gerçekleştirmektedirler. Kütüphane kullanımında karşılaşılan engellerden biri olan sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecinin olmaması da bu durumu etkilemektedir.
15. Araştırmaya katılan akademisyenlerin büyük bir bölümü konferans, seminer ve toplantılara imkânlar elverdiği ölçüde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu etkinliklere katılmadığını belirten akademisyen bulunmamaktadır. Sırası ile, yeni gelişmeleri izlemek, konuşma/tartışmalardan haberdar olmak, uzmanlarla ve meslektaşlarla görüşmek bu etkinliklere katılımı etkileyen nedenlerdir.
16. Konferans, seminer ve toplantılar dışında alan için bir diğer önemli etkinlik sergilerdir. Sergilere katılmadığını belirten hiçbir akademisyen olmazken, büyük bir çoğunluk bu etkinliklere imkânlar elverdiği ölçüde katıldığını belirtmiştir. Sanat eserlerinin orijinallerini görmek, uzmanlarla ve meslektaşlarla görüşmek ve yeni gelişmeleri izlemek bu etkinliklere katılımı etkileyen en önemli nedenlerdir.
17. Güncel gelişmeleri izlemede en önemli yöntem süreli yayınları izlemektir. Toplantılar ve sergiler güncel gelişmeleri izlemede eşit öneme sahiptir ve yüksek bir oranda tercih edilmişlerdir. Uzmanlarla ve meslektaşlarla görüşmek ise güncel gelişmeleri izlemek açısından üçüncü sıradadır ve yüksek tercih edilme oranına sahip bir diğer seçenektir.
18. Bilgiye erişimde karşılaşılan engeller içerisinde aranan bilginin kütüphanelerde olmayışı seçeneğinin çok büyük oranda tercih edilmesi, alan için kütüphanelerin önemini göstermesi açısından önemlidir. Bilgiye erişimde karşılaşılan diğer önemli engeller ise, bilgi aramak/sağlamak için yeterli zaman olmayışı ve konuyla ilgili konferansların/seminerlerin yetersizliği ve/veya olanlara da katılamama seçenekleri olmuştur.

- 19.Kitaplar ve internet görsel materyallere erişimde en önemli kaynaklardır. Bunun dışında alana özgü önemli bir kaynak olan sergi katalogları da yüksek bir oranda tercih edilmiştir.
- 20.Araştırmaya katılan akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu veri tabanlarını bazen kullandıklarını belirtmişlerdir. Hiç seçeneğini işaretleyen akademisyenlerin oranı ise az sayılmayacak bir seviyededir. Bu durum alandaki kullanıcıların veri tabanı kullanımında beklenen seviyede olmadığını ve basılı kaynaklara göre bu kaynakları daha az tercih ettiklerini göstermektedir. Öte yandan alandaki yalnız çalışma eğilimi ve sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecinin olmaması gibi etkenler akademisyenlerin veri tabanı kullanımında eğitim almalarına ve kütüphaneciden faydalanmamalarına neden olmaktadır. Bu durum bu kaynaklardan etkin bir şekilde yararlandıkları konusunda şüphe oluşturmaktadır.
- 21.Bu alandaki kullanıcılar bilgi gereksiniminin karşılanmasında internetten oldukça yüksek bir oranda istifade etmektedirler. Gerek bilgi aramada gerekse yayın taraması yapmada internetin ve arama motorlarının kullanılması bu öneme işaret etmektedir. İnterneti kullanım amaçlarından en önemlisi iletişim olarak kendini göstermektedir. Öte yandan, görsel materyallere erişim açısından önemli olan sanal müzeleri gezme seçeneği yüksek oranda tercih edilen bir kullanım nedenidir. Görsel materyallere erişimde internetin yüksek oranda tercih edilmesi, bu kullanımı göstermesi açısından diğer bir önemli sonuçtur. Alanla ilgili kurumların/kuruluşların/yazar ve yayınevlerinin web sayfalarını inceleme diğer bir internet kullanımıyla ilgili önemli nedendir.
- 22.Sanat alanındaki akademisyenleri için öncelikle orijinal dili Türkçe olan kaynaklar önem taşımaktadır. Ayrıca İngilizce dışında çeşitli yabancı dillerde yazılmış kaynaklarında önemli olduğu araştırmamızda ortaya çıkan diğer önemli bir sonuçtur. Bu çeşitliliğin sağlanamaması az sayılmayacak bir oranda bilgiye erişimde yayın dilini bir engel olarak karşımıza çıkartmaktadır.

VI.2. ÖNERİLER

1. Sanat alanına yönelik gerek ülkemizde gerekse dünyadaki nitelikli çalışmaların sayısı arttırılmalıdır. Bunun dışında atıf analizi gibi farklı çalışmalar yapılabilir ve kullanıcı çalışmaları ile bir arada değerlendirilebilir.
2. Bilgi gereksinimi ve kullanımına dönük çalışmaların kullanıcı merkezli bir yaklaşımla yapılması kullanıcıların bilgi ile olan ilişkilerinin daha etkin ve ayrıntılı tanımlanması açısından önemli olduğu unutulmamalıdır.
3. Bu kullanıcı grubunun bu tür çalışmalara katılımında isteksiz ve çekimser davrandıkları görülmektedir. Buna çözüm olarak küçük ve gönüllü gruplar üzerinde çalışmalar yapılması denenebilir. Bu çalışmalarda anket dışında, görüşme tekniği de kullanılabilir ve literatürde örneklerine sıkça rastlanmaktadır.
4. Bu alana yönelik yapılacak olan araştırmalarda nitel yöntem kullanılabilir.
5. Ana sanat dallarının ya da statünün bilgi gereksinimleri ve kullanım özelliklerine etkisi araştırılmalıdır.
6. Bu araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular, alana yönelik hizmet veren bilgi merkezlerinin düzenlenmesi ve yeniden kurulmasında yol gösterici olacaktır. Özellikle ülkemizde bu alana yönelik çalışmaların sayısının artması alandaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve özelliklerine ilişkin profilin çıkartılması açısından önemlidir.
7. Sanat alanına yönelik bilgi kaynakları, araştırmaya katılan bir akademisyenin de belirttiği gibi, pahalı kaynaklardır. Bu kaynakların sağlanması ve koleksiyonda güvenli bir şekilde tutulması bilgi merkezlerinin sorumluluğundadır. Ancak bu güvenliğin sağlanması, kaynakların ödünç verilmemesi şeklinde olmamalıdır. Bu bakımdan koleksiyonların kullanımına yönelik en belirgin engel olan ödünç verme engelinin yeni düzenlemelerle ortadan kaldırılması önemlidir.

8. Bu alanda uzmanlaşmış kütüphanecilerin ve bilgi profesyonellerinin kullanılması, bilgi merkezi ile kullanıcılar arasındaki iletişimin etkin bir biçimde kurulması ve kullanımda bu kişilerden daha fazla yardım alınması açısından önemlidir. Bu durum bilgi merkezi kullanımını daha etkin hale getirecektir.
9. Bu alan için en önemli basılı kaynaklar kitaplar ve süreli yayınlardır. Gerek geriye dönük gerekse güncel bilgiye erişimde büyük önem taşıyan bu kaynakların nitel ve nicel yönden yeterliliği sağlanmalıdır.
10. Alandaki kullanıcılar açısından kullanışsız bulunan kaynakların neden kullanışsız bulunduğu üzerinde durulmalı ve bu kaynakların etkin kullanımı sağlanmalıdır.
11. Teknik yönden ve ilham yönünden bu alandaki kullanıcılar için çok önemli olan görsel koleksiyonların geniş bir şekilde bilgi merkezlerinde bulundurulması ve kullanıma sunulması gerekir. Bunun için kitap, sergi katalogları gibi basılı kaynaklar dışında müze ya da sanat galerilerine yönelik görsel-ışitsel koleksiyonların da bulundurulması önemlidir.
12. Görsel kaynaklardan daha iyi yararlanılması için, renkli fotokopi ve tarayıcı gibi donanımların kütüphanelerde bulundurulması gerekir. Görsel-ışitsel koleksiyonlardan kütüphane içerisinde yararlanılması ise, kullanıcıların kullanımına açık bilgisayarların kütüphanelerde bulundurulması ile mümkündür.
13. Alandaki disiplinlerarası bilgi gereksinimi ve kullanımı sanat dışı koleksiyonları da önemli hale getirmektedir. Bu sebeple alan için önemli bir takım konu alanlarına dönük koleksiyonların da nitelik ve nicelik açısından yeterli hale getirilmesi gerekmektedir.
14. Bilgiye erişimde karşılaşılan engeller içerisinde yer alan bilgi aramak/sağlamak için yeterli zaman olmayışı ve konuyla ilgili toplantıların ve konferansların yetersizliği gibi engellerin ortadan kaldırılması önemlidir.

Bunun için özellikle zaman açısından kütüphanelerde bilgiye daha kısa sürede erişimin sağlanması gerekir.

15. Alan için toplantılar ve sergiler, meslektaşlar arası bilgi alış verişi ve güncel bilgilere erişim açısından önemlidir. Bu yüzden bu tür etkinliklerin sayısının artırılması gerekmektedir. Özellikle görsel materyallerin orijinallerine erişim açısından da büyük önem taşıyan sergilerin, bilgi merkezleri içerisinde düzenlenmesi ve bu sergilerde gösterilen eserlere ilişkin bilgilerin koleksiyonlara dâhil edilmesi bilgi merkezlerinin kullanımının etkinleştirilmesi açısından fayda sağlayabilir.
16. Bu alandaki elektronik kaynakların kullanımına ilişkin çalışmalara ağırlık verilmelidir. Basılı kaynaklara göre daha az tercih edilen veri tabanlarının kullanımının artırılması yönündeki engeller belirlenmeli ve etkin kullanımı sağlanmalıdır.
17. Bu alan için internetin önemli olduğu unutulmamalıdır. Bu yüzden bilgi merkezlerinin ve kütüphanelerin hizmetlerini sunmada internetten daha çok yararlanmaları gerekir.
18. Alana yönelik kaynaklarda dil çeşitliliği sağlanmalıdır. Bu alan için öncelikle Türkçe kaynakların önemli olduğu unutulmamalıdır.
19. Araştırmamızda ortaya çıkan sonuç Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odasının bu kullanıcıların bilgi gereksinimini karşılamada önemli olduğu yönündedir. Bu bakımdan alana yönelik hizmet veren diğer bilgi merkezlerinin hizmetlerini ve koleksiyonlarını şekillendirirken bu bilgi merkezini incelemelerinde fayda bulunmaktadır.

Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonuna yönelik olarak görüş bildiren akademisyenlerin üstünde durdukları en önemli nokta, bu koleksiyonun Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Odasına alternatif oluşturacak bir düzeye getirilmesi yönündedir. Bu bağlamda Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonuna özel bir takım eksikliklerin giderilmesi önem taşımaktadır. Bu eksikliklere yönelik yapabileceğimiz öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Araştırmaya katılan akademisyenlerin ortak olarak üstünde durdukları konu, kaynakların gerek nitel gerekse nicel yönden yeterli olmamasıdır. Bunun için Güzel Sanatlar Fakültesi akademisyenlerin talep ettikleri kaynaklar belirlenmeli ve koleksiyona katılması sağlanmalıdır.
2. Koleksiyona yönelik belirtilen en önemli beklentilerden biri de güncel kaynakların arttırılmasıdır. Bu yüzden alana yönelik sağlanacak kaynaklarda güncellik, göz önünde bulundurulması gereken en önemli hususlardan biridir. Ayrıca güncel bilgiye erişimde süreli yayınların da önemli olduğu ve bu kaynaklara ilişkin koleksiyonun geliştirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Bunun için basılı koleksiyonlar kadar elektronik dergilerin sağlanması da çeşitliliğin arttırılması açısından önemlidir.
3. Sanat alanında uzmanlaşmış kütüphanecilerin mutlaka istihdam edilmesi gerekmektedir. Bu konu, gerek elektronik gerekse basılı koleksiyonların kullanımına dönük eğitimlerin daha iyi sunulması dışında, kütüphane ile sanat alanındaki kullanıcıların iletişimlerinin etkinleştirilmesi açısından da önem taşımaktadır.
4. Koleksiyon görsel materyaller açısından geliştirilmelidir. Bu konuda kitapların yanı sıra sergi kataloglarının da önemli olduğu atlanmamalıdır. Bu kaynakların sağlanabilmesi için müze ve sanat galerilerindeki yetkililerle iletişime geçilmeli özellikle Hacettepe Üniversitesi içerisinde düzenlenen sergilere dönük katalogların sağlanmasına çalışılmalıdır. Bunun dışında görsel materyallere erişimde kullanılan bazı veri tabanlarının sağlanmasına çalışılmalı, slayt, fotoğraf koleksiyonları ve görsel-ışitsel koleksiyonlar oluşturulmalıdır.
5. Görsel kaynaklardan yararlanmanın daha iyi bir düzeye getirilmesi için renkli fotokopi hizmetinin kütüphane içerisinde verilmesi sağlanmalıdır.
6. Araştırmaya katılan bir akademisyenin de belirttiği gibi, sanat kullanıcıları çok çeşitli türde kaynağı çok uzun süreye yayılmış bir şekilde incelerler. Bu uzun süreli kullanım durumu rahat ve çekici bir ortamı da gerekli kılmaktadır.

Bu bağlamda Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonunun bulundurulduğu mekâna ilişkin gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

7. Bazı kaynakların ödünç verilmemesi ile ilgili prosedür tekrar gözden geçirilmeli ve bu sorun ortadan kaldırılmalıdır.
8. Kaynakların dili ile ilgili göz önünde bulundurulması gereken en önemli husus Türkçe kaynakların yeterliliğidir. Bu husus, gerek akademisyenlerin gerekse öğrencilerin bilgiye erişimleri ve bilgi kullanımları açısından büyük önem taşımaktadır. Öncelikle Türkçe kaynakların yeterli bir seviyeye getirilmesinden sonra, diğer dillerde de kaynakların koleksiyona kazandırılması sağlanmalıdır.
9. Araştırma sonucunda alandaki kullanıcıların internetten sıklıkla yararlandıkları anlaşılmıştır. Bu yüzden bilgi hizmetlerinin sunumunda internetten faydalanmak gerekmektedir. Bu faydalanma alana yönelik gerek görsel gerekse yazılı bilgilere erişim için kullanılacak sitelerin ve web sayfalarının kütüphanenin ana sayfasından sunumu ile olabilir. Alanda buna dönük birçok sanal müze ve sanat galerisinin yanı sıra açık erişimli kaynaklar bulunmaktadır. Bunların tespit edilerek kullanıma sunulmasında kütüphanecilerin önemli bir rol üstlenmesi şarttır.

Araştırmamız güzel sanatlar alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve bilgi kullanım özellikleri üzerine yapılan ilk çalışmadır. Bu alandaki kullanıcılara daha etkin bir bilgi hizmetinin sunulması, kullanıcı çalışmalarının artması ile mümkündür. Öte yandan bu çalışmalardan, kütüphaneciler ve bilgi profesyonelleri bilgi merkezlerinin kurulması ve yeniden düzenlenmesine dönük olarak yararlanmalıdırlar.

KAYNAKÇA

- Andersen, J. (1995). The museum art library as a bridge between the artist and society with special reference to the South African National Gallery. *Art Libraries Journal*, 20 (2), 4–12.
- Arseven, C. E. (1952). *Sanat Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Artamonova, S. N. (1995). How the collections of graphic arts in the Russian State Library serve the needs of artists. *Art Libraries Journal*, 20 (2), 28–29.
- Atalay, N. (2000). Bilgi dolaşımı ve yeni sanat süreci. *Bildirler, VI. Ulusal Sanat Sempozyumu: 8-10 Mayıs 2000 Ankara* içinde (ss.26-31). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.
- Atasoy, N. (1996). Early art libraries in Turkey. *Art Libraries Journal*, 21, 21-25
- Bates, M. J. (1996). Learning about the information seeking of interdisciplinary scholars and students. *Library Trends*, 45 (2), 155–164
- Bates, M. J. (2001). Information needs and seeking of scholars and artists in relation to multimedia materials. 20 Temmuz 2006 tarihinde www.gseis.ucla.edu/faculty/bates/scholars.html adresinden erişildi.
- Bektaş, D. (1997). Grafik tasarım. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* içinde (c.2, ss.702-710). İstanbul: Yapı – Endüstri Merkezi.
- Benedetti, J. M. (2003). Managing the small art museum library. *Journal of Library Administration*, 39, 23-44.

- Bengü, Ç. (1989). Kullanıcı incelemeleri. D. Atılğan ve F. Özdemirci (Yay. Haz.), “*Türk Kütüphaneciler Demeği 40. Yıl Kurultayı: 30 Kasım – 1 Aralık 1989*” içinde (ss.161–165.) Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Boyla, O. (1997). İç mimarlık. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* içinde (c.2, ss.825-831). İstanbul: Yapı – Endüstri Merkezi.
- Bozkurt, N. (1995). *Sanat ve estetik kuramları*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Brilliant, R. (1988). How an art historian connects art objects and information. *Library Trends*, 37 (2), 120–129.
- Budd, J. M. (1989). Research in the two cultures: the nature of scholarship in science and the humanities. *Collection Management*, 1, 1–21.
- Case, D. O. (1986). Collection and organization of written information by social scientists and humanists: a review and exploratory study. *Journal of Information Science*, 12, 97–104.
- Case, D. O. (2002). *Looking for information*. London: Academic Press.
- Challener, J. (1999). *Information-seeking behavior of professors of art history and studio art*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kent State Üniversitesi. 22 Ağustos 2006 tarihinde <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED435405> adresinden erişildi.
- Cobbledick, S. (1996). The information-seeking behavior of artists: exploratory interviews. *The Library Quarterly*, 66(4), 343–372.
- Collins, K. (2003). Patrons, processes, and the profession: comparing the academic art library and the art museum library, *Journal of Library Administration*, 39 (1), 77-89.

- Cowan, S. (2004). Informing visual poetry: information needs and sources of artists. *Art Documentation*, 23 (2), 14–20.
- Dane, W.J. (1987). Public art libraries for artists and designers: a symbiotic scheme for success. *Art Libraries Journal*, 12 (3), 29–33.
- Day, J. M. ve Mcdowell, E. (1985). Information needs and use of art and design students. *Education Libraries Bulletin*, 28, 31–41.
- Erbil, H. (1980). *Sanat felsefesi tartışmaları*. Ankara: Ekin Yayınları.
- Ersoy, A. (1995). *Sanat kavramlarına giriş*. İstanbul: Yorum Sanat Yayınları.
- Erzen, J. N. (1997a). Sanatçı. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* içinde (c.3, ss. 1607-1608). İstanbul: Yapı – Endüstri Merkezi.
- Erzen, J. N. (1997b). Güzel Sanatlar. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* içinde (c.2, s.735). İstanbul: Yapı – Endüstri Merkezi.
- Erzen, J. N. (1997c). Resim Sanatı. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* içinde (c.3, ss.1549-1552). İstanbul: Yapı – Endüstri Merkezi.
- Fawcett, T. (1997). Art reproductions and authenticity. *Art Libraries Journal*, 22 (2), 20–25.
- Ford, S. (1993). Artists' books in UK & Eire libraries. *Art Libraries Journal*, 18 (1), 14–25.
- Frank, P. (1999). Student artists in the library: An investigation of how they use general academic libraries for their creative needs. *The Journal of Academic Librarianship*, 25 (6), 445–455.

- Furner, J. [t.y]. *Art libraries and their users*. 19 Haziran 2005 tarihinde <http://polaris.gseis.ucla.edu/jfurner/03-04/289/289lec02.ppt> adresinden erişildi.
- Genel Bilgiler*. (t.y). 10 Mayıs 2007 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Web sitesinden erişildi: <http://www.gsf.hacettepe.edu.tr/resgiris.htm>
- Germaner, A.T. (1997).Heykel sanatı. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* içinde (c.2, ss.780-783). İstanbul: Yapı – Endüstri Merkezi.
- Gibson, S. S. (1983). The past as prologue: the evolution of art librarianship. *Drexel Library Quarterly*, 19, 3-17.
- Gill, T. ve Grout, C. (1997). Finding and preserving visual arts resources on the Internet. *Art Libraries Journal*, 22 (3), 19–25.
- Griffin, J.R. (1997). Fine art on multimedia CD-ROM and the Web. *Computers in Libraries*, 17 (4), 63–67.
- Guest, S. S. (1987). The use of bibliographic tools by humanities faculty at the State University of New York at Albany. *Reference Librarian*, 18, 157–172.
- Guinchat, C. ve Menou M. (1990). *Bilgi ve dokümantasyon çalışma tekniklerine genel giriş*. (S.Taner, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Ileperuma, S. (2002). Information gathering behaviour of arts scholars in Sri Lankan universities: a critical evaluation. *Collection Building*, 21 (1), 22–31.
- Irvine, B. J. (Yay. Haz.). (1991). *Facilities standards for art libraries and visual resources collections*. Colorado: Art Libraries Society of North America.
- İslimyeli N. (1976). *Sanat terimleri ansiklopedisi*. Ankara: Ankara Sanat Yayınları.

- Jacso, P. ve Tiszai, J. (1996). Multimedia databases of fine arts CD-ROM and online. *Database*, 19 (6), 13–23.
- John, L.S. ve Gibson, S.S. (1986). *Art libraries and information services*. Orlando: Academic Press.
- Jones, L. S. (1990). *Art information: research methods and resources*. Iowa: Kendall/ Hunt Publishing.
- Jones, L. S. (1993). Art libraries. *Encyclopedia of Library and Information Science* içinde (ss. 45 – 47). Chicago: ALA.
- Kaptan, S. (2000). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara: Tekişik Ofset.
- Keaveney, S.S. (1986). *Contemporary art documentation and fine arts libraries*. London: Scarecrow Press.
- Kerr, L. (1993). Compact disc interactive: improving access to information for disabled people. *Audiovisual Librarian*, 19 (3), 202–204.
- Keser, N. (2005). *Sanat sözlüğü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Korkut, Ş. (2004). Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi: Türk Plastik Sanatlar Arşivi. *Bilgi Dünyası*, 5 (2), 272–277.
- Kruse, M. (1998). *Museums, galleries, art sites, virtual curating and the world wide web*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ohio State Üniversitesi. 22 Ekim 2006 tarihinde ProQuest Dissertations and Theses veri tabanından erişildi.
- Kütüphane* (t.y). 28 Aralık 2005 tarihinde İstanbul Modern Sanat Müzesi Websitesinden erişildi: <http://www.istanbulmodern.org/kutuphane/kutuphane.aspx>

- Lakshmi, B. V. ve Kanakachary, M. (1994). Information needs and use-patterns in humanities: a survey and proposal for setting up a national documentation centre for humanities. *International Forum on Information and Documentation*, 19, 37–41.
- Layne, S.S. (1994). Artists, art historians, and visual art information. *The Reference Librarian*, 47, 23–35.
- Littrell, L. (2001, 15–18 Mart). *Artists: the neglected patrons?* ACRL 10. Ulusal Konferansı'nda sunulan bildiri. 19 Ağustos 2006 tarihinde www.ala.org/ala/acrl/acrlevents/littrell.pdf adresinden erişildi.
- Lönnqvist, H. (1990). Scholars seek information: information-seeking behaviour and information needs of humanities scholars. *International Journal of Information and Library Research*, 2 (3), 195-203.
- Martinez, K. (1998). The Research Libraries Group: new initiatives to improve access to art and architecture information. *Art Libraries Journal*, 23 (1), 30–37.
- Oddos, J. P. (1998). A ghost in your library: The artist's relationship with the library. *Art Libraries Journal*, 23 (1), 13–21.
- Opdahl, O. (1986). Artists on libraries 3. *Art Libraries Journal*, 11 (3):13.
- Önal, İ. (2000). Sanal ve gerçek sanat kütüphaneleri. *Bildirler, VI. Ulusal Sanat Sempozyumu: 8-10 Mayıs 2000 Ankara* içinde (ss.136-142). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.
- Özsezgin, K. (2000). Bilgilenme açısından sanat. *Bildirler, VI. Ulusal Sanat Sempozyumu: 8-10 Mayıs 2000 Ankara* içinde (ss.1-3). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.

- Pacey, P. (1985). How art students use libraries. P. Pacey (Ed.), *A reader in art librarianship* içinde (ss. 51–55). München: K.G. Saur.
- Phillips, T. (1986). Artists on libraries 1. *Art Libraries Journal*, 11 (3), 9–10.
- Pisciotta, H. (2005). Understanding the picture user. *Advances in Librarianship*, 29, 223–245.
- Reed B. ve Tanner D. R. (2001). Information needs and library services for the fine arts faculty. *The Journal of Academic Librarianship*, 27 (3), 229–233.
- Robertson, J. (1989). The exhibition catalog as source of artists' primary documents. *Art Libraries Journal*, 14 (2), 32–36.
- Rodgers, C.L. (1999). New initiatives to solve old problems: collecting exhibition catalogues at the National Art Library. *Art Libraries Journal*, 24 (2), 8–11.
- Ross, A. (1987). Visual arts research: a handbook. *Art Libraries Journal*, 12 (2), 27–28.
- Sanat (1992). *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi* içinde (c.19, s.46). İstanbul: Ana Yayıncılık.
- Shatford, S. (1986). Analyzing the subject of a picture: a theoretical approach. *Cataloging and Classification Quarterly*, 6 (3), 39–62.
- Soyer, S. (1982). Sanat kütüphaneleri ve milli kütüphane plastik sanatlar müzesi. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 31(3), 115-120.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2005). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Stam, D. C. (1984). *Information-seeking practices of art historians in museums and colleges in the United States, 1982–83*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Columbia Üniversitesi.
- Stam, D. C. (1994). Libraries as a bridge between artist and society. *Inspel*, 29 (4), 275–282.
- Stam, D. C. (1995). Artists and art libraries. *Art Libraries Journal*, 20, 21-25.
- Stone, S. (1982). Humanities scholars: information needs and uses. *Journal of Documentation*, 38, 292–313
- Toyne, D. (1977). A philosophy of Falmouth. *Art Libraries Journal*, 2 (3), 24–30.
- Trant J. ve Large M. (1994). CD-ROM resources for art and design. *Art Documentation*, Fall, 131–132.
- Trepanier, P. (1986). Artists on libraries 2. *Art Libraries Journal*, 11(3), 11–12.
- Turani, A. (2000). *Sanat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turgut, İ. (1991). *Sanat felsefesi*. İzmir: Bilgehan Matbaası.
- Türkiye’de öğretim elemanları*.(2006). Ankara: Gazi Üniversitesi
- Ucak, N. (2004). User studies in Turkey: an evaluation of dissertations. *Information Development*, 20 (2) , 122–129.
- Uçak, N. (1997a). Bilgi merkezi için mi kullanıcı, kullanıcı için mi bilgi merkezi? B. Yılmaz (Yay. Haz.), “H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıla Armağan” içinde (ss.242–248) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü.

- Uçak, N. (1997b). *Bilim adamlarının bilgi arama davranışları ve bunları etkileyen nedenler*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Uçak, N. (2000). Bilgi üzerine kuramsal bir yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 1, 143-159.
- Ünver, E. (2003). *Sanat eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Van Zijl, C. ve Gericke, E. M. (1998). Information-seeking patterns of artists and art scholars at the Vaal Triangle Technikon. *South African Journal of Library and Information Science*, 66 (1), 23–33.
- Van Zijl, C. ve Gericke, E. M. (2001). Methods used by South African visual artists to find information. *Mousaion*, 19 (1), 3–24.
- Walter, N. (1991). Computerization in research in the visual arts. *Art Documentation*, 10, 3–11.
- Watson-Boone, R. (1994). The information needs and habits of humanities scholars. *RQ*, 34 (2), 203–216.
- Wiberley S. E. ve Jones W. G. (1994). Humanists revisited: A longitudinal look at the adoption of information technology. *College and Research Libraries*, 50, 499–509.
- Wienbroer, D. R. (1999). *The McGraw-Hill guide to electronic research in art*. Boston: McGraw-Hill.
- Wilson, T.D. (1994). Information needs and uses: Fifty years of progress? 17 Haziran2006tarihinde<http://informationr.net/tdw/publ/papers/1994FiftyYears.html> adresinden erişildi.
- Yetkin, S. K. (1979). *Estetik ve ana sorunları*. İstanbul: Aka ve İnkilap Basımevi.

EK

SANAT ALANINDAKİ KULLANICILARIN BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ KULLANIM ÖZELLİKLERİ ANKETİ

Sayın Öğretim Elemanı;

Sanat alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimlerinin ve bilgi kullanım özelliklerinin saptanması amacıyla bir çalışma yapılmaktadır. Elinizdeki ankete vereceğiniz cevaplar bu konudaki planlamaların ve düzenlemelerin yapılmasını sağlayacaktır.

Katkılarınız ve sabrınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla

Mithat B. ZENCİR

Beytepe Kütüphanesi

Danışma Bölümü (Tel. 297 65 88)

1.Cinsiyet

Kadın Erkek

2.Yaş Grubu

20-29 40-49 60+
 30-39 50-59

3.Statünüz?

Profesör Yardımcı Doçent Okutman
 Doçent Öğretim Görevlisi Araştırma Görevlisi

4.Anasanat dalınız nedir?

Heykel Seramik İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı
 Resim Grafik

5. Bilgiye gereksinim duymanızı gerektiren nedenler nelerdir ?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

Ders hazırlarken
 Kitap, makale, bildiri yazmak gibi bilimsel çalışmalarda bulunurken
 Sanatsal yaratımda bulunurken
 Yeni bir alanda çalışmalar yaparken
 Danışmanlık yaparken
 Tez hazırlarken
 Kişisel gelişim ve ilgiler
 Diğer(Lütfen belirtiniz)

6. Konunuzla ilgili bilgi aramanız gerektiğinde öncelikle ne yaparsınız?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

Kitapevlerine bakarım
 Kişisel olarak sahip olduğum kaynaklara bakarım
 İnterneti kullanırım
 Sanat galerilerindeki ya da müzelerindeki sergilere giderim
 Toplantılara, seminerlere, konferanslara katılırım
 Kütüphaneye giderim
 Kütüphanenin web sayfası aracılığı ile araştırırım
 Meslektaşlarıma/çalışma arkadaşlarıma danışırım
 Diğer(Lütfen belirtiniz)

7. Aşağıda listelenen bilgi kaynaklarından sizin için önce en kullanışlı, sonra en kullanışsız olan 3 kaynağı önem sırasına göre 1'den 3'e kadar numaralarını yazınız

En kullanışlı olanlar:

(1)..... (2)..... (3).....

En kullanışsız olanlar:

(1)..... (2)..... (3).....

- 1- Kitaplar
- 2- Sanatçı kitapları (sanatçıların kendileri tarafından oluşturulan)
- 3- Dergiler/Sürelî yayınlar
- 4- Sergi katalogları
- 5- Sergilere ilişkin davetyeler, el ilanları ya da posterler
- 6- Görsel-işitsel materyaller (videokaset, ses bandı, film, slayt vb.)
- 7- Sanat eserlerinin orijinalleri
- 8- Basılı abstrakt/indeks/bibliyografya
- 9- Danışma (referans) kaynakları (sözlük, ansiklopedi vb.)
- 10- Tam metin veri tabanları
- 11- Bibliyografik veri tabanları (abstrakt, indeks, bibliyografya)
- 12- Gazeteler/ gazete kupürleri
- 13- İnternet
- 14- Diğer (Lütfen belirtiniz)

8. Yayın taraması yapmanız gerektiğinde izlediğiniz yol nedir?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Konuyla ilgili yayınların kaynakçalarına/referanslarına bakarım
- Basılı abstrakt, indeks ve bibliyografyaları kullanırım
- Elektronik ortamdaki abstrakt, indeks ve bibliyografyaları (bibliyografik veri tabanları) kullanırım
- Tam metin veri tabanlarını kullanırım
- Arama motorlarını (yahoo, google vb.) kullanırım
- Kütüphane kataloglarını kullanırım
- Konuyu bilen kişilerden yardım isterim
- Kütüphaneciden benim için tarama yapmasını isterim
- Hazırda bulunan bilgi kaynaklarımı kullanırım
- Yayın taraması yapmam
- Diğer (Lütfen belirtiniz)

9. Kütüphaneleri en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Sanat konulu kitap ödünç almak
- Genel konulu kitap ödünç almak
- Sürelî yayınları takip etmek
- Sergi kataloglarını takip etmek
- Fotokopi çektirmek
- Kütüphaneler arası ödünç verme hizmetinden faydalanmak
- Danışma kaynaklarından yararlanmak (Ansiklopedi, bibliyografya)
- Tezlere bakmak
- Görsel-işitsel materyallerden (videokaset, ses bandı vb.) yararlanmak
- Kütüphane kullanmıyorum (12.soruya geçiniz)
- Diğer (Lütfen belirtiniz).....

10. Alanınıza yönelik yoğun olarak kullandığınız kütüphaneleri sıralayınız?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Beytepe Kütüphanesi Sanat Koleksiyonu
 Bilkent Üni. Kütüphanesi Sanat Odası
 Milli Kütüphane Sanat Koleksiyonu
 Diğer(Lütfen belirtiniz).....

11.Sanat alanına yönelik kütüphane koleksiyonlarının kullanımında karşılaştığınız engeller nelerdir?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Kaynakların ödünç alınamaması
 Var olan kaynaklardan haberdar olma zorluğu
 Renkli Fotokopi engeli
 Ulaşım sorunu
 Çalışma saatlerinin uygun olmaması
 Sanat konusunda uzmanlaşmış kütüphanecinin olmayışı
 Kaynak yetersizliği
 Diğer(Lütfen belirtiniz).....

12. Bilgiye erişimde karşılaştığınız engeller nelerdir?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Aranılan bilginin kütüphanelerde olmayışı
 Yabancı dil engeli
 Konuyla ilgili konferansların/seminerlerin yetersizliği ve/veya olanlara da katılamama
 Sergilerin yetersizliği ve/veya olanlara da katılamama
 Bilgi aramak/sağlamak için yeterli zaman olmayışı
 Bilgiye erişmek için maddi kaynakların yetersizliği
 Elektronik ortamdaki yararlanmak için yeterli bilgisayar becerisinin olmayışı
 Bilginin doğruluğu ve güvenilirliğinden emin olma zorluğu
 Diğer(Lütfen belirtiniz).....

13.Ne sıklıkla doğrudan sanat ilişkili OLMAYAN kaynakları kullanırsınız ?

- Sıklıkla Bazen Hiç

14. Kendi alanınız dışında, hangi konu alanları sizin için önemlidir?

(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- Felsefe Psikoloji Edebiyat Fen ve Teknoloji
 Tarih Kültürel çalışmalar Politik çalışmalar Sosyoloji
 Diğer (Lütfen belirtiniz).....

15. Kaynaklarda dil tercihiniz nedir?

(Bir seçeneği işaretleyiniz)

- Orijinal dilinin Türkçe olmasını tercih ederim
 Türkçeye çevrilmiş olmasını tercih ederim
 Bildiğim bir yabancı dilde yazılmış olmasını tercih ederim
 Yayın dili tercihim etkilemez

16.Bilgi ararken yabancı dil sizin için engel oluyor mu?

- Evet Hayır

17. Alanınızdaki konferans, seminer ve toplantılara ne sıklıkta katılırsınız?

(Bir seçeneği işaretleyiniz)

- Hepsine katılırim
- Ara sıra katılırim
- İmkanlar elverdiği ölçüde katılırim(Zaman, para, program)
- Hiç katılmam (19.soruya geçiniz)

18. Konferans, seminer ve toplantılara katılmanızı etkileyen nedenler nelerdir?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Yeni gelişmeleri izlemek
- Bildiri sunarak yayın yapmak
- Konuşma/tartışmalardan haberdar olmak
- Uzmanlarla/meslektaşlarımla görüşmek
- Diğer.....

19.Alanınızdaki sergilere ne sıklıkta katılırsınız?

(Bir seçeneği işaretleyiniz)

- Hepsine katılırim
- Ara sıra katılırim
- İmkanlar elverdiği ölçüde katılırim (Zaman, para, program)
- Hiç katılmam (21.soruya geçiniz)

20. Sergileri takip etmenizi etkileyen nedenler nelerdir?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Yeni gelişmeleri izlemek
- Sanat eserlerinin orijinallerini görmek
- Uzmanlarla/meslektaşlarımla görüşmek
- Diğer.....

21.Konunuzla ilgili güncel gelişmeleri takip edebilmek için kullandığınız yöntemler nelerdir?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Toplantı/konferans/seminerleri takip ederim
- Sergileri takip ederim
- Uzmanlarla ve meslektaşlarımla görüşürüm
- Konumla ilgili çevrimiçi tarama yaparım
- Yayın kataloglarını takip ederim
- Basılı indeks/abstraktları düzenli olarak gözden geçiririm
- Süreli yayınları izlerim (Dergiler, bültenler...)
- Diğer(Lütfen belirtiniz).....

22.Görsel metaryallere (resimlere, fotoğraflara vb.) erişimde sizin için en önemli kaynaklar hangileridir?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- Kitaplar
- Sergi katalogları
- Veri tabanları
- İnternet
- Slayt koleksiyonları
- Fotoğraf Koleksiyonları
- Diğer(Lütfen belirtiniz).....

23. Veri tabanlarını ne sıklıkla kullanırsınız?

- Sıklıkla Bazen Hiç (25.soruya geçiniz)

24. Veri tabanlarını kullanmayı nasıl öğrendiniz?

- Kendim öğrendim
 Bir arkadaşımдан öğrendim
 Kütüphaneciden öğrendim
 Bir çeşit eğitim gördüm

25. İnterneti kullanma sıklığınız nedir?

- Sıklıkla Bazen Hiç

26. (25. soruya cevabınız “hiç” ise, bu soruyu yanıtlamayınız)

İnternet’i kullanma amacınız nedir?

(En önemli 3 seçeneği önem sıralarına göre 1'den 3'e kadar numaralandırınız)

- İletişim amaçlı (e-posta ve duyurular)
 Eğlence amaçlı
 Meslektaşlarla ortak çalışma/bilgi alış verişinde bulunma
 Ders amaçlı (ders notlarının sunumu, sınav sonuçlarının duyurulması vb.)
 Kütüphane koleksiyonlarından yararlanma
 Sanal müzeleri gezme/ inceleme
 Alanla ilgili kurumların/kuruluşların/yazar ve yayınevlerinin web sayfalarını inceleme
 Ücretsiz erişilen internet kaynaklarını /açık erişimli kaynakları inceleme
 Kitap ve yayın siparişi yoluyla kaynak sağlama
 Diğer(Lütfen belirtiniz).....

27. Beytepe Kütüphanesi sanat koleksiyonuna ilişkin belirtmek istediğiniz görüşleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

28.Sanat alanındaki kullanıcıların bilgi gereksinimleri ve kullanım özellikleri konusunda belirtmek istediğiniz özel görüşleriniz ve değerlendirmeleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

TEŞEKKÜRLER

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Mithat Baver Zencir

Doğum Yeri ve Tarihi :Muş, 21/09/1981

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Hacettepe Üniversitesi Arşivcilik Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi :Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi

Bildiği Yabancı Diller :İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar :Milli Savunma Bakanlığı Arşiv Müdürlüğü
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :H.Ü. Beytepe Kütüphanesi Danışma Bölümü

İletişim

E-Posta Adresi :mzencir@hacettepe.edu.tr

Tarih :13.06.2007